

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ČASOPIS

KATEDRA

Cena 2 EUR

Številka 2 • Letnik 3 • Februar 2008

**Gregor
Golobič:
"Mandat
sedanje
vlade je
nasedla
investicija"**



Sezona lova na politične točke • Študij in praksa v tujini • Slovenska cerkev kot kapitalistični fenomen

katedra-on.net



BRAND NEW!

kolo fon

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ČASOPIS
KATEDRA

Založnik in izdajatelj

Društvo študentov in podiplomcev Slovenije, Slomškov trg 15
2000 Maribor

Predsednik

Peter Vrtič
peter.vrtic@katedra-on.net

Uredništvo

T: 02 234 9100
F: 02 234 9102
info@katedra-on.net
www.katedra-on.net

Odgovorni urednik

Damir Mlakar
damir.mlakar@katedra-on.net

Namestnica urednika

Daša Purgaj
dasa.purgaj@katedra-on.net

Uredniki

Matjaž Germ in Marko Krulc

Urednik fotografije

Aleš Gjerkeš

Oblikovanje in prelom

Denis Kebler

Sodelavci

Dr. Vesna Vuk Godina, Dr. Boris Vežjak, Andrej Adam, Dr. Samir Osmančević, Dario Svetelj, Matjaž Turinek, Gregor Lozar, Matjaž Germ, Jasmina Holc, Franja Pižmoht, Igor Bašin, Januš Rasiewicz, Mateja Ratej, Samo Bohak, Boris Strmšek, Robert Mlakar, Aleš Kustec, Kristjan Jejčič, Aljaž Selinšek, Lučka Zorko, Edwin Munoz, Igor Videčnik, Maja Kaučič, Dražen Cmomat in Nika Klampfer.

Karikatura in strip

Jernej Žumer

Lektoriranje

Barbara Ojsteršek

Marketing

NOORDUNG d.o.o.
Ljubljanska cesta 12 F, 1236 Trzin
T: +386 1 56 444 77
F: +386 1 56 444 78
info@noordung.si

Naklada

5.000 izvodov

Pispevki avtorjev vedno ne odražajo stališč uredništva. Slovenski akademski in študentski časopis KATEDRA je vpisan v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo pod zaporedno številko 1027. Katedra je sofinancirana s strani Študentskega sveta Univerze v Mariboru in Ministrstva za kulturo RS.



Daša Purgaj

Daša Purgaj



Naslovnica: Nika Klampfer

Bo športna vzgoja še kdaj obvezna?

Z novimi bolonjskimi študijskimi programi so študentje pridobili oziroma izgubili rekreacijo in zdravo življenje. Bolonjska reforma namreč daje univerzam in fakultetam možnost, da je športna vzgoja le izbirni predmet, ovrednoten s kreditnimi točkami, povečini le s tremi. Študentje pričakovano raje izbirajo druge predmete, pri katerih lažje pridejo do več kreditnih točk. Tako se sedaj soočamo z upadom telesne dejavnosti med študenti, kar zadnje čase skrbi tudi poslanki Majdo Potrata in Bredo Pečan. Ti pravita, da se država sistematično odpoveduje možnosti, da 60 odstotkom populacije, ki danes nadaljuje šolanje na visokošolskih zavodih, rekreacijo vgradi v življenjski slog. Brez prisile, pa čeprav je nekaj programov brezplačnih, namreč ni pričakovati, da bi 19-letniki, ki se vpišejo na fakultete, sami dojemali dolgoročni pomen telesne aktivnosti za njihovo zdravje. „Svet za visoko šolstvo bi moral zavrniti programe, ki ne vključujejo športa,“ je prepričana Pečanova. Po zadnjih raziskavah pa študentje vse manj telovadijo in se ukvarjajo

s športom. Ukinitve obvezne športne vzgoje je namreč povzročila upad telesne dejavnosti z 72 odstotkov na odstotek in pol. Pri čemer pa je zanimivo, da zaradi tega ne narašča obisk obštudijskih dejavnosti v raznih društvih in klubih. Prav nasprotno. Le šest odstotkov študentov mariborske univerze se odloča za dejavnosti, ki jih organizira študentski zavod in so delno plačljive. Kaj torej storiti za dvig nedejavne populacije mladih? Država pravi, da se zaveda pomena športne vzgoje, zato se ta financira iz javnih sredstev. Za obdobje 2004–2008 je v uredbi o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerz, predvideno, da se za univerzitetni šport lahko nameni do tri odstotke iz sredstev za študijsko dejavnost visokošolskega zavoda. A če univerza ne dobi dovolj denarja, se najlažje odpove športu. To pa je ključna resnica, ki se je bojijo tudi profesorji športne vzgoje, ki jih je strah za svoje »lahkotne« službe. Da obstaja recimo na mariborski medicinski fakulteti Katedra za šport, kamor lahko gredo, pozabljajo vsi. Le zakaj? ■

POLITIKA

6



»Država, to sem jaz!« nam sporoča Janša. Vi drugi – beri ostali državljani – niste važni. Vi niste država. Tako in nič drugače gre razumeti vrsto potez in izjav, ki jih Janša s svojo garnituro posreduje državljanom in državljanke Slovenije. Njegovi ministri, seveda, ne zaostajajo.

INTERVJU

20



Zavedati se moramo, da evropski prostor postaja skupni evropski prostor ne samo za trgovanje z mlekom ali maslom, ampak tudi skupno tržišče v smislu enovitega visokošolskega prostora. In na tem trgu izgubljam, če ne moremo ponuditi določene, perspektivne, mednarodno usmerjene programe neposredno v angleščini.

ZAPISI IZ MRTVEGA DOMA

22



Za kandidatko FPÖ Susanne Winter je islamski prerok Mohamed agresivni pedofil, ki je pisal Koran med epileptičnimi napadi in ki je vodil mnoge osvajalne vojne, iz vsega tega pa govornica izpeljuje plavzibilen sklep, da bi bilo treba islam pregnati tja, od koder je izšel, preko Mediterana.

ŠPORT

34



Puščice so usmerjene predvsem na Olimpijo in njenega direktorja Matjaža Seklja. Klub je v zadnjem desetletju kar trikrat menjal firmo. Bil je hokejski klub, nato hokejsko društvo, zdaj je hokejsko-drsalno društvo. Prejšnji upniki si lahko terjatve obrišejo pod nos, Olimpija zdaj igra v avstrijski ligi.

Sezona lova na

Vstopili smo v leto parlamentarne demokracije. Medtem ko so volilne skrinjice še trdno zapečatenе, je bitka za prevzem oblasti že močno vnetā. Strankarski veljaki so namreč pohod na vrh politične oblasti pričeli že na lanskih predsedniških volitvah. Se bo volilni vzorec, ki je prinesel zmago Danilu Türku, letos ponovil? Nas bo mogoče presenetila vrhnjica trenutne vladajoče koalicije? Za začetek pogledimo v zakulisje merilcev političnega utripa in poiščimo parcialni odgovor.

MARKO KRULC

So merilci javnega mnenja relevantni?

Pred davnimi leti ustanovljeni Center za raziskovanje javnega mnenja, boljše poznan pod imenom za raziskave Politbarometer, nam vsak mesec postreže s svežimi rezultati političnega utripa – podporo vladi in s strankarskimi preferencami volilnega telesa. Tik pred državnozbornskimi volitvami leta 2004 je Politbarometer preroško oznanil znaten padec javnomnenjske podpore (44-odstotno nasprotovanje) vladi Antona Ropa. Mesec dni kasneje je LDS izgubila volitve in prekinila kontinuirano vladavino. Na vrh oblasti se je s pomočjo svojega značilnega populizma prikopal Janez Janša. Sprva je bilo videti, da je med vladne prostore zapihal svež politični vetrič, ki ga podpira večina (61 odstotkov) udeležencev volilne participacije, toda kaj kmalu smo spoznali, da volk menja dlako, narve pa ne. Po uspešnem vdoru vladnih samodržcev v javno hišo RTV (konec leta 2005) se je med ljudstvo prvič prikrdala večja negotovost v izvršilno vejo oblasti. Na svojem specializiranem radarju je pričujoči trend odkril tudi Niko Toš. Decembrski izsledki Politbarometra so takrat prikazali najnižjo podporo Janezu Janši (39 odstotkov) od začetka mandata, nasprotovanje pa je prvič preseгло podporo. V vsej svoji vzvišenosti in politični zadregi si je predsednik vlade izmislil način za discipliniranje verodostojnega Centra za raziskovanje javnega mnenja. Urad vla-

de za informiranje je takoj po padcu vladne podpore ukinil finančna sredstva Politbarometru, Niko Toš pa je z znamenitim merilcem političnega utripa nadaljeval, navkljub osiromašenju raziskovalnega centra. Podpora Janševi vladavini je nato permanentno padala in lani decembra dosegla rekordno vrednost (58-odstotno nasprotovanje). Minister za gospodarstvo, Andrej Vizjak, je imel mogoče celo prav: »V takih razmerah ni mogoče delati.« Ljudstvo je obrnilo hrbet vladajoči koaliciji, toda vprašanje je, ali upravičeno.

Strankarski golaž vladajoče nomenklature

Stranka z največ poslanci v Državnem zboru (SDS), ki jo vodi kontroverzni predsednik vlade Janez Janša, nenehno poudarja visoko gospodarsko rast kot enega izmed vrhunskih dosežkov vladajoče elite. Navkljub dejstvu, da je bila gospodarska rast umetno zrežirana, torej produkt enormnih državnih investicij v avtocestno in železniško infrastrukturo, se lahko navadni smrtniki z njo obrišejo pod nosom. Še več, visoka gospodarska rast življenjskega standarda državljanov ni izboljšala, ampak ravno nasprotno, še poslabšala. Namesto višjih plač smo dobili visoko inflacijo. V prvih mesecih je vlada visoko inflacijo zgolj nemo opazovala in čakala, da se umiri sama od sebe. Na mnenja in opozorila ekonomistov sprva sploh ni ošvrknila. V svoji ekonomski »ekspertizi« je Janša takrat dejal, da inflacije sploh

ne dojema kot ekonomski problem, kajti inflacija je tako ali tako manjša od gospodarske rasti. Toda ljudstvo je kaj kmalu spoznalo, da iz vladne moke ne bo poceni kruha. Inflacija, ki je najbolj prizadela socialno šibke in tiste na robu preživetja, ni ravno tista politična tema, ki bi vladnim strankam prinašala politične točke. V Politbarometru izmerjeno rekordno nasprotovanje vladi je tako pridobilo na verodostojnosti. Do parlamentarnih volitev nas sicer loči še mnogo demagoških izjav vladajoče nomenklature, toda iz ozadja pritiskajoča inflacija bi utegnila sporočiti volivcem naslednje: Osel gre samo enkrat na led.

Ministrski predsednik je že našel nadomestno politično temo, s katero računa, da ga bo povzdignila nad gladino političnih zmagovalcev. V času menedžerskih odkupov, ki so bili pravno gledano povsem legalni, je Janša napadel t. i. tajkune. Najsi gre za namišljene ali resnične posameznike, mu pletenje sovražnih odnosov z nekdanj prijateljskimi gospodarstveniki ne bo pretirano koristilo. Dežurni krivec za inflacijo je tako postal Boško Šrot (Pivovarna Laško), iz naenkrat osovraženega odnosa pa lahko sklepamo, da gre v bistvu zgolj za monopoliziranje SDS na desnici. V celjskem županu in novo ustoličenem predsedniku SLS, Bojanu Šrotu (bratu predsednika uprave PL), vidi Janez Janša glavnega odjemalca desnih političnih točk. Javnomyenjske raziskave slednje trditve sicer še ne dokazujejo (po Politbarometru 5-odstotna podpora), toda v nekaj mesecih se

lahko politične karte še pošteno premešajo. Uspeh, ki ga Bojan Šrot žanje na lokalnih volitvah, bi se utegnil v neki meri prenesti tudi na državno raven. Iluzorno je sicer pričakovati ultimativno zmago SLS, upravičeno pa lahko trdimo, da bo stranka celjskega voditelja prekosila koalicijski partnerici NSi in Desus. Slednjima strankama se namreč



obetajo težki politični časi. Decembrski izsledki političnega utripa, ki ga je izvedla raziskovalna hiša Ninamedia, so napovedali NSi in Desus politični zlom. Stranki namreč podpira manj kot 3 od-

politične točke

stotke respondentov, kar pomeni, da stranki na volitvah ne bi dosegli niti parlamentarnega praga. Kje se torej skrivajo razlogi za tako porazno podporo? Praksa kaže, da so nekatere politične funkcije med sabo nezdržljive. Predsednik NSi Andrej Bajuk je denimo tudi minister

zvezde. Drugi na spisku nezaželenih je predsednik Desusa in minister za obrambo, Karl Erjavec. Zdi se, da toplega kruha lačno ljudstvo ni ravno zadovoljno s prekomernimi orožarskimi nakupi. Tudi obljube o višjih pokojninah zlahka ne bodo prepričale volilnega telesa. V kolikor dodamo še manjšo retorično sposobnost zastopnika upokoјencev,

Njen zastopnik in samookronani mandatar vlade v senci, Borut Pahor, se trenutno ponaša z najboljšimi javnomnenjskimi rezultati. Se bo trend priljubljenosti stranke obdržal do volitev? Bo ljudstvo nagradilo ali kaznovalo Pahorjevo retorično leporečje, demagoške obljube, navidezni program stranke, transakcijo poslancev iz LDS, domnevno nestranksko kadrovanje, zadržanost do občutljivih marginalnih tem, nasprotovanje sindikatom in nenazadnje koketirajočo zaroko s predsednikom vlade? Vprašanja, s katerimi si belijo glavo vsi politični analitiki, zaenkrat nimajo odgovora. Politično neprofilirano volilno telo se obrača po vetru – odloča v zadnjem trenutku, pri tem pa se opira na zgolj eno izrečeno besedno zvezo ali zunanji videz politika. Pogostokrat odigrajo glavno vlogo tudi aktualne politične teme – spretni politiki, ki v javnosti zastopajo nejasna in dvoumna stališča, poberejo največ volilnih lističev. Še več. Vnaprejšnje samookronanje ne prinaša absolutne zmage. To nas je lani naučil Lojze Peterle, ki je predvolilno kampanjo prenaplo napovedal že leto in pol pred volitvami, ponudil »drugačno« politiko, se okronal za odrešitelja ljudstva, na koncu pa doživel ultimativni politični zlom. Po enakem volilno narcisoidnem modelu stopica trenutno tudi Borut Pahor, ki veselo sestavlja »bodočo« vladno ekipo. V svoj navidezni program mu je uspelo privabiti celo »nadstrankarskega« Mitjo Gasparija, ki ga je lani v predvolilni kampanji podprla LDS. Član odcepljene frakcije LDS (sedanje stran-

ke Zares) Matej Lahovnik je mnenja, da v Socialni demokraciji pripravljajo raženj, ko je zajec še v gozdu. Na Pahorjevo politično krajo se je odzvala tudi predsednica LDS, Katarina Kresal, ki je nestrinjanje začinila s naslednjimi besedami: »Tisti, ki misli, da lahko vlada sam, se hudo moti.« Se je morebitna bodoča koalicija med SD in LDS izjalovila? Najprej bi morali Socialni demokrati sploh zmagati na volitvah. Šele takrat bo vse skupaj dobilo nek smisel.

Kakšen volilni rezultat si lahko obehta Liberalna demokracija? Spomnimo se, da je v LDS dolgo časa vladal nemir, saj si stranka ni in ni mogla opomoči od volilnega šoka leta 2004. Krmilo stranke je takrat za nekaj časa prevzel preudarni Jelko Kacin, toda konsolidacije znotraj stranke ni mogel doseči, javnomnenjska podpora stranki pa je strmo padala. Malo pred poletjem lani pa je v vrh stranke iznenada priletela Katarina Kresal. Na položaj je prišla kot NLP – v stranki so jo hipoma opisali kot nedolžno, lepo in pametno. Odkar je prevzela vodenje stranke, se položaj LDS izboljšuje. Dobrih starih časov z Drnovškom na čelu ne moremo pričakovati, popolnega kolapsa pa tudi ne. Na političnem parketu pridobiva še ena na novo ustanovljena stranka – Zares. Njeno vodenje je prevzel retorično usposobljeni in nekdanji generalni sekretar LDS, Gregor Golobič, ki stranki nenehno zvišuje javnomnenjsko podporo. V kolikor bi se trend nadaljeval, bi utegnila stranka celo dohiteti Pahorjevo SD ali Janševo SDS.

Ostala nam je še ena stranka – SNS. Njenega ustanovitelja in kralja med populistih, Zmaga Jelinčiča, je nedavno doletela izguba polovice poslanske skupine. Bo briljantna pod lipo prekosila svojega učitelja? Jelinčič ji je napovedal politični konec. Se bo po drugi strani Jelinčiču (v lovu za politične točke) spet zavrtel ultra nacionalistični jezikec? Iskanje grešnih kozlov znotraj in zunaj meja je njegova preverjena metoda nagovora ljudstva. Vedite sledeče: vsak narod si piše uso do sam. ■

dobimo nizek javnomnenjski rezultat.

Opozicijska alternativa?

Na drugi strani politične realnosti najdemo ljudstvu všečno opozicijsko stranko Socialnih demokratov.



za finance. Medtem ko pesti deželo pod Alpami huda ekonomska kriza, je nemogoče pričakovati, da bodo ljudje finančnega ministra kovali v

Zakaj je država

Najprej je bila v krizi vlada. Oziroma vladna garnitura. Zdaj se zdi, da je v krizi ne le vlada, ampak tudi že država. Da je k tej krizi močno prispevala vlada, je seveda jasno. Ti prispevki se s precej zastrašujočo hitrostjo gostijo vsaj od Janševe izjave o kruhu v smetnjakih naprej. Enega zadnjih vrhuncev pa so dosegle z dejstvom, da je predsednik vlade, ki ga verbalno strašno skrbi za rast inflacije, mrtvo hladno zvišal plače ministrom. Verjetno po logiki, da jih je tako malo, da to nikakor ne bo moglo vplivati na stopnjo inflacije. Kar je sicer res. Res pa je tudi tisto, kar si o tem mislijo državljani, »baza«: namreč to, da imajo ministri že tako ali tako previsoke plače in da zato res ni razloga za njihovo zviševanje. Nekateri so tudi jasno in glasno izjavili, da si tako visokih plač sploh ne zaslužijo. In da bi jim jih morali, nasprotno, bistveno znižati.

DR. VESNA VUK GODINA

Kako da se je Janša tik pred napovedanim valom stavk odločil za tako provokativno ignorantsko potezo, ni povsem jasno. In na videz se zdi tudi povsem nelogično. Kot da bi ne vedel, da je stanje med ljudmi v resnici tempirana bomba, ki zgolj čaka, da eksplodira. In zdaj sam to eksplozijo naravnost izživa. Seveda bi bila mogoča tudi povsem druga, obratna razlaga: namreč, da prav dobro ve, da je stanje med ljudmi tik pred eksplozijo in da na to računa, ko zavestno pritiska na gumb, ki naj bi eksplozijo sprožil. Kar bi seveda pomenilo, da si eksplozije želi. In čeprav se zdi na prvi pogled nenavadno, da bi si predsednik vlade želel socialne eksplozije, je na drugi pogled to lahko celo povsem logično. Kajti to bi bil lahko uvod v izredne razmere. V izrednih razmerah pa je možno vse. Tudi najbolj izredne reči. Najbolj izredne reči pa so, to uči zgodovina z raznih koncev sveta, vedno ustrezale tistim, ki se niso hoteli odreči oblasti in moči. Diktature so namreč načini, kako se moč ohrani takrat, ko bi se ji moral odreči. Ohrani z vsemi sredstvi. Da pa se ta sredstva lahko uporabi, je potreben izgovor. Povod. Povod, ki ga, če ga ni, lahko ustvariš tudi sam. Če pa je tako rekoč pri roki, potem ti

ga sploh ni treba ustvarjati. Ampak ga lahko kar uporabiš. In prav po tem diši Janševu provociranje.

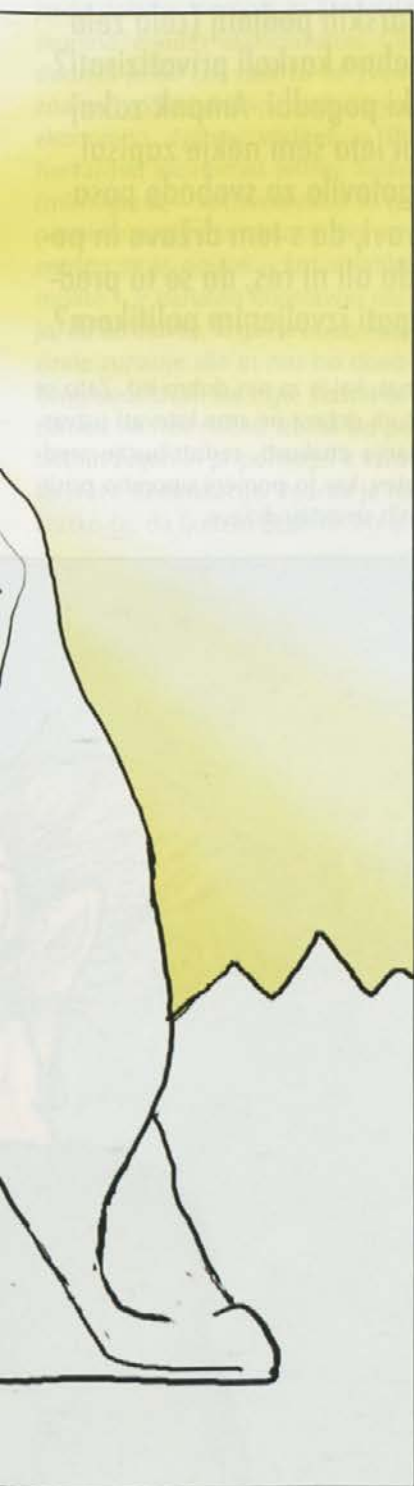
Kar seveda pomeni, da je država v krizi. Kajti če se je predsednik vlade od realnih družbenih procesov oddaljil tako, da sploh ne ve več, da je država tik pred eksplozijo, je to kriza. Če pa se je ta isti predsednik odločil provocirati, da bi to eksplozijo povzročil in si s tem omogočil uporabo izrednih sredstev, je država seveda spet v krizi. Kakorkoli obrnemo, imamo problem. Problem, ki ga ne gre podcenjevati. Še posebej, ker se za neprijetnim videzom skriva še bolj neprijetna vsebina. Ta vsebina zadeva problem privatizacije države, ki se je dokončno udeležil prav v obstoječi vladni garnituri. »Država, to sem jaz!« nam sporoča Janša. Vi drugi – beri ostali državljani – niste važni. Vi niste država. Tako in nič drugače gre razumeti vrsto potez in izjav, ki jih Janša s svojo garnituro posreduje državljanom in državljkam Slovenije. Njegovi ministri, seveda, ne zaostajajo. Neprestano in stalno razlagajo, kako težko nalogo da imajo, saj morajo tako rekoč neprestano braniti državo pred lastnimi državljani in državljkami. Ti državljani in državljanke bi namreč, če bi oni te države ne branili, to državo že zdavnaj uničili.



Državljan in državljanke namreč ne vedo, kaj je dobro za njih, kaj šele, da bi vedeli, kaj je dobro za državo. To ve le in samo vlada. In tako se je med vlado in državljani in državljkami vnel boj, in to boj med tistimi, ki hočejo to državo uničiti – tisti, ki to hočejo, so seveda državljani in državljanke –, in tistimi, ki jo skušajo pred nesramnimi napadalci in ogroževalci obraniti

(to je seveda tisto, kar počne vlada). V ta kontekst oziroma diskurz je vlada umestila tudi vse razprave o dvigu plač. Te zahteve je namreč prikazala kot direktne poteze, ki vodijo v uničenje države, tiste, ki jih zagovarjajo, pa je pretvorila v ogroževalce države. In čeprav bi lahko rekli, da gre za komični prozorni politično ideološki diskurz, je stvar v resnici resna. Za res-

v krizi?



no jo dela to, da so bistveni elementi vladnega ideološkega diskurza namreč resnični. Povsem resnični. Kajti v resnici se je vzpostavilo stanje, v katerem so za ohranitev te države zainteresirani vsak dan vedno bolj predvsem in zgolj tisti, ki v njej vladajo. Medtem ko so tisti, ki so v njej izkoriščani, revni in brezpravni, do obstoja te države postali indolentni. Celo

več: nekateri povsem direktno zagovarjajo tezo, da bi ta država, ki je zgolj država nekaterih, morala propasti. Ali pa biti odpravljena. Hočejo torej konec te države. In nastanek neke druge, nove, boljše, bolj pravične države. Države, ki bi, kot se zdi, ustrezala tistemu, kar je Žižek označil kot možno tretjo pot, kot kapitalizem s človeškim obrazom.

Takšno stanje pa je seveda res kriza. Kriza države. Kajti če je kjerkoli pomemben del državljanov indolentni do svoje lastne države in če si drugi del državljanov te iste države celo želi, da država propade, je to kriza. Takšno stanje namreč nedvoumno kaže na to, da je država izgubila podporo državljanov in državljanek, katerih država naj bi bila. S tem ko je tako postala zgolj država peščice vladajočih, s katerimi se večina državljanov in državljanek sploh več ne identificira, ima seveda tudi podporo zgolj te iste peščice. Kar pa je za normalno, kaj šele za demokratično delovanje države premajhna podpora. Demokracija ji torej več ne more zagotavljati obstoja. Zato se je za obstoj države treba pač posluževati drugih sredstev. Obstoj države je namreč najvišji cilj. Cilj, ki mu je vse podrejeno. Dobrobit državljanov. Njihovo vsakodnevno bivanje. Kvaliteta tega bivanja. In ne nazadnje tudi demokracija.

Morda bo kdo rekel, da vse povedano sploh ni nič novega. Da je takšno stanje za vse razredne družbe normalno. In da je vse to ugotovil že Marx. Kar je res. Saj je že Marx povedal, da je država v bistvu orodje vladajočega razreda. V tem smislu je naša sedanja vladna garnitura zdaleč najbolj marksistična od vseh, ki smo jih kdaj imeli. Kajti ne le, da je s svojimi dejanji stalno dokazovala, da je država res zgolj orodje za realizacijo interesov peščice vladajočih, ampak zdaj to tudi že odkrito govori. In če dejansko stanje v današnji Sloveniji žal povsem ustreza Marxovemu uvidu, ne gre pri tem pozabiti še nekega drugega dejstva, uvida: namreč tistega, da država, tudi in čeprav je samo in zgolj aparat vladajočega razreda, zato da lahko obstaja, mora tudi pri podrejenih – torej pri

tistih, za katere interese v resnici ne skrbi, zoper interese katerih omogoča kopičenje moči in bogastva v rokah vladajočih – ohranjati motivacijo za obstoj te iste države. Tudi o tem je marsikaj napisal že taisti Marx. Da ne omenjamo drugih, danes pozabljenih. Na primer frankfurtovcev. Althusserja. In drugih.

In točno v tej točki, v točki ohranjanja motivacije za obstoj države pri deprivilegiranih, je naša država, vsaj zdi se tako, odpovedala. In to po celi črti. Odpovedala je iz vsaj dveh razlogov: najprej zato, ker je izvajala surovo ideološko vojno, na katero je bil odgovor državljanov in državljanek najprej nevtralnost, nato pa odklanjanje ponujenih novih ideoloških rešitev (ali kot je dejal že Bučar, odnos vlade do NOB za dobršen del Slovencev in Slovenk ni bil sprejemljiv, seveda pa ni bila sprejemljiva niti

va, ki bi jo vlada, če bi imela vsaj malo politične in tudi samoohranitvene modrosti, morala sprejeti. In na videz se zdi, da jo je s sedanjimi sporazumi s sindikati tudi v resnici sprejela. A je treba biti previden. Zelo. Povsem jasno je namreč, da je vlada kompromis s sindikati sprejela predvsem zaradi sebe. Kajti trenutno si zaradi predsedovanja EU in bližajočih se volitev ne more privoščiti bolj ali manj večine Slovencev in Slovenk na cesti. Torej je s kompromisom uresničila spet in še enkrat predvsem svoj lastni interes. Kar bodo državljanji in državljanke slej ko prej seveda ugotovili. In bomo spet v krizi države.

Kar pa seveda pomeni, da bo treba problem motiviranosti državljanov in državljanek za obstoj sedanje slovenske države reševati bolj temeljito in bolj dolgotrajno. V to reševanje bo nujno vključevala tudi trajno redistri-

Ne le, da je sedanja vladna garnitura s svojimi dejanji stalno dokazovala, da je država zgolj orodje za realizacijo interesov peščice vladajočih, ampak zdaj to tudi že odkrito govori.

reakcija vlade na to – da je namreč z državljanji in državljanekami, ki njihovih novih rešitev ne sprejemajo, nekaj močno narobe, da so žrtve preteklih ideologij, kar pomeni, da je vlada svoje drugače misleče državljanke in državljanke negativno stigmatizirala, celo kriminalizirala; drugič pa je obstoječa vlada tako brezobzirno pahnila deprivilegirane in tudi manj deprivilegirane v revščino ali vsaj vedno slabše življenje, da je motivacija za obstoj države pošla tudi tistim, ki so jo morda pred tem še imeli in ki jih je ideološko nasilje vlade pustilo ravnodušne. Ideologijo namreč lahko preskočiš. Prazne denarnice, neplačanih položnic in vedno slabšega življenja pa ne. Le kdo bo podpisal vlado, ki večini državljanov in državljanek ponuja prav to?

V tej luči je alternativa, ki jo ponujajo sindikati – namreč alternativa redistribucije bogastva –, tista alternati-

bucija bogastva. V prid deprivilegiranim, seveda. Kajti šele takšna trajna politika vlade bo lahko ponovno vzpostavila motivacijo večine državljanov in državljanek za to državo.

Gospodar mora za to, da lahko vlada, imeti pristanek vladanih. Tega pristanaka se ne da izsiliti. Ne da se ga z ničemer nadomestiti. In ne da se vladati brez njega. Treba si ga je pridobiti. Lahko z manipulacijo. Kar delajo vsi, ki so na oblasti. Lahko z ideološkim pranjem možganov. Kar prav tako delajo vsi, ki so na oblasti. In seveda s tem, da vsaj del svojega bogastva deliš z vladanimi. Deli. In vladaj. To so vedeli že zdavnaj. Zdi se, da je naša vlada, ki pridno uporablja in zlorablja prva dva načina, na tega tretjega pozabila. V škodo državljanov. In v svojo škodo.

Zato se je treba pridružiti stavkam. Gre za državo. Ne zgolj za delavce. In njihove (naše) plače. ■

Dva pojma svobode

Na teh straneh sem že omenjal dilemo svobode posameznika. V čem je dilema, nam postane jasno, če se nekoliko pomudimo na domači politični sceni. Pri nas je že dalj časa aktualno privatiziranje gospodarskih podjetij (celo zelo uspešnih) in tudi drugih vidikov skupnega življenja (šole, zdravstva). Ampak zakaj je potrebno karkoli privatizirati? Trenutna vlada javnosti in koalicijskim partnerjem razlaga, da je tako zapisano v koalicijski pogodbi. Ampak zakaj so to sploh zapisali? Očitno zato, ker je nekdo mislil, da dela s tem nekaj dobrega. Pred pol leta sem nekje zapisal, da ta nekdo poskuša s privatizacijo oblikovati družbo po vzoru trga, ker misli, da je trg zagotovilo za svobodo posameznika. Privatiziranje namreč pomeni umik države iz gospodarstva, šole itd. in teorija pravi, da s tem država in politične elite izgubijo moč in možnost za samovoljno poseganje v zasebnost državlјanov. Toda ali ni res, da se tu predpostavlja, da je država nujno slab gospodar in upravljavec, da torej nikoli ne moremo zaupati izvoljenim politikom?

ANDREJ ADAM

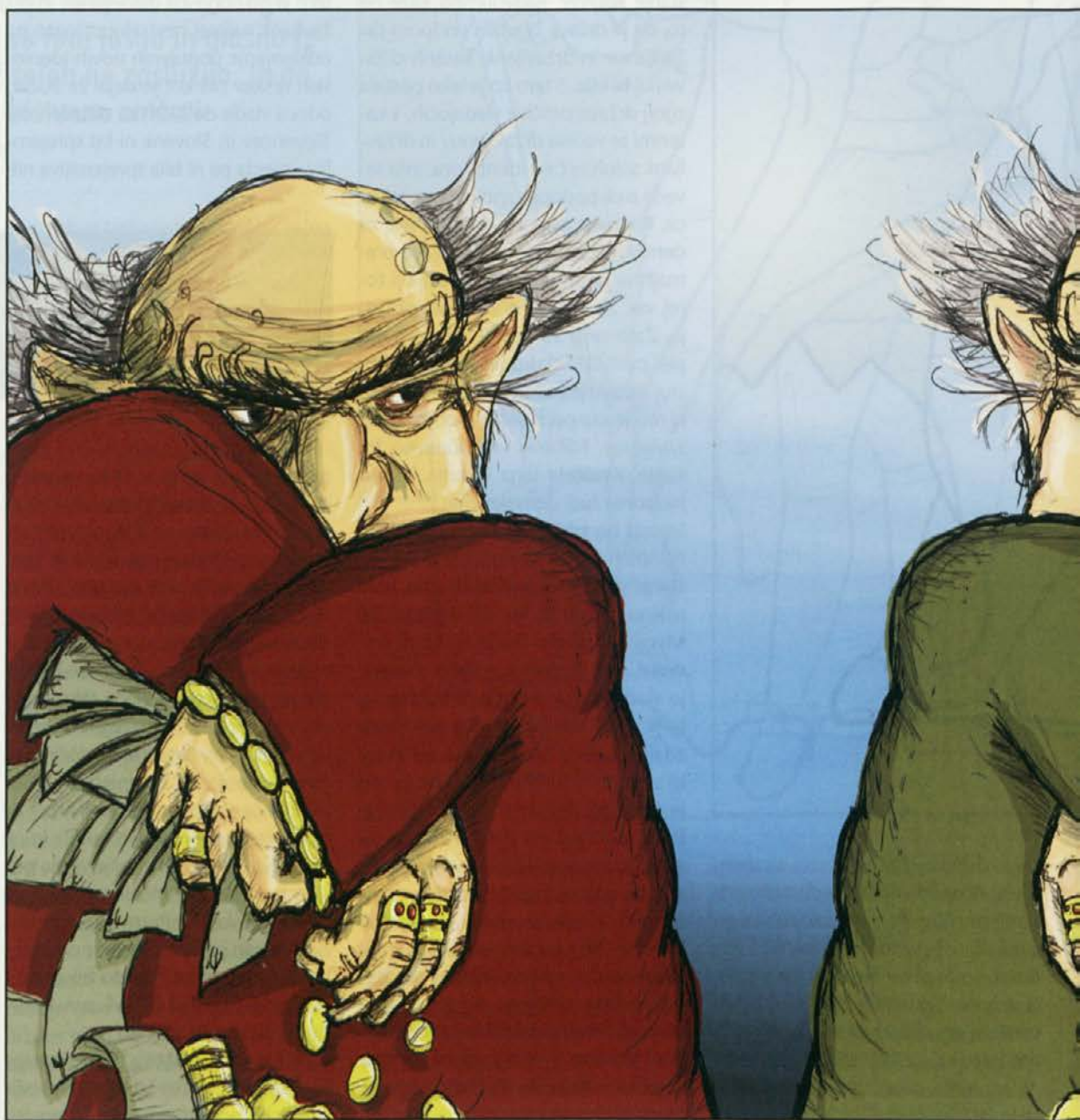
V času hladne vojne, ko so se na polovici Evrope bohotele totalitarne države, ki so v resnici in vseskozi kršile svobodo posameznikov, je bila takšna predpostavka nemara dobra. O tem se lahko poučimo v odlični BBC-jevi dokumentarni filmski trilogiji *Past (Trap)*, avtorja Adama Curtisa. V tretjem delu vzame za izhodišče delo Isaiaha Berlina, očividca oktobrske revolucije, političnega nasprotnika totalitarizma in avtorja slavnega spisa *Dva pojma svobode* (ki je preveden tudi v slovenščino).

Po Berlinu obstajata dve različni vrsti svobode: pozitivna in negativna. Obe izvirata iz francoske revolucije oziroma želje posameznikov, da bi se osvobodili tiranov na oblasti. Ideja pozitivne svobode se je rodila iz prepričanja tistih, ki so vodili revolucijo in so trdili, da bodo ljudje po revoluciji boljši in razumnejši. Toda ker so si te ideje delili le voditelji, je to vodilo do strašne logike vseh revolucij: množice, ki ne vedó, kaj je resnična svoboda, je potrebno vanjo prisiliti. Od tod teror in nasprotje svobode. Po Berlinu bo pozitivna svoboda vedno spodletela, ker temelji na prepričanju, da obstaja za vse ena sama resnica, v imenu katere ni nobena žrtev prevelika. Zato je Berlin predlagal še drugo pojmovanje svobode – to je negativno. Negativna svoboda pomeni, da lahko vsak posameznik – pod pogojem, da ne posega v svobodo drugega – počne, kar ga je volja. Težava pa je, ker je v rokah sodobnih politikov in tehnokratov tudi ta svoboda pokazala svoje slabosti. Ključna slabost je implikaci-

ja, da gre človeku predvsem za lastne interese (v katere se država nima pravice vpletati) – da je sebičen. Političen nasledek tega je očiten: potrebno je omejiti politično moč, zla-

sti moč tistih politikov, ki trdijo, da želijo storiti nekaj, kar je za nas dobro. Zakaj? Ker naj bi takšni politiki neizogibno postali tirani, ker nima nihče pravice trditi, da vé bolje od

nas, kaj je za nas dobro itd. Zato se tudi država ne sme lotevati ustvarjanja enakosti, redistribucije sredstev, ker to pomeni uporabo prisilnih sredstev države.



Kako se ta logika obnese v praksi, se kaže povsod tam, kjer se neenakost in korupcija samo še poglobljata, dejanska politična moč pa zgolj prehaja od ene elite k drugi. Curtis to nazorno pokaže na ruskem primeru. Po padcu berlinskega zidu je vlada ZDA odobrila Rusiji milijarde dolarjev pomoči in ji poslala skupino mladih ekonomistov. Cilj slednjih je bil (ali vam to ne zveni znano?) ukiniti državni nadzor nad ekonomijo. Njihov voditelj je bil harvardski ekonomist Jeffrey Sachs (mimogrede – kot svetovalca so ga povabile tudi naše oblasti). Na prizorišču se je pojavil – kot si lahko mislite – z banalno enostavno idejo, da bo človek, ki ga ne bodo nadzirale zunanje sile in mu bo dovoljeno sodelovati na trgu, postal razumen na nov način, izbiral bo po lastnih željah in pripomogel k vzniku nove demokracije. Poanta je na kratko ta, da ljudem želja ne bo iz-

polnjevala politika, temveč trg. Seveda se stvari niso izšle v skladu s teorijo. Po prvih ukrepih milijoni ljudi niso več mogli zadovoljiti niti najbolj osnovnih potreb; začeli so prodajati vse, kar jim je prišlo pod roke – celo osebne predmete. Poleg tega je vsak Rus (kot pri nas) dobil vaučer oziroma delež podjetij. Ker pa ljudje niso imeli denarja, so svoje vaučerje prodajali (kot pri nas) neusmiljenim podjetnikom. Tako je nastala nova elita (oligarhi, tajkuni), ki si je prisvojila velik del industrije. V zadnjem času se zdi, da se pri nas dogaja nekaj podobnega, samo da z nekakšnim odlogom, ki je posledica dejstva, da je peščica modrih glav zaustavila razprodajo vsega, kar še imamo. Toda danes lahko tudi pri nas delnice podjetij v državni lasti kupujejo le še redki, socialne razlike med ljudmi se drastično poglobljajo, poleg tega pa je gonja naše vlade zoper tajkune podobna lovljenju lastnega repa – preprečevanju nečesa, k čemur je v veliki meri pripomogla sama: s svojimi ukrepi, s svojo logiko vladanja, s svojo ideologijo in celo s svojimi ljudmi.

Poskus uvajanja negativne svobode, temelječe na ideji sebičnega posameznika, ki na trgu zadovoljuje svoje želje in interese, potem takem kaže svoje meje. Curtis pravi, da vlade liberalnih demokracij preveč zaupajo poenostavljenemu ekonomskemu modelu človeškega bitja, s tem pa dovoljujejo rast vedno večje neenakosti in ne ponujajo ničesar pozitivnega v zameno.

Toda kaj narediti? Curtis na koncu svoje trilogije predlaga, da bi morali najprej pokazati, da se je I. Berlin motil. Vsi poskusi uveljavljanja pozitivne svobode torej ne vodijo v tiranijo. S tem se vračamo k našemu zgornjemu vprašanju, ali je država nujno slab gospodar, in k vprašanju zaupanja v politiko. Z vidika učitelja se mi zdijo ta vprašanja še posebno pomembna. Cilj šole – posebno šole, ki želi razvijati kritično misleče posameznike – gotovo ni izobraževanje sebičnih osebkov, ki bodo vseskozi zadovoljevali zgolj svoje lastne, sebične interese in se ne bodo ukvarjali z ideali, občim dobrim in podobnim. Toda kako naj zaupamo politiki, ki se nenehno umika in se v imenu sebičnih interesov gospodarskih konglomeratov odreka svoji vlogi celo tam in takrat, kjer tega nikakor ne bi smela storiti. ■



Predsedujoči

Piše: Dario Svetej

Naduta samovšečnost oblastnikov pri nas postaja vse hujša, očitno podcenjevana kritična javnost pa vse bolj nemirna in nezadovoljna. Nič čudnega: razkorak med propagandnimi presežki prvih in nič kaj rožnatimi dejstvi na sončni strani Alp je vse večji. Čeprav vladni propagandni stroj s svojimi oprodami pogosto melje tako neusmiljeno, da mimogrede preglasi marsikateri medij s hrbtenico, nekaterih žalostnih in zaskrbljujočih dejstev vendarle ne more več(no) zamegljevati ali skrivati pod preprogo. Še slepa kura prej ko slej zrno najde, resnica na koncu vendarle pride na dan, si mislim. Četudi je ljudstvo tod pregovorno potrpežljivo in bolj znano po junačenju za gostilniškim pultom, kot pa po hitrem odzivu na nepravilnosti in nebuloze, to še ne pomeni, da ga je mogoče neskončno dolgo vleči za nos. Ljudje se še predobro spominijo vseh tistih bombastičnih zgodb o uspehu, gospodarski rasti in proračunskih presežkih, da bi sedaj lahko kar tako čez noč pogoltnili draginjo, visoko inflacijo, padajoč življenjski standard, nizke plače, stavke, negotovost ... Ali vladni možje pri nas vedno znova stavijo na državljana s popolnim pomanjkanjem spomina ali pa se iz njega preprosto delajo norca? So samo zvito manipulativni ali preprosto nesposobni, ko najdejo razloge za domače težave zmeraj drugod (recesija, dvig cen energentov ...), nikoli pa ne pri sebi? Eno je gotovo: račune sprenevedavih, manipulativnih, nekompetentnih in potratnih politik(ant)ov z vso razbohoteno birokracijo vred na koncu vedno poravnajo davkoplačevalci. Hudo je, če se prvi slednjih spom-

nijo bolj redko (razen ob volitvah). Še hujše, kadar otipljivih rezultatov željnim množicam vladajoči ne znajo ponuditi drugega kot prozorne propagandne floskule (EU, Nato, evro ...), demagogijo in obljube o boljšem jutri. Kje so vendar rezultati, dragi moji?! Se merijo v vse večji socialni stiski in nezadovoljstvu ljudi ali v položeni zunanji podobi države, prirejenih statistikah za vsakdanjo politično rabo, morda v predsedovanju evropskim državam? A kaj bi to, ko pa velikemu delu naše sproščene "elite" ni jasno niti to, da ni izvoljena in plačana zato, da bi skrbela za svoje žepe in privilegije, temveč zato da deluje v dobro vseh, še zlasti pa v dobro šibkih in ogroženih. In, kajpada, da je dane obljube (volilcem in sindikatom) treba izpolnjevati, sicer pa dati priložnost boljšim in sposobnejšim. Prav zaradi omenjenega in računov, ki že prihajajo, se mi zdi samovšečni šov odločujoče nomenklature, ki si zadnje čase doma in na tujem pridno zapravlja verodostojnost ter v nasprotju s svojimi evropskimi kolegi nikakor ne prenese kritičnega novinarskega očesa, ne le povsem neprimeren, ampak predvsem tragičen. In resne demokratične države nevreden. Tam, kjer vladajoči izgubljajo stik z realnostjo, "vladani" pa vse težje plačujejo ceno za njihove avanture, za katerimi stojijo najvrednostni kompleksi, pomešani z občutki lastne nezmotljivosti in pomembnosti, se namreč še nikoli ni izcimilo nič dobrega. Trenda za prihodnost ob nadaljevanju navedenega vsekakor ni težko razbrati, zato si drznem cinično napovedati naslednje: že danes nam gre bolje, kot nam bo šlo jutri ... ■



Hygiaie Theatron Epidaurous

Videti, opazovati, kot nekoč stari Grki v Epidaurosu. Kaj? Teater. Čiščenje, razstrupljanje, mentalno posipanje s pepelom. Higiena. Postati čist, kar naj vidi čim več sveta; očistiti se pred vsemi, za vse. Vendar, v sebi vsakdo ostaja to, kar je in kar je bil.

JANUŠ RASIEWICZ

Geometrija političnih strank se je v Sloveniji začela spreminjati z bliskovito hitrostjo. Programi, statuti, resolucije in podobne zapisane obveze in zaveze članstva so le še navlaka in krama, ki druga za drugo izgublja svoj pomen in smisel. Središče postaja posameznik, izvoljena politična oseba, ki ne potrebuje obraza niti stasa. Politična oseba, ki je uspela s svojo zvijačnostjo nemalokrat naplahtati toliko in toliko volivk in volivcev in s tem doseči kvorum glasov, ki so ga ustoličili v parlamentu, državnem ali lokalnem. Ta oseba lahko kadarkoli uveljavi svojo voljo, ki ji samoljubno pravi vest in brez kakršnekoli samokritike prestopi v popolnoma drugo opcijo; to imenuje politična svoboda. Sprieno! Oder tega teatra je odprt od leta 1991, po vseh dogajanjih, napornih pogajanjih in prepričevanjih. Še ne tako dolgo nazaj smo govorili o levičarjih in desničarjih, malo pred tem o kontinuiteti in pomladnih strankah, danes smo pri desno ali levo sredinskih, pa še ti so se pomešali, zlizali, kot se to pravi v političnem žargonu. Zanimivo se mi zdi dejstvo, da volivke in volivci to opazujejo z zadržkom, ali vsega celo nočejo opaziti. Mirno, bolj zase kot za svoje okolje in potomce, si razlagajo skrajno nelogične poteze nekaterih politikov, ob tem pa zgolj zmigujejo z rameni. Apatija političnega vedenja je očitno dosegla enega svojih vrhuncev, zato je tudi klima v državi nekako nedoločena. Ideologije ni ne na levi ne na desni provenienci, edini motiv je kapital, ki pa ima svojo spremenljivo vrednost. Kolikor se še govori o desni oziroma levi opciji, je razlika samo še v odnosu do polpretekle zgodovine, kar pa je vsaj neumnost, če ne že popolna nevednost in ignoranca. Vse države, ki tradicionalno temeljijo na demokratični ureditvi, imajo politični spekter levo – des-

no zelo jasno oblikovan. Slovenija je skupaj z vsemi tistimi državami, ki so okušale komunizem, žrtev dialektičnega kolapsa, ki je kot rakavo tkivo z metastazami prizadel zdrave celice. Terapevtski posegi so dolgotrajni, zapleteni, dostikrat jih je potrebno menjati in tudi učinkovitost je močno variabilna. Problem je nedvomno v pol stoletja dolgi špartansko zastavljeni vzgoji in vcepljanju rdeče doktrine, ki je vendarle dokaj drugačna, ko jo gledamo iz pozicije globalnih raziskav, te pa so bile opravljene tisti čas, ko smo s polnimi pljuči vdihavali z zunanjim in notranjim sovražnikom okužen zrak tostran železne zaves. Tu se tudi ustavi vsako globlje razmišljanje o levi in desni politiki. Le še skrajnost je delno razumljiva in še ta je prepoznavna le simbolno, temelječa na križu in RKC oziroma popolno negiranje obojega. Ko pa stojimo na tako trhli podlagi, je kriza resnično globoka, saj ne vzdrži praktično nobena razprava v okviru kritičnega

uma, temveč je diskurz raztrgan in prekrit s tančico blefa, namenjenega zgolj polnjenju vrstic v medijih. Ideologijo, ki je še kako potrebna za vsako prepričljivo politiko, pogrešamo povsod. Zadnja, ki je imela svoje preroke, se je končala s padcem berlinskega zidu. Od takrat dalje v vzhodnem bloku nismo našli nove poti. Tavanje v megli se nadaljuje, predvsem pa je poraz takih ali drugačnih idealov boleč, sprejetje preizkušenih uzanc, ki so dobile podlago nekje drugje, pa bi bilo prevelika sramota. Goethe je nekoč dejal: »Kakšno ponižanje za krono stvarstva, ki se mora prebuditi

postaja vse jasnejši. Torej špekulativen pristop ne bo uspešen in ne bo prinesel prav nobenega pozitivnega učinka. Glede na gibanja v Evropi, je vedno bolj opazno dejstvo, da so politične konstante vse bolj labilne. S stališča politične evolucije je to sicer nujnost in logična posledica, vseeno pa ostaja odprto vprašanje, čemu potem še služi večstrankarstvo. Razlike so vedno manjše in interesi so si vse bliže. Prav tu najdem odgovor v dejstvu, ki sem ga že omenil, to je pomanjkanje ideologije. Dokler ta vrzel ne bo izpolnjena, bo kriza jasnih političnih smeri in usmeritev vse

Politični teater potrebuje nekaj novega, novo idejo, ki bo osmislila razvoj in splošno perspektivo. To, kar imamo ta hip, ne zadostuje.

iz sanj razuma, in kakšno olajšanje za prebujeno človeštvo, ko se bo očistilo nesnage svojega duha.« A kaj, ko brez tega ne bo šlo. Sicer se špekulira z generacijske distance, ki naj bi stare oddaljila, mlade pa ideološko razbremenila, toda zgodovinski spomin ostaja neizbrisen ter zmeraj bolj jasen in čist. Režimski okraski izginjajo in podoba je vedno svetlejša, vedno bolj prozorna in prosojna, pogled

globlja. To vodi v apatijo, v negativen odnos do vsega političnega in, v končni posledici, do odklonilnega odnosa do vsega državnega. Na tem mestu se znajdemo prav na robu, in zdrs se utegne zelo hitro zgoditi. Ta zdrs bi bil usoden, saj ni nobenih poroštev, da je dno blizu. Če upoštevam fizikalno dejstvo, da najdemo zanesljivo oporo le na trdnem dnu, si odgovora ne želim slišati. Dr-



vimo torej v prepad. Na začetku sem omenil higieno. Ta pojem je še kako pomemben, predvsem zaradi napuha, naglavnega greha človeštva. Permanentno izpostavljanje ega in oddaljevanje od zdrave družbene diferenciacije nas pelje v strogi individualizem, s tem pa smo popolnoma izključili policentrizem, kar pomeni, da smo usmerjeni v diktaturo. Diktatura se lahko odraža v več podobah, a se trenutno kaže v najslabši, v diktaturi kapitala. Nekaj podobnega smo v zgodovini že videli, zato je strah pred nepremišljeno avanturo upravičen. Enako upravičen je strah pred drugo skrajnostjo, pred diktaturo proletariata. Tudi ta opcija je preizkušena in smo jo, hvalabogu, v vzhodni Evropi pokopali skupaj z zadnjimi samodržci, ki so po letu 1989 (padec berlinskega zidu) izginili iz palač večnih ljubljenskih predsednikov. Stojimo torej pred težko nalogo. Politični teater potrebuje nekaj novega, novo idejo, ki bo osmislila razvoj in splošno perspektivo. To, kar imamo ta hip, ne zadostuje. Samo po sebi se postavlja vprašanje: Kakšna ideja, kakšna perspektiva? Prvi, najpomembnejši odgovor je v spoznanju posameznika, da je njegova receptivnost omejena. Vsakdo sprejme zgolj toliko, kolikor je vanj mogoče spraviti, če smiselno uporabim fizikalni zakon. Vse ostalo je odveč, balast, ki obremenjuje in ustvarja nepotrebno breme. Drugo, kar je še pomembnejše, pa je dejstvo, da prihodnost ni naša, temveč naših naslednikov. Prav zato sta napuh in nenasitnost tako pomembni negativni kategoriji, katerih se seveda zaradi ugodnosti bivanja tako spontano oprijemljemo. Spomnil bom na besede Johna Steinbecka, ki pravi: »Za vse v življenju je treba plačati; čim pozneje, tem večje so obresti.« To pomeni, potrebno se bo obrniti stran od ekrana s perfekcijo izdelane virtualne slike in se zazreti vase, v notranjost duše; posvetiti se bo potrebno učinkoviti notranji higieni. Spremeniti bo potrebno najprej v glavi in nato v bivanju. To je edini način, s katerim je moč preseči drvečo sintetično percepcijo. Poskusimo najti rešitev v besedah ruskega oblikovalca Jamesa Krenova, ki si je na izviren način razložil ta problem: »Ideja je samo začetek. To je kombinacija naših občutkov in namenov. Stvari in oblike se zlijejo v eno šele takrat, ko se zares poglobimo v materijo, iz katere so sestavljene, in jim vdihnemo življenje.«

DR. Boris Vežjak

Te dni smo prebrali, da je avstrijska svobodnjaška političarka razburila muslimane s svojimi napadi na islam in z izjavo, da je bil prerok Mohamed pedofil, ker se je pri 50. letih poročil s šestletno deklico.



Medkulturni nedialog

Koran je napisal med epileptičnimi napadi. Po njenih besedah je čas, da se islam pošlje nazaj, od koder je prišel - izza Sredozemlja. Muslimansko vero je označila za totalitarni sistem dominacije. Prepričana je še, da Gradcu grozi cunami muslimanskih priseljencev, ki bodo po njenem mnenju čez 20 let sestavljali polovico prebivalstva naše severne sosede. Še sreča, porečete, da imamo v EU leto medkulturnega dialoga! Na ta način se bomo uspešno naučili razumeti eden drugega. Letošnje leto je namreč posvečeno dvigu zavesti evropskih državljanov, ki živijo v EU, glede pomembnosti razvoja aktivnega evropskega državljanja, ki se odpira svetu, spoštuje kulturno drugačnost in gradi na skupnih vrednotah. Isto velja, še pravijo na spletni strani, za odpiranje Evrope svetu. Nič čudnega, da so nas zato ob obisku Evropske komisije pri nas ob začetku predsedovanja EU počastili tudi s konferenco o medkulturnem dialogu. Med slovenskimi govorniki nastopila filozof Edi Kovač in minister Vasko Simoniti. Priznam, imel sem veliko težav poslušati besedičenje ministra za kulturo o dia-logosu, saj že ves čas svojega mandata zavrača kakršenkoli pogovor na vse strani. Kovač je spregovoril o tem, da to ni nekaj, do česar bi prišli z osmozo, marveč je dialog različnih kultur brez strahu pred medsebojno ogroženostjo. »Kultura drugega ali drugi s svojo kulturo ne pomeni nevarnosti, ogroženosti in še najmanj nasprotnika, ampak bogastvo, ki me plemeniti.« Visokoleteče besede o tem, kako je kulturni dialog prenašanje kulture v odnose, kako je prepoznavanje drugega, kako je strpnost, so bile postavljene na hladno še isti dan v oddaji Odmevi na nacionalni televiziji. Gostili so ista govornika, Simoniti in Kovača. Novinar je navrgel problem, citiral je Aleša Debeljaka: »Evropa bo presešla stare delitve takrat, ko bo zmožna medse sprejeti tudi Turčijo, ki ima islamske korenine.« In kako je odgovoril Kovač? »Ta pripravljenost Evrope

je, tukaj sploh ni težave. To ni težava na strani Evrope.« In po medklicu novinarja: »Recimo Francija je zavrnila širitev evropske ustave tudi s tem strahom,« je hladno nadaljeval: »Težava je na strani Turčije. Ali se je pripravljena prepoznati v naših skupnih vrednotah, ki jih pomeni razsvetljenstvo, se pravi, da je razum tisti, da se razumno pogovorimo o naših težavah, ali so določena čustva tista, ki nekako prevladujejo. Se mi zdi, da je Evropa pripravljena ... Moramo vedeti, da se kulturna tradicija počasi spreminja, se vzpostavi skozi stoletja, neke laičnosti še ni sto let v Turčiji.« Turčija torej ni kulturna, »kultura laičnosti in strpnosti se tam še ni ustvarila«, populacija se težko prepozna v naših vrednotah. »Kakor hitro se prepoznajo v naših, evropskih vrednotah, tukaj ni težav.« Kaj reči na takšno porcijo »interkulturalnosti« s strani kulturnega antropologa, kot se je v oddaji sam označil? Kako umestiti »paradokse«, čiste dokaze netolerance, nedialoščnosti in akulturalnosti? Ali smemo celo, nadalje, sklepati, da Slovenija ne podpira pridruževanja Turčije, ker ni razsvetljena, ker je čustvena, ker ni laična, ker ni kulturna in ker ne pozna »naših vrednot«? Ena možnost je, da rečemo, kako sta problema vključitve Turčije v EU in »medkulturnega dialoga« ločeni težavi. Da morajo biti izpolnjeni pogoji za eno in drugo, da pa sta to dve različni temi in različni pogoji. Ampak to seveda predpostavlja, da smo za kulturni dialog, da pa ne z vsakim. Da morajo obstajati pogoji za dialog – če nekomu odrekamo racionalnost, mu odrekamo razum, ratio. To pa je beseda za logos. Torej smo ga izključili iz občestva dia-logosa. In naše govoričenje o njem je zato le grd cinizem. Medtem ko je zadnji dve leti Slavoj Žižek na široko dokazoval, da je zares racionalen prav islam, ne krščanstvo, se zdi, da so slovenski intelektualci izkoristili priložnost za besedo, da v Evropi ekskluzivno štejejo le krščanske korenine.

Gregor Golobič, povratnik

Gregor Golobič je predsednik stranke Zares, nova politika in nekdanji generalni sekretar in predsednik sveta LDS. Kot eden najvidnejših in obenem najmanj izpostavljenih funkcionarjev LDS se je iz aktivnega sodelovanja v stranki umaknil že pred porazom na volitvah 2004, dokončno pa je iz stranke izstopil leta 2006. Medtem je deloval tudi v gospodarstvu, zdaj pa se na velika vrata vrača v slovensko politiko.

MATJAŽ GERM, ROBI MLAKAR

Vaša pot je v preteklosti povezana predvsem z LDS. V stranko niste prišli kot anonimno ime, ampak ste že imeli politično kilometrino. Kaj je botrovalo k odločitvi, da se ne izpostavite v taki meri, ampak kot generalni sekretar stranke delujete bolj iz ozadja?

V času, ko je gospod Školč izgubil na avtoriteti, sem prevzel neko »koordinatorsko« vlogo. Ob prihodu Drnovška pa je bilo logično, da bo predsednik stranke najboljši in niti na pamet mi ni padlo, da bi se šel znotraj tega neko rivalstvo. Na tem mestu sem ostal dobrih devet let. Se pa ne strinjam, da sem bil v ozadju. Nasprotno; deloval sem izrazilo javno. Bil sem nekakšen vmesni člen med javnostjo in stranko. Drnovšek je namreč bil popolnoma okupiran z vlado, pa tudi strankarski človek ni bil. Bil sem precej na prepihu in tako rekoč sem imel funkcijo ščita, ki ga imajo specialci, skozi katerega se vidi, ampak istočasno prestreza z obeh strani. Lahko rečem, da sem bil med nakovalom in kladivom. To vlogo, kjer si nek strelovod in kjer moraš krotiti apetite tudi znotraj stranke, sem lahko opravljal, ker nisem bil obremenjen s špekulacijami, ali bo to dobro vplivalo na mojo nadaljnjo kariero. Seveda tudi opozicija vsa ta leta ni bila od muh, tako da te vloge ne bi mogel opravljal, če bi imel neko svojo »računico«.

Kakšno je bilo obdobje, ki je pripeljalo do razpada LDS? Je prišlo do zatišja ali več smernic, v katerih se vsi znotraj stranke pač niso našli?

Sam sem bil od leta 2003 zunaj politike, LDS pa je zašla v krizo. V nekem trenutku je bila ta agonija tako velika, da je vse hipnotizirala, nič se ni dogajalo. Cel prostor te, recimo leve sredine, je bil ujet v nekem krču, v nekem pričakovanju, da se bo zgodilo nekaj mesijanskega. Tudi z mojo vlogo je bilo precej špekulacij. Tudi zato sem pred dobrim letom dni, v decembru

2006, izstopil iz LDS-a, ker nisem več želel ustvarjati vtisa, da se bodo dobri stari časi vrnili, ne da bi bilo treba komu zavihati rokave in kaj narediti.

Vrh krize je LDS doživela pravzaprav ob izstopu nekaterih ustanovnih članov društva Zares.

Kar se tiče ljudi, ki so v Zares, pa so bili prej v LDS-u, so se v LDS-u že dolgo časa počutili slabo; potisnjeni na rob, neupoštevani, nezaželeni, po-

strani se jih je gledalo, kot da so ne vem za kaj krivi ... Nek krč je bil. Prepričan sem bil, da je treba to prekiniti in se ne zatekati v neke zarotivne obrazce ali pa neka zaklinjanja, kot da se nič ni zgodilo, nič spremenilo, samo skupaj moramo stopiti, pa bo vse v redu. To je pogosto v politiki, da se želi izogniti neki samorefleksiji, nekem soočanju s pravimi problemi. To je bil glavni problem LDS-a, ne pa poraz na volitvah.

„Želimo se pogovarjati o ciljih, tudi če se zdi utopični. Ne bodimo prehitro realisti, za realizem je vedno čas, za utopijo se zdi pa, da nikoli.“



„Na volitvah stranka dobi kredit brez pokritja, zupanje, ki ga nima s čim upravičiti. Upravičiti ga moraš za nazaj.“

Formalno ste bili s političnega prizorišča odsotni zelo kratek čas, saj ste v letu 2007 nastopili v Zares kot predsednik stranke. Če razčlenimo ime in slogan stranke, kaj je nova politika stranke Zares? V katerih točkah Zares prinaša konkretne spremembe v slovenski politični prostor?

Tudi mi še iščemo to. Če bi bila nova politika nekaj, kar bi bilo izgotovljeno, kot pica, ki ti jo po telefonu naročeno prinesejo v škatli in jo odpreš in poješ, ne vem, če bi bilo to res nekaj novega. Takih izgotovljenih rešitev ni. Mislim, da je novo pri Zares, in to očitno precej ljudi v Sloveniji razume, tudi brez matematičnega odgovora na to vprašanje, ki se je vsem seveda zastavilo, da gre vendarle za neko iskanje, katerega predpostavka je ravno v tem, da politika in politiki vsega ne vedo. To je tisto, kar je ključno novo. Namreč da politika ni nek sistem, ki si lahko podreja vse podsisteme, in da je množica ljudi v Sloveniji, ki niso bili vključeni v politiko, pa v najširšem pomenu politike - kot upravljanja z javnimi zadevami in debate o vsem, kar nas zadeva - imajo kaj za povedati, to tudi želijo, ampak nimajo vstopne točke. Zavedamo se, da obstajajo danes problemi, ki gredo preko individualnih svoboščin, in da obstajajo problemi, ki gredo preko tega, kaj lahko dosedanje ideološko politične doktrine rešujejo. To zadeva globalizacijo, radikalne ekološke probleme in vprašanja odnosa do generacij, ki prihajajo. Vse to pa narokuje iskanje odgovorov z drugačnimi prijemi, kot jih ponujajo tradicionalne sheme. To pa ni nekaj, kar je zagotovljeno. Žižek lahko reče - Naravno zavezništvo med kapitalizmom in demokracijo se krha - in to utemeljuje recimo s tem, kar se dogaja na Kitajskem. In tudi misleci po svetu, ki zaznavajo ta problem, iščejo to »novo« in kako to »novo« postaviti. Mi pa si ne domišljamo, da lahko nekaj res epohalnega naredimo, ampak poskušamo to lastno

Mika v slovensko politiko

politiko ves čas postavljati pod vprašaj tega, ali se zatekamo k nekim utečenim obrazcem ali smo odprti za neko »novo«, ki se nakazuje skozi majhne stvari ...

V vašem programu ste izpostavili tudi nekaj prav konkretnih smernic, ki pa jih ne izpostavljate preveč. Se mogoče na nek način načete zameriti nekaterim javnostim, poskušate biti na začetku malo bolj taktični? Morda svojo novo politiko definirati bolj na filozofski ravni? Zelo konkretno zapisan je denimo vaš pogled na razvoj urbanih središč v odnosu do podeželja.

Zaenkrat imamo to ustanovno programsko izjavo, ki jo omenjate, ki je vendarle temeljni ustanovni akt in deklaracija. Ne želim pa trditi, da je to dokončen program, ker vem, da je absolutno nezadostna in je služila temu, da se v nekem širokem okviru ljudje najdejo. Zares je v lanskem letu pred ustanovitvijo stranke za mnoge ljudi bil projekcijsko platno, kamor so projicirali željo po tem, da bi bila neka drugačna, bolj odprta politična izbira možna. Seveda pa nihče ni imel natančne predstave, kaj konkretno bo to pomenilo. In jasno, zdaj, ko se profiliramo, ko delamo konkreten volilni program, in preko stališč, ki jih v parlamentu zagovarjajo naši poslanci, se te predstave ožijo in definirajo. Vsekakor želimo to enkratno priložnost ustvarjanja in ničesar izčrpati do konca. To je dobro iz dveh razlogov, prvič, da čim več ljudi svoje pove, in drugič, da pri tem nismo prehitro zadovoljni. Ves čas apeliram; bodimo politično nekorektni, seveda v drugačnem smislu, kot je ta izraz običajno uporabljen. Politično nekorektni v smislu, da ne bo-

dimo ujetniki tega, kaj se da in česa se ne da narediti. Želimo se pogovarjati o ciljih, tudi če se zdijo utopični. Ne bodimo prehitro realisti, za realizem je vedno čas, za utopijo pa se zdi, da nikoli.

Konkretno glede razvoja podeželja in razvoja mest zagovarjate stališče, da se razvoj podeželja ne sme dogajati na račun zapostavljanja razvoja mest.

Andrej Rus in Pavle Gantar sta promotorja tega dela programskega poudarka, ki je bil zelo podprt. Slovenija je sicer precej urbanizirana v smislu, da veliko ljudi živi v mestih ali pa prihaja v mesta. Istočasno pa to ne pomeni, da so ta mesta urbana v smislu premisleka tega načina življenja, dojetanja vsega skupaj. Želimo poudariti tisto,

kar v politiki ni poudarjeno v celoti. Denimo; naš odbor za kmetijstvo je zelo aktiven in nikakor ni res, da nas podeželje ne zanima. Kmetijstvo je pomembna tema, konec koncev hrana vedno bolj postaja strateška surovina. To je pomembno, ampak vsi se na nek način s tem podeželjem ukvarjajo, urbano pa se jim zdi samoumevno, kar je popolnoma nereflektirano. To, da imamo navidezno urbana okolja, še ne pomeni, da je stvar domišljena, premišljena in se z njo ukvarjamo na način, ki je smiseln, in zadeva množice ljudi, ki v mestih živijo, pa ne živijo urbano.

Zares je pritegnil pozornost tudi v krogu renomiranih mnenjskih voditeljev. Zasediti je bilo tudi namigovanja o morebitnem vstopu bivšega predsednika Milana Kučana v Zares. Milan Kučan bo prav gotovo odigral določeno vlogo na parlamentarnih vo-

litvah. V kakšni vlogi ga pričakujete? Prav danes ima rojstni dan.

Zares?

Zares. Milan Kučan je izjavil, da ga Zares mika. Gre za osebnost, ki je na političnem področju prisotna že dolgo in mu gotovo ni vseeno. Zgleda, da je ta mandat ponudil veliko nastavkov za kritiko tistim, ki so investirali v razvoj Slovenije, in tudi tistim, ki bi to želeli v prihodnje. Prepričan sem, da si tudi Milan Kučan ne bo pustil vzeti besede, da bo na takšen ali drugačen način ostal še naprej aktiven. Njegovo mnenje bi moralo biti vedno dobrodošlo in seveda ima težo.

Konkretno strankarsko?

Ne, mislim da ne, ne pomišljam, da bi čutil potrebo.

Zares je uspel povezati tudi nekaj povsem novih ljudi, ki jih karakterizira politična nedolžnost in visoka strokovnost. Vidite v teh ljudeh na nek način celo večji potencial kot v že uveljavljenih političnih funkcionarjih v naši sredini?

Slovenska politika je nekoliko zaprta. Ena generacija je zelo mlada zasedla vse pore politike, tako da se zdi, da bo ena cela generacija skoraj izgubila možnost za preboj ali imela vsaj težji vstop. To je en vidik. Poleg tega so stranke nekoliko samozadostne. Ni res, da politika ljudi ne zanima, toda če ni vstopnih točk, ostane



res samo »šank politiziranje«. Vsak od mlajših, »novih« ljudi v Zares je dragocen, potrebno je spoštovati že odločitve za vstop v politiko. Nenazadnje imamo 6 podpredsednikov, 7 jih bo iz vrst kluba mladih. Podpredsedniki so, predvsem iz te zgodbe, izredno podkovani strokovnjaki, sveži obrazi z novimi pogledi in brez dediščine preteklosti.

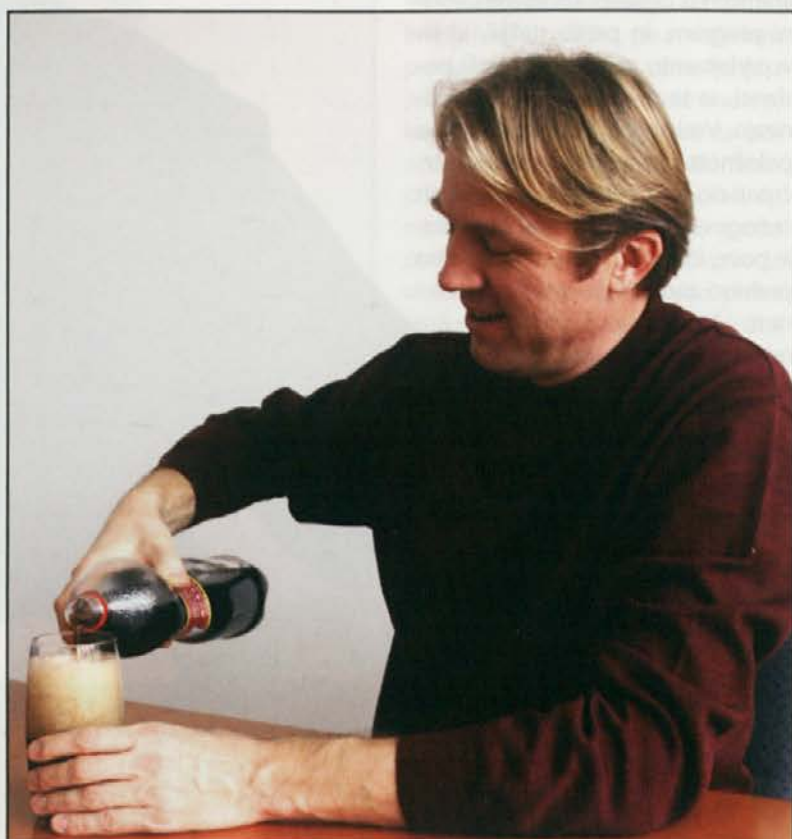
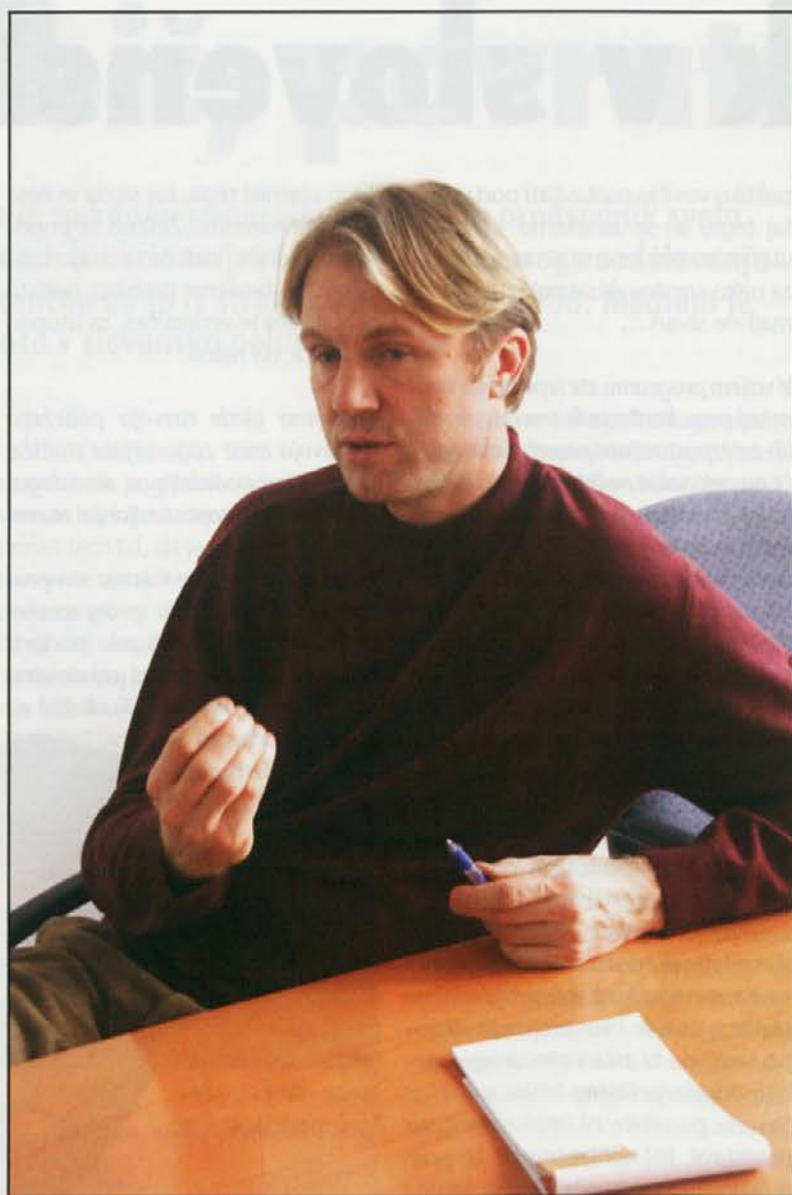
Na politični sceni se kot dobra praksa izkazuje, da se kot sinonim za stranko uporablja določeno osebnost, persono, kot je na primer Borut Pahor sinonim za SD. Se bo stranka Zares tudi »skrila« za Gregorjem Golobičem ali se boste na političnem tržišču predstavljali kot stranka enakovrednih posameznikov?

Na to se ne da popolnoma vplivati. Dogaja se personalizacija, predsedniki strank so zagotovo identifikacijske točke, kar je pogojeno predvsem z medijsko naravo politike, pomembnostjo nastopa, izgleda ... Televizija je tu pomembna. Politika, ki postaja politainment, je ved-

no bolj del tudi razvedrilnega programa. Jaz po naravi nisem tovrstni politik. Imam distanco do tega. Že na zboru stranke sem opozoril, da nisem igralec za to igro in mogoče s tega stališča za koga niti ne primeren kandidat za predsednika. Nastopamo v realnem prostoru, katerega parametri niso v naših rokah .. Tudi v Zares si nekateri želijo takega predsednika, kar je neizbežno. Sam pa sem razpet in poskušam promovirati tudi druge ljudi – predvsem podpredsednike. Mediji pa hočejo bolj preprosto situacijo. Pred kratkim sta bili dve okrogli mizi na televiziji, kjer so želeli izključno predsednika. Na drugi strani pa se sprašujejo, kje so v naši stranki novi ljudje. Pa saj je definicija novih, da niso znani! Če nekoga ne poznaš, je grdo, da zanikaš njegovo existenco. To je nekakšen paradoks. Želimo si povečati število ljudi v regijskih odborih, zato je tudi programski svet tako sestavljen. Poskušali bomo diverzificirati tudi z listo za volitve. To bo prvi ešalon, ki bo »v izločbi« demonstriral našo izbiro.

V času, ko je LDS vodil vlado, je bila politiki naložena zahtevna naloga upravljanja z državnim deležem v gospodarstvu. Kako intenzivno ste sodelovali v tem procesu? Nekateri analitiki ocenjujejo, da ste bili eden ključnih kadrovnikov v LDS.

Moja vloga je bila negativna – negativna ne v vrednostnem smislu. Bil sem predvsem anti-kadrovník, saj sem preprečeval, da bi politika nastavljala ljudi v gospodarstvu. V slovenskem prostoru so večne koalicije, v katerih stranke igrajo različne vloge. V preteklosti so bile naporne koalicije. Denimo koalicija z SLS, ki je bila pač nujna zaradi blokavske anomalije. Jaz sem bil tu »bad guy«, ki preprečuje, da se politika polasti vsega, česar bi se lahko. Seveda bodo zamahnili z roko in trdili, da je bilo ravno obratno, ampak konkretnega dokaza še do danes ne zmorejo predložiti. Dokaz za moje trditve je že to; če bi LDS funkcionirala tako, kot se ji očita, jih ljudje ne bi trikrat zapored volili. Zmagati na volitvah še ni uspelo nikomur drugemu. SDS ima priložnost, da zmaga leta 2008. Na začetku je bilo prepričanje, da bo SDS dobila dva mandata, ampak hišica se je sesula. V trenutni vladi ni nikogar, ki bi svaril. Za primerjavo: Drnovšek je nekoč izjavil, da ni oblasti, ki bi bila imuna na zlo-



FOTOGRAFIJE: NIKA KLAMPFER

PODLUPO

O paternalizmu v Slovenski politiki

Stranke v slovenskem političnem prostoru so v 18 letih dosegle neko polnoletnost, za katero pa bi težko rekli, da je tudi zrelost, za katero je to obdobje prekratko. Konec koncev gre tudi za institucionalne spremembe, za neko dojemanje okolja, kjer so spremembe bistveno težje in so vzorci obnašanja bistveno bolj zapečateni, stereotipi zakoreninjeni. To obdobje je sigurno potrebno, namreč stereotip, da je politika tu zato, da ljudem nekaj daje. Seveda pa ta ideja implicira nek paternalizem v stilu, da obstaja neka neuka, politične odreditve željna masa ljudi in neka prosvetljena politika. Smoter politike pa v osnovi ni v tem, da se izpostavlja, da nekaj daje, ampak odpira možnost, da ljudje sami poskrbijo zase, na način, ki jim ga to okolje v resnici omogoča.

rabe. Zato je potrebno biti pozoren, se ne slepiti in biti kritičen. Na drugi strani pa je Janez Janša v nekem govoru izjavil: »Na oblasti bomo toliko časa, kot smo bili v opoziciji.« Razumem strankarsko navdušenje, toda sporočilo te izjave je bilo: Delajte, kar hočete, ni ovir, nekaj nam pripada. Res je, da so spodbujali nekakšne »debatne krožke« in vabili stranke v partnerstva, temeljno partnerstvo z volivci pa so izdali. Argument, da nobena vlada ni toliko hodila po Sloveniji, je nekoliko smešen, saj so tudi ruski carji hodili po Rusiji, ljudje pa so jim postavljali Potemkinove vasi. Na volitvah stranka dobi kredit brez pokritja, zaupanje, ki ga nima s čim upravičiti. Upravičiti ga moraš za nazaj. Zato trdim, da si volitve zmagal šele, ko si bil ponovno izvoljen. SDS tako še ni zmagala volitev, ampak je LDS leta 2004 izgubila. Takšno ravnanje zdajšnje vlade ljudje razumejo kot izdano zaupanje. Gre za nekakšno »nasedlo investicijo«. Ljudje se počutijo izigrane. Če politika želi ohranjati legitimnost, mora osnovno partnerstvo z volivci trdno obstajati.

Kaj je na kratko tisto, kar najbolj očitate slovenski vladi, z operativnega in strateškega stališča. Se vam zdi, da je vlada na katerih ravneh zlorabila svoje politične poglede ali morda odšla v prevelike skrajnosti?

Tu je veliko za povedati. Ključno je, strateško, prav ta izključevalnost, nezavedanje dolga, ki so ga prevzeli, in dojemanje oblasti kot nekaj, kar je preprosto dano. Tudi polemika z mediji izhaja iz tega naslova, predvsem pa se izključevalnost kaže v odnosu do stroke. Prihaja do refleksov, kot je recimo ta, da se Slovenijo skuša očrniti v tujini, kot da bi bila tujina, Evropa, nek sovražnik, pred katero moramo kaj skriti. Popolna nesamokritičnost, nesposobnost razprave in razumevanje kritike kot napad, vse to izhaja iz zlorabe omenjenega pakta z javnostjo. To se da prikazati tudi na primeru inflacije, Matej Lahovnik je že pred letom opozoril vlado na grozeč problem, zgodilo se ni nič, razen nekakšnih sestankov, kot je kolega Lahovnik parafraziral, namesto sestankov o inflaciji se je zgodila inflacija sestankov. Tudi vzroki za inflacijo so bili vedno drugačni in predvsem poljubni, kot enega prvih je vlada izpostavila dvig cene vode v Mestni občini Ljubljana, kar je absurdno. Jančkovič je pač sovražnik, zdaj so vlogo sovražnika prevzeli pivovarji iz La-

škega. Rast inflacije je vprašanje, kjer nihče nima čarobne paličice, kjer je potrebno predvsem prisluhni stroki, soočiti mnenja in pripraviti analize. V Sloveniji še vedno ni popolnega in enotnega odgovora na vprašanje, zakaj je prišlo do takšne inflacije, ne le politika, tudi stroka si še ni edina. Toda če se politika obnaša po principu »lako čemo«, je vse zastoj. Ta odvečnost stroke in resne razprave je v tem mandatu velik problem.

”Bil sem predvsem anti-kadrovnik, saj sem preprečeval da bi politika nastavljala ljudi v gospodarstvu.”

Slovenska politika je v krizi. Levi politični pol se z njo že nekako spopada. So strukturne spremembe že dovolj daleč? Kako kot predsednik stranke, ki jo umeščajo na levo sredinsko področje, ocenjujete denimo izjavo Slavoj Žižka, ko pravi: »Levica še vedno ni premislila svoje krize in to skuša zakriti z moralizatorskim samozadovoljstvom.«

Sicer stremim k preseganju te polarizacije, toda verjetno je tukaj res mislil delno tudi na nas. Dejstvo je, da je politika v celoti v krizi, zdi pa se, da je na levosredinskem političnem spektru vsaj prišlo do zavedanja tega, medtem ko nasprotni pol to soočenje še čaka. Ne zdi se mi, da moraliziramo. Ukvarjamo se z elementarnimi zadevami, seveda pa se vključujemo tudi v javno debato, nismo zaprti. Če pač nimaš vzvodov in vstopnih točk za diskusijo, lahko tvoj glas izzveni tudi kot moraliziranje.

Ni na nek način logično, da se ta pro-

ces sprememb dogaja na levi, ker je trenutno v opoziciji, kjer se je lažje soočiti s problemi?

Res je, da si opozicija mogoče lažje privoščiči čas, toda čas še ni dovolj.

Kako, gledano s perspektive prihajajočih volitev, komentirate položaj, ko je na levosredinskem polu več močnih strank?

To je očitek, ki so nam ga nekateri naložili na začetku, in sicer da objek-

tivno delamo za Janšo. Tudi minister Zver govori o tem, da je pri nas gneča, da se lovimo v istem bazenu. Toda to preprosto ni res, meje v Sloveniji nikakor niso tako ostro zakoličene. V Sloveniji obstajajo volivci, ki so sposobni voliti LDS, nato pa SDS ali obratno.

Marko Crnkovič pravi, da je po LDS volil celo NSI?

Se spomnim te kolumne, da. Na nekem kongresu v Mariboru je kot gost LDS nastopil britanski politik lord Russel Johnston, ki je povedal smešno zgodbo o tem, kako so ga nekoč obvestili, da je njegov prijatelj, zaprisežen liberalec, na stara leta pred kratkim prestopil h konzervativcem. Johnston tega seveda ni mogel sprejeti in verjeti, prijatelj pa mu je pojasnil, da če se njegov čas že izteka in bo verjetno kmalu tudi umrl, raje prestopi h konzervativcem, da bo eden manj v njihovih vrstah. Klasičen angleški humor, seveda. Hočem poudariti, da

tega v Sloveniji ni, takšne delitve. Če pogledate raziskave, se to, kar so se nekateri bali, ni zgodilo.

Se je povečal bazen?

Da. Vse stranke na tem polu kotirajo dobro. Vzemimo za primer predsedniške volitve, po tej logiki bi moral biti rezultat 50 proti 50, v resnici pa je bil izid skoraj plebiscitaren, kar priča o veliki fluidnosti.

Desnica je v zadnjih letih mistificirala in idealizirala kot politično legendo Jožeta Pučnika, bo levica naredila podobno s kariero Janeza Drnovška? Odziv ob njegovem formalnem odhodu iz politike na nek način kaže na pretirano subjektivno in zaslužnostno obravnavo.

Slovenci nismo nagnjeni k mitom. Glede na to, da je bil Janez Drnovšek eden tistih politikov, ki je imel izrazito distanco do takšnega vrednotenja, bi bilo protislovno, če bi se iz njega ustvarjal mit. Nad politično podobo Jožeta Pučnika pa se izvaja nekakšno nasilje. Ta vlada nek tak mit verjetno rabi, morda ravno zaradi tega, ker ni sposobna vzdrževati tistega osnovnega pakta z javnostjo, o katerem sem prej govoril. Pučnika se predstavlja kot nekakšnega praporačunevalca, kar nikakor ni bil. Vloga Jožeta Pučnika je zanimiva predvsem s stališča, da se je zavzemal za končanje te državljanske vojne, tega spopada med rdečimi in črnimi. Jože Pučnik je svoj čas intenzivno delal na projektu združitve takratne Stranke demokratične prenovе (kasneje Združena lista SD, zdaj SD) in SDSS (SDS). Jože Pučnik! Projekt je seveda kasneje propadel. V SDSS, ki je na prvih volitvah prišla v parlament zaradi napake v izračunu, Potrč in Mile Šetinc sta namreč vpisala napačno formulo v delitev ostankov, tako je SDSS dobila 4 poslance, čeprav so imeli samo 3 in še nekaj odstotkov glasov, so Pučnika porinili na obrobje, ostal je brez besede v stranki. Danes mislim, da gre na nek način za alibi-zacijo tistega, kar so Pučniku v tem času storili. Veliko vlogo Jožeta Pučnika vidim predvsem s stališča preseganja te blokvske delitve.

Bo torej pogled na politično kariero Janeza Drnovška v prihodnosti ostal v zdravih mejah objektivnosti in se ga ne bo izrabljalo za poudarjanje nekega idealiziranega presežka?

Upam, da.

PODLUPO

O politični prihodnosti ZARES

S tem se ne obremenjujem, veliko smo že dosegli z dobrim odzivom, tudi članstvo se ves čas povečuje. Če k temu prištejemo še, da stranka od ustanovitve v raziskavah kotira relativno visoko – med zgornjo tretjino, smo lahko zelo zadovoljni. Raziskave so seveda različne, pomemben pa je predvsem trend in ujemanje trenda ne zgolj s številkami. Pravzaprav mislim, da bomo ta trend težko obdržali. Tudi v drugih strankah se namreč marsikaj dogaja. Na nek način smo sprožili dinamiko v drugih strankah prav mi, pa ne zato, ker bi se nas kdo bal, ampak ker odzivnost, ki smo jo deležni, narekuje drugačne pristope tudi pri njih. Tudi LDS bi zgodbo verjetno peljala drugače, če ne bi bilo nas.

Slovenska cerkev kot

Slovenska Rimskokatoliška cerkev zadnja leta več kot uspešno krmari svojo barko v vodah slovenskega gospodarstva. Njena najaktivnejša članica je mariborska nadškofija, ki se počasi spreminja v gospodarsko družbo. Kako je mogoče, da se organizacija, katere poslanstvo naj bi bila neprofitna evangelizacija, preoblikuje v enega največjih finančnih gigantov v državi? Kako bogata je mariborska nadškofija in zakaj prispevki vernikov niso obdavčljivi?

IGOR VIDEČNIK

Začelo se je po osamosvojitvi

Zgodba o gospodarskem vzponu Rimskokatoliške cerkve (RKC) v Sloveniji se pričinja že zelo hitro po osamosvojitvi. V jeseni leta 1991 je bil sprejet zakon o denacionalizaciji, ki je urejal vprašanja podržavljenega premoženja. Denacionalizacijski postopek oziroma prenos lastnine iz javnega sektorja v tako imenovani privatni sektor je cerkev kot organizacijo pričel vračati tja, kjer je nekoč že bila. Po zakonu denacionalizacija poteka v naravi in največji slovenski razlaščenec je tako postala prav cerkev. Vizija, ki si jo je RKC po osamosvojitvi zastavila, je bila jasna. Zgraditi močne gospodarske temelje za svetlo prihodnost delovanja Cerkev na Slovenskem in poskrbeti za dobro finančno stanje vseh njenih župnij, škofij in redovnih skupnosti. Zastavljalo se je tudi že vprašanje, kdo bo skrbel za vse denacionalizacijske obveznice, ki jih bo

fijo in hkrati idealno odskočno desko v poslovne vode. Čeprav je bilo podjetje Gospodarstvo Rast velik uspeh mariborske škofije, pa so največji posli šele prihajali. Novembra leta 2005 je podjetje Gospodarstvo Rast izvedlo senzacionalen nakup delnic holdinga Zvon Ena, ki je nastal po predhodnem preoblikovanju Pid-a Zvon Ena. Prevzem holdinga Zvon Ena je mariborski nadškofiji prinesel izredno veliko. Predvsem je tukaj potrebno omeniti ekonomski vpliv, ki si ga je pridobila mariborska škofija na slovenskem gospodarskem trgu. Holding Zvon Ena je v dneh, ko je večinski delež kupila mariborska škofija, imel naložbe v številnih podjetjih. Med njimi tudi v Heliosu, Savi, Belinki, Lesnini in številnih drugih podjetjih. Ena od najpomembnejših pridobitev z nakupom holdinga Zvon Ena pa je bilo vsekakor mlado in ambiciozno telekomunikacijsko podjetje T-2, ki je bila ena od najpomembnej-

Številke povedo vse

V letu 2005 naj bi bila po poročanju medijev Nadškofija Maribor na šestem mestu v državi glede na ustvarjanje dobička. Lep dosežek za organizacijo, katere poslanstvo ni ustvarjanje kapitala. Leto dni pozneje je Nadškofiji Maribor dobiček pričakovano nekoliko padel. Glavni krivec je bilo podjetje T-2, kajti naložba v takšno telekomunikacijsko podjetje je lahko samo dolgoročna. Zadnji podatki kažejo, da je imela mariborska nadškofija v letu 2007 več kot 10,5 milijona prejemkov. Seveda sta tukaj upoštevani tudi škofiji v Celju in Murski Soboti, ki sta del mariborske metropolije, kateri predseduje nadškof in metropolit Franc Kramberger. Mariborska nadškofija je bila po poročanju medijev ob koncu leta 2006 lastnica 910 hektarjev kmetijskih zemljišč ter imela v lasti še dodatnih 44 tisoč kvadratnih metrov koristnih stavbnih površin. Ob vseh teh številkah pa ne smemo pozabiti še na vseh 106.335 državnih obveznic, do katerih je nadškofija upravičena zaradi nacionaliziranega imetja, ki ga ne bo prejela v naravi. Obveznice naj bi bile vredne približno 5,5 milijona evrov in se bodo izplačevale vse do leta 2016. Seveda pa ob vsem naštetem ne smemo pozabiti, da te številke veljajo samo za mariborsko nadškofijo. Primerjava med mariborsko in ljubljansko nadškofijo nam prikaže dejstvo, da je mariborska pravzaprav nekakšen ekonomski stember Cerkev na Slovenskem, ljubljanska pa prednjači predvsem kot gozdni veleposestnik, kar se je pokazalo tudi z ustanovitvijo podjetja Metropolitana. Podjetje je registrirano kot družba z omejeno odgovornostjo in je bila ustanovljena izključno za upravljanje z gozdovi, ki

jih je denacionalizacijski zakon namenil ljubljanski nadškofiji. Ustanovni kapital družbe naj bi bil leta 1998 samo 3 milijone bivših tolarjev. Dejstvo, da je Metropolitana primer hitrega in uspešnega podjetja, pa je tudi kapital, ki se je do leta 2005 iz skromnih treh milijonov dvignil na kar 118 milijonov nekdanjih tolarjev.

Poznavalci cerkvenega imetja in ostali strokovnjaki ocenjujejo, da Cerkev na Slovenskem gospodari z bogastvom, katerega številke se vrtijo okoli ene milijarde evrov. Seveda k temu bogastvu prištevamo še vse odškodninske zneske, ki jih cerkev prejema zaradi premoženja, ki ji ga ni bilo mogoče vrniti v naravi, in tudi vse denacionalizacijske objekte, ki še niso v celoti povrnjeni.

Konec avanture

Uspešen prevzem telekomunikacijskega podjetja T-2, do katerega je mariborska nadškofija leta 2005 prišla ob prevzemu holdin-

Cerkev svoje profitne dejavnosti normalno in po vseh zakonih vodi znotraj gospodarskih družb in zanje tudi plačuje davek kot vse ostale družbe.

dobila Cerkev. Odgovor je bil dokaj preprost. Ustanoviti lastno banko. Banko, ki bo delovala v interesu Cerkve in hkrati dobro gospodarila z vsem njenim premoženjem. Leta 1993 je Krekova banka, kakor so jo poimenovali, pričela poslovati. Leto dni pozneje je bila ustanovljena tudi Krekova družba.

Leta 1997 je svoj veliki kapitalistični pohod pričela tudi takratna mariborska škofija. Ustanovitev podjetja Gospodarstvo Rast je pomenila veliko prelomnico za mariborsko ško-

ših investicij finančne družbe Zvon Ena Holding. Ob prevzemu slednjega je leta imel v lasti 100-odstotni delež podjetja T-2. Super uspešni gospodarstveniki Nadškofije Maribor, med njimi velja izpostaviti trenutnega predsednika uprave Gospodarstva Rast Mirka Krašovca, so mariborsko nadškofijo tako popeljali na agresiven trg slovenskih telekomunikacij, kjer sedaj že nekaj let uspešno bijejo neusmiljeno bitko z velikim monopolistom, Telekomom Slovenije.



kapitalistični fenomen

ga Zvon Ena, je pomenil za nadškofijo velik finančni zalogaj in naložba za prihodnost. Toda, kot kaže, se bodo v mariborski nadškofiji po številnih pritiskih iz T-2 umaknili. Jabolko spora naj bi bila programska shema omenjenega telekomunikacijskega podjetja, ki vsebuje tudi nekaj, sicer dobro varovanih kanalov s pornografsko vsebino. Pornografija na televiziji, ki je v 93-odstotni lasti Nadškofije Maribor, pa naj bi po mnenju tako javnosti kot stroke bila kaplja čez rob dobrega okusa in cerkvenih moralnih vrednot. Omenimo še enkrat, da je nadškofija lastnica T-2 prek svoje družbe Gospodarstvo Rast, ki je 42-odstotni lastnik tega podjetja. Večinski, 51-odstotni lastnik je sicer družba holding Zvon Ena, katerega lastnik pa je družba Gospodarstvo Rast. Preostalih sedem odstotkov delnic T-2 je v lasti fizičnih oseb. Cena omenjenega podjetja, ki se je pojavlja v medijih, naj bi bila približno 350

milijonov evrov. Vendar kot navedejo strokovnjaki, ta številka zelo odstopa od realne. T-2 naj bi bil po mnenju stroke, gledano na število uporabnikov, vreden okoli 35 milijonov evrov, če dodamo še približno ceno optičnega omrežja, ki

Poznavalci cerkvenega imetja in ostali strokovnjaki ocenjujejo, da Cerkev na Slovenskem gospodari z bogastvom, katerega številke se vrtijo okoli ene milijarde evrov.

naj bi se vrtela med 15 in 20 milijoni evrov, pridemo do realne cene podjetja.

Mariborska nadškofija se je po reakciji ljubljanske odločila umakniti svoj celoten kapitalski delež iz družbe T-2. Toda tukaj se odpira nekaj zanimivih vprašanj. Nadškofija se je za umik odločila potem, ko ni uspela skleniti dogovora z upravo T-2, da le-ta umakne

pornografske programe iz svoje ponudbe. Glede na to, da so sporni programi na voljo že od vsega začetka, bi bilo možno špekulirati, da se nadškofija pravzaprav umika zaradi prevelikih stroškov vlaganij v T-2 in posledično premajhnega

donosa. Kakorkoli že špekuliramo, je epilog, ki ga ob koncu zgodbe med T-2 in mariborsko nadškofijo lahko izluščimo, jasen. Cerkev na Slovenskem ostaja enotna.

Cerkev in davkarija

Pogosto zelo pereča tema opazovalcev aktivnosti Cerkev na Slovenskem so tudi davki. Vprašanje, ali Cerkev plačuje davke in kako

jih plačuje, je v enem od svojih intervjujev navedel tudi prvi mož podjetja Gospodarstvo Rast, Mirko Krašovec. Na vprašanje, zakaj daritve vernikov niso obdavčljive, je odgovoril, da obdavčitve vernikov ne poznajo nikjer v Evropi in da daritev ni profitni dohodek. Nabirke oziroma daritve naj bi bile v celoti namenjene samo za družbeno koristno delo in predstavljajo osnovni dohodek za delovanje Cerkev. Čeprav so pri gospodarskih družbah darovi obdavčeni, pa pri Cerkvi ne gre za podjetje. Cerkev naj bi s prostovoljnimi darovi gospodarila zelo transparentno in tudi sama vodila knjigo prihodkov in odhodkov. Mirko Krašovec tudi pojasnjuje, da gre pri daritvah za namenski denar, ki ga niti socializem ni obdavčil. Zadeve, ki so za Cerkev profitnega značaja, pa so seveda druga zgodba. Cerkev svoje profitne dejavnosti normalno in po vseh zakonih vodi znotraj gospodarskih družb in zanje tudi plačuje davek kot vse ostale družbe. Trditve, ki se pojavljajo med ljudmi, da Cerkev ne plačuje davka, so po besedah Mirka Krašovca zmotne. Cerkev naj bi za vsa svoja podjetja normalno plačevala davek.

Kje so meje?

Cerkev je v šestnajstih letih naše samostojne zgodovine uspela razviti svoj vpliv in prisotnost skoraj na vseh družbenih področjih. Cerkveni ideologi so dosegli svoje. Cerkev je danes prisotna že skoraj na vseh področjih. Močan vpliv ima v šolstvu, gospodarstvu, medijih in še bi lahko naštevali. Zadnje čase postaja cerkveni blagoslov že skoraj del državnega protokola. Ali še sploh lahko govorimo, da sta Cerkev in država ločeni? Subvencionirana verska oskrba, subvencioniranje verskih uslužbencev in številni drugi privilegiji s strani države povedo dovolj. Cerkev na Slovenskem pa že dolgo ni več zgolj institucija, ki se ukvarja z duhovnimi potrebami, postaja namreč tudi delodajalka. Toda to je že druga zgodba.



Resnične spremembe v Am

V ZDA bodo predsedniške volitve potekale šele 4. novembra letos, a je za kandidati že leto dni predvolilne kampanje. Najprej se namreč morajo pomeriti znotraj stranke in si zagotoviti strankarsko nominacijo, šele nato pride na vrsto bitka za predsedniško mesto. Dve leti dolga predvolilna kampanja seveda zahteva ogromno denarja.

ALEŠ KUSTEC

Kandidati se za strankarsko (demokratsko in republikansko) nominacijo ne potegujejo naenkrat po vsej državi, temveč od ene do druge zvezne države. Tako so se predsedniški kandidati že pomerili v državi koruze (Iowa), granita (New Hampshire), velikih jezer (Michigan), igralništva (Nevada), pahljačaste palme (South Carolina) in sončnega vremena (Florida). Pri republikancih zaenkrat najbolje kaže Johnu McCainu, čeprav ga zna ogroziti Rudy Giuliani, ki je izpustil začetne države. Pri demokrati poteka ogorčen boj med Hillary Clinton in Barackom Obamo. Veliko več bo znanega že po velikem torku, 5. februarja, ko bodo primarne volitve potekale v 24 zveznih državah. Volitve kandidatov sicer potekajo posredno, saj se v vsaki državi po strankarskih ključih glasovi pretvorijo v delegatske glasove, ki nato na obeh strankarskih konvencijah končno določijo svojega predsedniškega kandidata. Poleg tega nemalo delegatov določi tudi vrh stranke. Predvsem pa so ameriške volitve medijski spektakel, zato se z zapletenim volilnim sistemom nihče pretirano ne ukvarja. Volitve prikrito diktirajo ameriške korporacije, ki so lastnice vseh večjih medijskih hiš. Tudi zato je pomembna količina zbranega denarja, še najbolj korporacijskega, ker je s tem zagotovljena prisotnost v velikih medijih.

Stroški kampanje

Stroški predsedniške kampanje so se zadnja leta zelo povečali. Letošnja predsedniška tekma naj bi bila najdražja doslej. Tako je Fortune magazine napovedal celoten strošek kampanj na 3 milijarde dolarjev! Ob tem je Michael Toner, predsednik Zveznega volilnega odbora (FEC), dejal, da kandidata, ki do konca leta 2007 ne bo zbral vsaj 100 milijonov dolarjev, ne gre je-

mati resno. Trenutno so na voljo uradna poročila FEC o zbranem denarju do 31. septembra 2007. Največ denarja (90 milijonov) je zbrala Hillary Clinton. Takoj za petami ji je Barack Obama (80 milijonov). Ostali demokrati bistveno zaostajajo. Še najbližje jima je, tako kot v nominacijski tekmi, John Edwards (30 milijonov). Med republikanci je največ denarja (62 milijonov) zbral mormonski magnat Mitt Romney. Nekdanji newyorški župan Rudy Giuliani (47 milijonov) ne zaostaja veliko. John McCain pa je večino svojega denarja (31 milijonov) že pora-

bil in za las ušel kampanjskemu bankrotu. Nasploh so demokrati zbrali več denarja, kar kaže na to, da tudi finančni pokrovitelji stavijo na njihovo zmago.

Stališča kandidatov

Med republikanskimi kandidati velja sloga pri podpiranju vojne v Iraku in so zato proti umiku ameriške vojske. Podpirajo tudi možnost napada na Iran. Pri tem je bil najbolj speven McCain, ki je zapel: »Bombardirajte, bombardirajte ... Iran!« Izjema je Ron Paul, ki ima glede tega bolj liberalna stališča kot nekateri

demokrati. Republikance manj skrbi globalno segrevanje in ne podpirajo Kjotskega protokola. Od demokratov pa se poleg tega razlikujejo tudi po znižanju davkov, ne dvigu minimalnih plač in ne univerzalnem zdravstvenem sistemu. To so glavne razlike med strankama. Med glavnimi kandidati znotraj stranke so razlike minimalne. Bolj od stališč kandidata so pomembni njegova dopadljivost, nastop in slogani, ki jih pošilja v eter. Pri tem je zelo spreten Barack Obama. Njegov slogan »Spremembe« so začeli bolj ali manj ponavljati vsi demokratski kandidati. Mene so podrobneje zanimala njihova stališča, zato sem izpolnil anketo na internetni strani: <http://www.dehp.net/candidate>.

Obama ali Clinton? Ne, hvala.

Predhodno sem kolebal med Obamo in Clintonovo. Z njima se, sodeč po prej omenjeni anketi, ne strinjam kar pri nekaterih stvareh. Iraški vojni. Clintonova je v začetku podpirala iraško vojno in si nato premislila. Obama ji je javno sicer od začetka nasprotoval, a tako kot Clintonova večkrat glasoval za financiranje vojne. Ni to enako kot podpiranje vojne? Oba se, podobno kot večina

Letošnja predsedniška tekma naj bi bila najdražja doslej. Tako je Fortune magazine napovedal celoten strošek kampanj na 3 milijarde dolarjev!



Dennis Kucinich

eriki

Maja Kaučič

demokratov v kongresu, zavzema ta za postopen umik ameriške vojske iz Iraka, pa čeprav so ljudje izvolili demokrate, da takoj umaknejo ameriške vojake. Oba tudi dopuščata možnost vojaškega napada na Iran. Zgrožen sem bil, ko sem ugotovil, da podpirata smrtno kazen. Oba sta v senatu podprla, Obama sicer v kompromisni obliki, patriotski zakon, ki močno zmanjšuje državljanske svoboščine na račun boja proti terorizmu. In čeprav se zavzemata za zakonsko ureditev statusa latinskoameriških ilegalnih priseljencev, podpirata zid med ZDA in Mehiko. Oba kandidata naj bi sicer prinesla pomembne spremembe v ameriško politiko skupaj z novostjo: prvo ameriško predsednico ali prvega temnopoltega predsednika, a sam sem resnične spremembe videl drugje.

Resnične spremembe

Po prej omenjeni anketi se moja stališča najbolj ujemajo z Dennisom Kucinichom, daleč najbolj liberalnim demokratom. V primerjavi z njim je Obama konservativen, Hillary pa ultra konservativna. Zakaj? Kucinich nasprotuje iraški vojni od začetka, od leta 2003, konstantno brez spreminjanja stališč. Vedno je glasoval proti financiranju vojne in se zavzema za takojšen umik ameriške vojske. Zahteva odpoklic ali »impicement« ameriškega podpredsednika zaradi laganja o vzrokih vojne proti Iraku in podobnih groženj Iranu. Ni čudno, da je njegov največji podpornik Sean Penn, ki je med drugim dejal: »Spravite tega predsednika (Busha) v jebeni zapor.« Njegova politika je pacifistična, zato nasprotuje smrtni kazni. Zmanjšal bi obrambni proračun in namenil sredstva za univerzalni zdravstveni sistem, ki bo, za razliko od drugih kandidatov, samoplačniški in neprofitni. In to še ni vse. Ameriko bi umaknil iz izkoriščevalskih trgovinskih sporazumov (NAFTA in WTO) ter vzpostavil sporazume, ki temeljijo na delavskih pravicah in okolju. Ker za njim v nasprotju s Hillary in Obamo ne stojijo ameriške korporacije, ima majhno medijsko podporo, a ravno zaradi tega lahko dejansko uresniči napovedane obljube. ■

Da v »Novi zvezdi Evrope« nekaj gnije, smo torej ugotovili. Smradu se namreč ni moč ogniti nobenem izmed nas. Medijska melodrama pridobiva na razsežnostih.



Gnitje (po slovensko)

Pritiski centrov moči na novinarsko delo, polarizacija slovenskega medijskega prostora, odpusti, odpovedi delovnih razmerij, premestitve, upori novinarjev in manipulacije z njihovimi izjavami ter raziskava FUDŠ, ki je v strokovni javnosti predmet posmeha. Evropa, ki nas je končno »začutila«, se sprašuje, kaj je narobe z državo, ki je veljala za paradnega konja njene zgodbe o uspehu. Že dlje časa trajajoča in predvsem (vsaj zame) utrujajoča farsa okoli vprašanja, kdo obvladuje naše medije, je prešla na drugo stopnjo. Po spodleteli kupčiji Janše s Šrotom, vojni napovedi in po številnih umazanih bitkah smo upali, da le kje obstaja kdo, ki nas skuša rešiti iz te godlje in nam omogoči izživljanje temeljne demokratične pravice do obveščенosti, kot tudi do svobode izražanja. Nato še ena klofuta. Grega Repovž skliče novinarsko konferenco, na kateri se razkrije grob in manipulativen poseg Urada za javno komuniciranje. Incident z dokumenti v mapah, ki naj bi gostujoče novinarje prepričale v neoporečnost slovenske medijske svobode, se je izkazal za pljunek v lastno skledo. Zadrega, ki je nastala, je zahtevala opravičilo. Anže Logar, direktor UJK, pa je žogico vrnil z nesramno mero cinizma, ko je dejal, da so citati besede, ki so jih posamezniki izrekli, in verjame, da stojijo za njimi. STA mu priskoči na pomoč z ugotovitvijo, da pravil glede citiranja ni in da dekontekstualizacija ni možna. Aha. Pa vendar močno dvomim, da so ljudje štorijo kupili. Vsaj tisti ne, ki smo izjavo slišali ob njenem nastanku in v realnem kontekstu, nato pa ugodno zapakirano v vodniku po podalpski medijski idili. S popolnoma drugačno težo in učinkom. Medtem je Ministrstvo za kulturo na vrata Fakultete za uporabne družbene študije naslovilo naročilo za raziskavo medijske svobode, da bi dokončno utišali ugibanja o tem, kdo je guru slovenskega medija. Brez razpisa. In na ustanovo, ki se ne zdi dovolj kompetentna za ugotavljanje takšnih ali podobnih vprašanj. Najbrž je naročnik njeno »kompetenco« zaznal v provladni usmeritvi raziskovalcev. Ne le to. Vprašljivo je že samo dejstvo, da je raziskava merila naklonjenost vladi. Kako to natančno izmeriti? In predvsem, kako to natančno izmeriti v tako kratkem času? Sporno je tudi, da je omenjena raziskava (ki je nastala v pičlih dveh tednih in obsega analizo komentarjev treh mesecev leta 2007) hkrati samoanaliza nje-

nih poglavitnih avtorjev, Mateja Makaroviča in Matevža Tomšiča. Za dva od štirih, v raziskavo zajetih časopisov, sta v preteklem letu spisala kar 48 avtorskih kolumn. Torej, raziskovalni »fast food« je impliciral pričakovani rezultat. Ali rezultat, kot si ga je predstavljala njegov naročnik. Pritiski na medije s strani vlade so, vendar niso učinkoviti. Jasno je, da skuša vsaka oblast, kolikor se le da, nadzorovati novinarje in imeti nanje močan vpliv. In četudi je tako, a to zdaj pomeni, da je vpliv politične elite na medijsko neodvisnost legitimen? Rezultati raziskave vzbujajo prav ta vtis. Po drugi strani pa sem prepričana, da vladi ponekod sploh ni potrebno izvajati pritiskov, in če na tem mestu citiram Halimija, ki pravi: »Cenzura je veliko bolj učinkovita, kadar se ji ni treba oglašati, kadar so interesi gospodarja čudežno enaki interesom 'informacije'. Takrat je novinar fantastično svoboden. In srečen. Za nagrado se mu podeli pravica, da verjame, kako močan je.« Za omenjeno situacijo imamo posrečen vzgled, Vladimirja Voduška, moža, ki meni, da je razkril slovenski Watergate. Kršil je določbe Novinarskega kodeksa in kazensko zakonodajo, ampak hej, koga to zanima, saj smo vendar dobili Boba Woodwarda. Le da je ta, s postopnih odkrivanjem afera SOVA, bolj kot javnosti koristil vpletenim in samemu sebi. V vročem stolu zato nadaljuje v značilnem slogu in sprašujem se, kako globoko še bo padel nivo informativne oddaje, ki domnevno notranjepolitično razpravo utaplja v tabloidnih vodah in prime-time na nacionalni televiziji izkorišča za osebne obračune in pranje umazanega perila. Gledanost oddaje se sicer z vsako novo eskapado povečuje (to je moje osebno mnenje; za točne podatke o gledanosti sem prosila gospoda Voduška, ki pa je verjetno zaposlen, da bi reagiral na mojo prošnjo), kar pa seveda ni dokaz za sorazmerno rast kakovosti. Nikakor se ne smemo zadovoljiti s trenutno ravno, na kateri operira naš nacionalni medij. Tukaj nam ne pomaga nižja RTV naročnina. Ali obljube o nižji naročnini. Že slišano (spomnimo se predreferendumskih obljub) in pozabljeno znova igra na karto dekadentnega populizma. Ko gre za to, da nam povrnejo medij, ki je nastal z namenom, da bi zagotavljal demokratične, socialne in kulturne potrebe državljanov Republike Slovenije, moramo biti brezkompromisni. Vse ostalo bi bil blef. ■

Študij in praksa v tujini o

Izšel je nov razpis za mobilnost študentov v okviru programa Erasmus. O trendih mobilnosti in izkušnjah s tujino smo se pogovarjali s prorektorjem za mednarodno in meduniverzitetno sodelovanje na Univerzi v Mariboru, prof. dr. Markom Marhlom, sicer priljubljenim profesorjem na pedagoški fakulteti in fakulteti za naravoslovje in matematiko.

DAŠA PURGAJ

Kot študent ste tudi sami študirali v tujini. Verjetno v vašem času študij v tujini ni bil tako dostopen, kot je danes. Je bilo več boja z birokracijo in kako je bilo s štipendijami? Res je, bil sem študent Univerze v Marburgu v Nemčiji. Vesel sem, da sem takrat uspel zadostiti vsem pogojem vpisa na to univerzo in da sem uspel pridobiti finančna sredstva za študij, pa čeprav le za en semester. Pravzaprav sem se takrat dodatno izobraževal po moji diplomii v Sloveniji. Organiziranih izmenjav, kakršne so na voljo študentom v Sloveniji danes, takrat ni bilo. Bilo je možno zaprositi za individualne štipendije v okviru programa Tempus, ki ga sicer poznamo tudi danes za druge države. Celotna komunikacija od prijave do poročil o realizaciji izpolnjevanja v tujini je potekala neposredno z Brusljem. Danes lahko to študentje urejajo na nacionalnem nivoju, saj agencija CMEPIUS skrbi, da stvari potekajo preko matične univerze. Prosta mesta za študij v tujini se razpisujejo vsako leto in študentje se lahko prijavijo na univerzi, kjer študirajo, vse uredijo v svojem maternem jeziku in tudi celotna birokracija je zdaj manjša. Če zaprošaš individualno, kot sem sam, pa moraš sam poskrbeti za celotno dokumentacijo, dokazila računov, kar je bistveno bolj komplicirano. Zato naj študentje izkoristijo možnost, ki jim je dana. Opažamo, da se študentje tega tudi vse bolj zavedajo in veselijo smo tega.

Torej, študij v tujini je bil za vas zelo pozitivna izkušnja in zelo dobra popotnica v vaši nadaljnji karieri?

Moja izkušnja je, da študij v tujini pač odpira drugo dimenzijo. Odpirajo se nova poznanstva, novi načini dela, nova kultura in navade. Človek lahko že v času študija

spozna delo drugje in ljudi v tujini, kar je izkušnja, ki ostane. Sam sem recimo še kasneje v okviru doktorskega študija imel štipendijo za delo na Humboldtovi univerzi v Berlinu. To obdobje mi je pomembno zaznamovalo karierno pot. Gre za znanja, izkušnje, znanstva z ljudmi, ki so mi zelo pomagala pri nadaljnjem znanstveno raziskovalnem delu. So stvari, ki so neprecenljive vrednosti. Prihajaš v sredino, ki je konec koncev svetovno znana in priznana in ki te, če te sprejme in to odpira vrata naprej. Preko teh ljudi spoznaš nove ljudi. Ne znam si predstavljati, da bi sicer lahko tako uspešno delal na znanstveno-raziskovalnem področju. No, ne pravim, da v Sloveniji ni znanstveno-raziskovalnih skupin, inštitutov; imamo jih in zelo uspešni so in so seveda osnova našega dela. Mene je pač pot še dodatno vodila preko tujine in me hkrati navadila tega, da se ves čas orientiram v tujino, navezujem stike z novimi ljudmi, z novimi inštituti. Pozitivna izkušnja takšnega pristopa je prav gotovo v tem, da je pot do mednarodne prepoznavnosti in priznavanja dela v širšem okolju bolj neposredna.

Prihodnje leto bomo praznovali 10-letnico vključenosti Slovenije v projekte mobilnosti. Po zadnjih podatkih zanimanje za mobilnost narašča, saj boste morali najverjetneje zaprositi za dodatna sredstva za štipendije. Koliko študentov bo v letošnjem študijskem letu svoje obveznosti opravljalo v tujini?

Interes za sodelovanje v programu, bodisi za študij ali prakso v tujini, iz leta v leto narašča. Če smo v prvem letu zabeležili 86 študentov, ki so se odločili za študij v tujini, je naslednje leto številka že presegla 100 študentov. Lani smo dosegli najvišjo številko doslej, v tu-

jini je študiralo 163 študentov. Za tekoče študijsko leto pa imamo prijavljenih že 207 študentov. Od tega jih je na študij v tujino v zimskem semestru odšlo 158 in 49 v poletnem semestru. Zdi se mi, da se študentje vse bolj zavedajo možnosti, ki jih imajo. Seveda pa so povsod določene omejitve, predvsem finančne. Univerza ima namreč na voljo določeno vsoto denarja, ki se z leti sicer lahko povečuje, če se povečuje tudi interes. Ravno za to študijsko leto se je pojavil problem, saj smo imeli večji interes, kot pa so bile finančne možnosti. Bilo je nekaj nejevolje, a tako se je vsaj pokazalo, da si študentje želijo izmenjav, kar mi je všeč. Seveda si jih tudi univerza želi, a do študentov je prišlo spoznanje, da je tujina neprecenljiva izkušnja. Interes narašča tudi za projekte, ki jih Univerza v Mariboru koordinira v okviru programa Leonardo da Vinci. Vendar je število mobilnih posameznikov odvisno tudi od finančnih sredstev, ki jih posameznemu projektu namenijo Nacionalna agencija, ter od dolžine trajanja prakse. Tako je v letu 2003 bilo v projekte vključenih 18 udeležencev, leto kasneje 34 udeležencev, leta 2005 54 udeležencev, v letu 2006 je številka padla na 33. V trenutno aktualnem projektu je do sedaj že vključenih 14 posameznikov, sredstva pa so še na voljo, zato pričakujemo, da bo končna številka narasla na približno 30 udeležencev. V februarju bo univerza na razpis programa Leonardo da Vinci prijavila nov projekt mobilnosti z naslovom Gradex, v katerem bomo, na podlagi velikega interesa, predvideli mobilnost še večjega števila udeležencev in upamo, da bo Nacionalna agencija naš projekt pozitivno ocenila in dodelila zadosti finančnih sredstev za njegovo realizacijo.

Kako je z Erasmus štipendijami? Vemo, da so v območju EU različni življenjski standardi. Stroški bivanja v Romuniji se razlikujejo od stroškov bivanja na Danskem. Je to pri višini štipendije upoštevano?

Višina štipendij se določi letno na nacionalni ravni s strani Nacionalne agencije glede na višino razpoložljivih sredstev, tj. sredstev, ki jih za Slovenijo odmeri Evropska komisija, ter glede na število v program prijavljenih slovenskih študentov. Slednje pomeni, da so do enake štipendije upravičeni študenti vseh slovenskih univerz in drugih visokošolskih institucij, ki sodelujejo v programu Erasmus. Standard bivanja v državah se pri štipendijah pozna, vendar minimalno, saj je štipendija za države z višjim standardom, recimo za Dansko, Francijo, Irsko, Italijo, Finsko, Švedsko, Veliko Britanijo, Norveško, Islandijo in Lichtenstein v letu 2007/08 bila 330 evrov na mesec, v državah z nižjim standardom pa 300 evrov na mesec. Večjih razlik tudi v bodoče, žal, ni pričakovati. Nekoliko višje so dotacije za prakso v tujini, ki znašajo od 450 do 480 evrov na mesec.

Na eni strani imamo trend, kjer je vse več zanimanja za študij v tujini, ampak pomemben del predstavljajo tudi tuji študenti na naši univerzi. Kakšne vzporednice je moč potegniti tukaj?

Število tujih študentov pri nas je bilo prvo leto sodelovanja Univerze v Mariboru v programu Erasmus precej skromno, in sicer se je za študij odločilo le 18 tujih študentov. Zdaj je številka mnogo višja in primerljiva s številko naših študentov v tujini, celo presega jo. Tudi v zadnjih dveh letih število še vedno narašča. Lani smo imeli 199 tujih študentov, letos je prijav 219. Od tega jih je prišlo na študij v prvem semestru 137,

Študij v tujini: odpirata drugo dimenzijo

v februarju in marcu pa pride dodatnih 82 študentov, ki so se odločili za študij na UM v poletnem semestru. Rad bi pohvalil dobro delo študentov samih preko Erasmus Student Network (ESN), saj skrbijo za aktivnosti, nudijo tutorstva, organizirajo dogodke. Zdi se mi najpomembnejše, če se študentje dobro počutijo v svoji sredini. Prav tako pa se na ravni vseh fakultet stvari dobro organizirajo. Študentje, ki prihajajo k nam, imajo dobro organiziran potek študija in na ta način smo potem lahko vsi uspešni.

Letos je v programu Erasmus novost, da je študentom dana tudi možnost opravljanja Erasmus prakse. Do zdaj smo nekako poznali samo prakse v okviru programa Leonardo da Vinci. Za kakovostno izvedeno projekta programa Leonardo da Vinci je letos mednarodna služba UM prejela nacionalno priznanje zlato jabolko kakovosti, ki ga podeljujeta Ministrstvo za šolstvo in šport in Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja. V čem se Erasmus praksa razlikuje od prakse v okviru programa Leonardo da Vinci?

Z novim programskim obdobjem 2007–2013 so v evropskih programih začele veljati mnoge vsebinske in finančne spremembe. Ena od teh je tudi ta, da celotna mobilnost za ciljno skupino študentov, tako za študij v tujini in za prakse, spada pod program Erasmus. Leonardo da Vinci pa je namenjen drugim ciljnim skupinam. Erasmus praksa je namenjena študentom, ki to prakso opravijo v času študija. Na ta način se navežejo stiki tudi z drugimi institucijami, kjer ima študent načeloma možnost, da se zaposli. S tem se nekako približa tistemu realnemu praktičnemu delu. Praksa v okviru programa Leonardo da Vinci pa je namenjena diplomantom, torej tistim, ki so formalno izobraževanje že zaključili. Univerza v Mariboru koordinira projekt Gradex, ki je namenjen sofinanciranju praktičnega usposabljanja mladih diplomantov v tujini. Šti-

pendije so v primerjavi s štipendijami programa Erasmus izjemno visoke, saj lahko za polletno prakso v tujini posamezni udeleženec prejme tudi več kot 5.000 evrov. Sredstva projekta so še na voljo, tako da so vsi zainteresirani dobrodošli.

Eden izmed pokazateljev kakovosti univerze je tudi mobilnost profesorjev. Kakšen trend beležite?

Z naraščanjem števila akademskega kadra, ki odhajajo predavat na tuje univerze v okviru programa Erasmus, smo zelo zadovoljni. V študijskem letu 2002/2003 se je za to odločilo le 29 profesorjev, lani kar 69. Za tekoče študijsko leto imamo odobrenih 86 mest in prejeli smo tudi že toliko prijav. Upravičeno torej lahko računamo na to, da bo realizacija 100-odstotna in razpoložljiva sredstva izkoriščena. Poudariti je potrebno še to, da se povečuje tudi kvalitete

teh izmenjav, v kar nas nekoliko sili že sam sistem teh izmenjav. Z letošnjim letom se je namreč spremenil tudi prijavi postopek za mobilnost profesorjev. Potrebno je že vnaprej oddati plan dela, institucija se mora z njim strinjati. Skratka bistveno bolj resno se to počne, kot se je morda počelo prej. Te izmenjave pa so prvenstveno namenjene predavanjem, ki se velikokrat združijo z raziskovalnim delom. Pot navezave stikov je velikokrat tudi obratna. Vzpodbuja se celovita navezava, sodelovanje med profesorji. Tudi te izmenjave se le delno sofinancirajo, kar pomeni, da se ne plača celotnih stroškov.

Druge univerze po Evropi izvajajo študijske programe tudi v angleškem jeziku, slovenskim univerzam to preprečuje 8. člen zakona o visokem šolstvu, ki govori, da je uradni jezik na slovenskih univer-

zah slovenski. Menite, da so s tem slovenske univerze v podrejenem položaju napram evropskim univerzam ter da bi k nam prišlo več tujih študentov, če bi lahko izvajali programe v tujem jeziku?

Prav je, da ima slovenski študent pravico študirati v svojem maternem jeziku. Mnenja sem tudi, da bi mnogi programi izgubili na kvaliteti, če bi se izvajali v tujem jeziku. Narobe pa se mi zdi, da to zahtevamo ekskluzivno za vse programe. S tem smo seveda v podrejenem položaju glede na tujino. Zamujamo namreč čas, ki ga drugi s pridom koristijo. Zavedati se moramo, da evropski prostor postaja skupni evropski prostor ne samo za trgovanje z mlekom ali maslom, ampak tudi skupno tržišče, skupni trg v smislu enovitega visokošolskega prostora. Študentje se ne odločajo več samo med Mariborom in Ljubljano, Koprom ali Novo Gorico, ampak vse bolj postaja zanimiva tudi tujina. To je tisto, kar si Evropa pravzaprav želi in vzpodbuja. Univerze si vse bolj želijo pritegniti tudi študente od drugod. Mi seveda izgubljammo na tem skupnem evropskem tržišču, ker nismo konkurenčni, če ne moremo ponuditi določene, perspektivne, mednarodno usmerjene programe neposredno v angleščini. Težko je pričakovati, da bodo imeli vsi študentje iz tujine tudi interes učiti se slovenskega jezika. Sicer vedno iščemo določene možnosti, kako premostiti to oviro, če smem temu tako reči. Lahko organiziramo del ali celotne programe v tujem jeziku, a mora ista stvar potekati tudi v slovenskem jeziku. To pa je zaradi finančnih omejitev izredno težko izvesti, tega se moramo zavedati. Ni problem v tem, da tega ne bi želeli. Če bi ministrstvo to plačalo, bi mi to tudi naredili, ampak denarja ni. Profesorji to počnejo bolj ali manj volontersko, a to ni rešitev. Na rektorski konferenci v Kopru, kjer je bila prisotna tudi ministrica, sem osebno opozoril na to, vendar je poslušal zaenkrat bolj malo. Seveda, vse je vezano na finančne okvire, ki so takšni, kakršni pač so. ■



Prorektor za mednarodno in meduniverzitetno sodelovanje UM, prof. dr. Marko Marhl

FOTO: NIKA KLAMPFER

Vojislava Šešelj vo

DR. SAMIR OSMANČEVIĆ, GRADEC

(PREVOD: DARINKO KORES JACKS)

Da je že G. W. F. Hegel nedvoumno ugotovil, da se "vlade" (ter torej tudi tisti, katerim vladajo) iz zgodovine ničesar ne naučijo, Nietzsche pa je pričal o večnem vračanju istega, bi že moralo zadoščati za pravilno razumevanje cinične overdoze, ki jo uporabljam kot orožje proti nemodrosti, ki domneva, da so se ljudje sposobni učiti iz lastnih napak in da sta - navkljub vicovskemu ricorsi-načelu in kljub dialektiki razsvetljenstva - dejanski napredek in dejanska prosvetljenost sploh mogoča. Filozofija torej tukaj zares nima več kaj reči, čeprav ji je še preostala nekakšna naloga v eri, ki sama sebe imenuje postmoderna (per definitionem hiperdistancirana od vsega, kar smrdi po ideologiji) in ki sama sebe doživlja skozi prizmo ideologij, ki več niti ne skrivajo, da so prav to, ta vloga filozofije pa je torej lahko le še funkcija detektorja tiste tanke meje med demokratičnim diskurzom na eni in uporabo tako imenovanih "nedemokratskih" sredstev na drugi strani. Naloga politične filozofije in še posebno filozofije zgodovine je, da subjekt tako imenovane postmoderne vrne in vrača v antropološki kontekst. Torej v kontekst, za katerega pot od parnega stroja do nokie ali od "evropskih" avtokracij do "svetovnih" demokracij ne predstavlja nič več od nepomembnega segmenta časa, v katerem se je metež na planetu Zemlji nekoliko povečal, deloma zaradi porasta svetovnega prebivalstva, a tudi zaradi razplamtevanja tehnično/tehnokratske imaginacije belosvetovnih plus-ultra-menedžerjev. Vračajoč ga v ta kontekst, ga filozofija ne more prisiliti, da bi se učil iz zgodovine, lahko pa ga nauči, da ne čaka pasivno na iz etnične nirvane zmeraj znova prodirajoče krvnike.

Contra gentiles

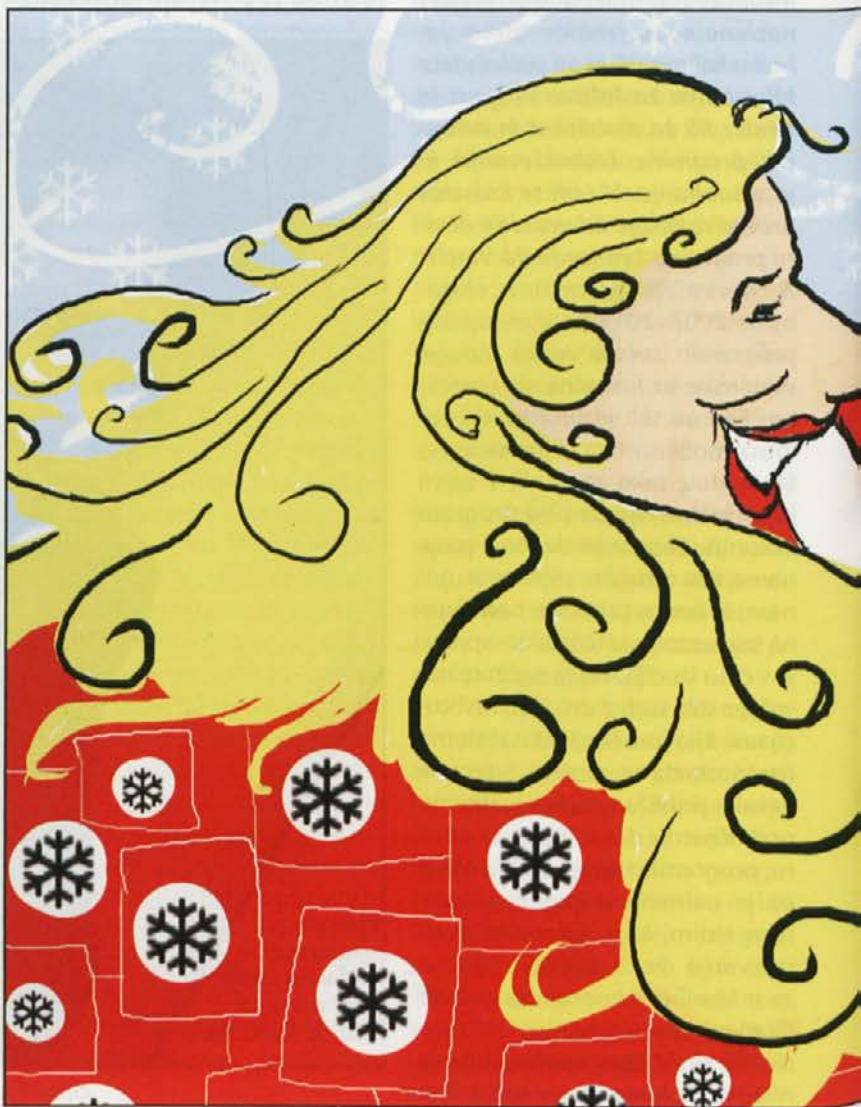
No, vrnimo se iz sfer osovražene filozofske spekulacije v nenadoma tako živi politični vsakdan provinca na skrajnem germanskem jugu. Piše se leto 2008, šestdeseto od pregona Judov in požigov sinagog na Dunaju, šestinpetdese-

to od zimskega zloma Wehrmachta pred Stalingradom in triinpetdeseto od vstopa Rdeče armade v Berlin. Očitno v želji, da bi se to leto v prihodnje slavilo kot leto lokalnih volitev v Gradcu, je kandidatka FPÖ Susanne Winter na samem po sebi nepomembnem shodu (ki je deloma spominjal na prostočasovne aktivnosti v kakem geriatričnem centru, deloma pa na februarске maškare) z nekaj skrajno interesantnimi sentencami vrnila omenjeno mesto vsaj na rob interesa evropskih medijev, ki so ga po letu 2003, ko je nehala biti evropski Kulturhauptstadt, komajda še obiskovali. Ob več kot zaskrbljujočih salvah smeha omenjenega avditorija je za omenjeno gospo - po nesreči z rosenberg-plavimi lasmi - islamski prerok Mohamed agresivni pedofil, ki je pisal Koran med epileptičnimi napadi in ki je vodil mnoge osvajalne vojne, iz vsega tega pa guvernica izpeljuje plavzibilen sklep, da bi bilo treba islam pregnati tja, od koder je izšel, preko Mediterana (ne da bi pri tem pojasnila, od kod je v Evropo prišlo krščanstvo). Ni povsem jasno, ali ta winterjevska reconquista morda implicira tudi vračanje Slovanov na drugo stran Karpatov ter Romov v Indijo (s tem bi - seveda pod pogojem, da ta zimski transport ne podrazumeva tudi Slovanov - bil hkrati rešen tudi njihov status v Sloveniji).

Sapientni sat. Že naslednji ponedeljek se je samozavestna avstrijska lokalna in zvezna politika ogradila od takih izjav. A iz plitkosti teh ograjevanj - Frau Winter s takimi izjavami ogroža varnost Avstrije, Frau Winter žali religiozna občutja sodržavljanov islamske veroizpovedi itd. - se da razbrati količina napora, da bi se prikrila resnična vprašanja, ki po eni strani zadevajo samo esenco demokracije kot take, po drugi pa komunicirajo z uvodno spekulacijo o zgodovini kot magistri vitae. V kontekstu demokracije kot političnega fenomena lahko namreč od Nikolaja Jakovljeviča Danilevskega, ruske-

ga filozofa zgodovine iz 19. stoletja, prevzamemo sintagmo "perspektivistična prevara", ki jo je on uporabljal za evrocentrično delitev svetovne zgodovine na stari, srednji in novi vek. Demokracija je kot "perspektivistična prevara" nehala biti "vladavina demosa" in je postala ideologija, ki so jo - in prav to nas mora pozivati k previdnosti - ustvarili in ki jo neprestano afirmirajo tisti, ki bi jim že po definiciji morala biti mrzka in sovražna. Pač pa ekscesi kot ta zadnji štajerski nujno vodijo k vprašanju o tako rekoč mejah dobrega okusa v demokratičnih ureditvah. Kajti svoboda mišljenja, govora in političnega združevanja je nujno absolutna; obstaja ali pa ne obstaja, in če obstaja, ni sprejemljivo nikakršno omejevanje mišljenja in govorenja, ne glede na to, kako je ekstremno, družbeno nezaželeno, ne-

varno v smislu provociranja verske, rasne in vsake druge nestrpnosti. Iz situacije, ki je nastala po izgredi Susanne Winter, lahko konstatiramo, da je ona, afirmirajoč omenjene nestrpnosti, prekršila celo pozitivne avstrijske zakone, da je s svojim izpadom, če nič drugega, obrnila pozornost novega svetovnega bavnava na Graz, Steiermark in Österreich. Da je prizadela religiozna čustva sodržavljanov islamske veroizpovedi. Verjetno ogrozila konsistentnost avstrijskega kapitala v Saudski Arabiji. A očitno ni niti malo prekršila demokratičnih pravil, ki pravijo, da je ona v absolutni posesti pravice, da kot predstavnica ljudi, ki so se smejali njenim polpismenim napadom - seveda pod pogojem, da je teh kvantitativno dovolj -, prevzame oblast ter morda zares vrne Muslime in Jude na prekomediteran-



n der Steiermark

ske planine, komuniste v zgodovino, zelene v naravo. Vse s polno demokratično legitimnostjo, s

ča, da postane ponovno ideologizirana kot vrhunski dosežek modernega sveta.

Demokracija je kot "perspektivistična prevara" nehala biti "vladavina demosa" in je postala ideologija, ki so jo - in prav to nas mora pozivati k previdnosti - ustvarili in ki jo neprestano afirmirajo tisti, ki bi jim že po definiciji morala biti mrzka in sovražna.

kakršno so recimo balkanska plemena volila svoje voditelje in svoje vojne! S prav tisto, s katero policija v Keniji te dni "brani" falsificirane, toda demokratične volitve. Demokracija je nedotakljiva, dokler govori - ko začne predstavljati in izganjati, neha biti demokracija ter tako spet ni sama s sabo v protislovju in kot taka spet dopuš-

Ehre, Treue in Sauberkeit

Drugi moment, ki je - z ozirom na dejstvo, da je demokracija v vsakem možnem smislu postala neprašljiva, tako rekoč sveta krava bush-cheneyevskega razsvetljenstva - prav tako postal viden, je problem zgodovinskih modelov. Britanski zgodovinar Eric Hobs-

bawm je pisal o družbah, pri katerih je zaradi izostanka modela v preteklosti njihova prihodnost prav tako nemodelirana. Tisto, kar je, prav nasprotno, bilo pri nastopu Susanne Winter tako zaskrbnjujoče, pa je uporaba modela, ki je izgubil pravico do zgodovinske reprize, vsaj kar zadeva njegovo nemško verzijo. Glede na modus njegove uporabe v preteklosti, ta model ni vsebinske narave: objekt winterjevskih verbalnih napadov je v tem smislu povsem nebitven. Pomemben je le vzorec, nekaj, kar smo v skoraj identični formi in v grozljivem obsegu že videli, nekaj, kar znova poskuša etablirati kot sprejemljivo, demokratično, objektivno, orientirano na problem, ne pa na ljudi. Seveda tako, kot je Haider že konec osemdesetih učinkovito uveljavil sintagme o uspehih nacističnega zavoda za zaposlovanje ali o svetem odnosu med Ehre in Treue na nekem shodu SS veteranov (katerih pokopališča se, povejmo mimogrede, v Avstriji vzdržujejo po veljavnih zakonih, medtem ko se zakon o judovskih pokopališčih že desetletja valja po kafkajanskih pisarnah). Ali tako kot BZÖ ta istega Haiderja - ki se je ločila od FPÖ Sussane Winter - na volilnih plakatih "čisti Gradec" (na plakatih dobesedno piše: "Wir 'säubern' Graz!"). Prav to je tisto, kar skrbi pri tako minornem provincialnem dogodku, kot so občinske volitve v Gradcu: celo te so zadosten povod za širjenje sovraštva po najboljših srednjeveških in bartolomejskih tradicijah. (Če pri tem seveda pustimo ob strani dejstvo, da se le okrog pet odstotkov trenutne avstrijske populacije opredeljuje za pripadnike islamske veroizpovedi, in če zanemarimo tudi dejstvo, da so bili štirje od omenjenih petih odstotkov v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja skorajda na silo privlečeni v državo, ki je bolj od česar koli potrebovala delavno silo.) Vse bolj agresivnim avstrijskim populistom in kriptonacistom, ki tako že celo stoletje bolj ali manj odkrito - ter z manjšimi in večjimi pavzami - vztrajno nekoga ali nekaj "čistijo",

se pravzaprav, vsaj ob spoštovanju demokratičnih pravil, nihče ne more zoperstaviti.

A ta problem ni nov. Že nekajkrat sem v teh zapisih ugotovil, da se kapitalizem in "liberalna demokracija" očitno še kako lahko uskladi z radikalno desnico (v Franciji, Belgiji, Avstriji ...). Za razliko od radikalne leve, ki je v Evropi skorajda v ilegali, ter verjetno zaradi tega znotraj nje ni nikogar, ki bi Susanni Winter jasno in glasno sporočil, da po vsem, kar je bilo uresničeno z nacističnim modelom nacionalne, mentalne in vsake druge higijene, do takih izjav nima pravice. Ne več le zaradi sedanjosti in prihodnosti, ampak tudi zaradi preteklosti. Ne več samo zaradi drugih, ampak tudi zaradi lastnega naroda. No, glede na to, da je radikalna levica - za razliko od Haiderja, Westenthalerja in Susanne Winter - nedemokratična, bo zgornji stavek prav gotovo moral ostati neizgovorjen. Graški komunisti pa se bodo še naprej ukvarjali z gradbeno problematiko in prepovedjo iger na srečo.

Politični Sprachfehler

Zavajajočo moč sovražnega govora je znani haaški zapornik med balkanskimi križarskimi pohodi demonstriral ne le z učinkovitimi pozivi h klanju tistih drugih (katerih vera je, kakopak, napačna, prav kakor tudi njihova imena, njihova zgodovina, njihovo celotno samorazumevanje torej), ampak tudi post festum, na samem sojenju, med katerim je spoštovane sodnike javno pozval, naj ga oralno zadovoljijo. Kot avstrijsko-demokratični pandan omenjenega čistilca s politično-govorno in vsakršno drugo napako, je Vojislava Šešelja von der Steiermark očitno dojela (ali, bolje, le zaslutila znotraj obzorja svojih populistično-nacionalnohigienskih instinktov) sporočilo o razpokah znotraj demokratičnih ureditev. A to, da je demokracija kot politični princip pripravljena ter celo dolžna prenašati vse te čistilce z mentalnopolitično napako (to govori o njej kot ureditvi), še ne pomeni, da imajo ti etnomizofobi pravico do večnega vračanja istega. ■



Čiščenje za starim vodstvom Mestne

»Ob prevzemu poslov je novo vodstvo občine samo na področju komunale podedovalo kar 19 milijonov in 300 tisoč evrov dolgov.« Podatek je osupljiv, vendar če samo preletimo mnenja, ki jih je o poslovanju občinske uprave na področju komunale izreklo računsko sodišče, pa tudi informacije mariborskega podžupana, nam hitro postane jasno, da je prej omenjeni podatek dosti bolj verjeten.

ROBI MLAKAR

Čiščenje odpadnih voda

Največji dolg občine prav gotovo pade na čistilno napravo. Bivša mestna uprava je namreč koncesijo za čiščenje odpadnih voda dala družbi Aquasystems. Koncesijska pogodba je bila sestavljena tako, da bi morala lokalna skupnost plačevati za delo, ki ga ima čistilna naprava ob letnem prитоку 11 milijonov 200 tisoč kubičnih metrov odpadne vode. Računsko sodišče navaja podatke, ki kažejo, da je v Mestni občini Maribor skupaj z občinama Hoče – Slivnica in Miklavž v letu 2004 poraba znašala 8,4 milijona kubičnih metrov na leto, v letu 2005 pa 8 milijonov kubičnih metrov na leto, kar je skoraj tretjino manj, kot je bilo predvideno v investicijskem programu. Teh sredstev seveda lokalna skupnost ni bila zmožna zagotoviti, občina pa dolga ni smela poravnati iz proračunskih sredstev. Evropska direktiva namreč v koncesijah, ki jih lokalna skupnost podeli določeni družbi, to prepoveduje. Dolg mestne občine do družbe Aquasystems naj bi tako narasel na več kot 9 milijonov evrov.

Kot kažejo dejstva, se je s prihodom Danila Burnača, ki je kot podžupan zadolžen za področje komunale, ta problem premaknil z mrtve točke. Ob tako škodljivo sestavljeni pogodbi bi namreč dolg občine še naprej strmo naraščal. Kljub prej leta dolgim neuspešnim pogajanjem so zdaj v kratkem času našli sprejemljivo rešitev, tako za družbo Aquasystem kot tudi za mariborsko občino in uporabnike. Podžupanu je uspelo izposlovati odpis celotnih obresti in dela dolga. Do leta 2010 bo tako Mestna občina Maribor družbi Aquasystem poravnala dolg v višini šest milijonov evrov. Pri tem pa bo občina plačala prvi obrok šele, ko bo podpisan aneks k prvotni koncesij-

ski pogodbi, ki bo zagotavljal plačevanje samo za tisti del vode, ki dejansko prihaja v čistilno napravo. Podžupan pa se je uspel dogovoriti tudi za spremembo visoke fiksne obrestne mere za graditev čistilne naprave pri EBRD.

Grezničarji ...

Trenutno najbolj aktualni so tako imenovani »grezničarji«. »Grezničarji« so poleg okoljske dajatve, ki jo je predpisala država, plačevali tudi storitveno pristojbino. Ob plačilu te pristojbine pa je bil Nigrad »grezničarjem«, ki niso priključeni na kanalizacijo, ampak imajo doma pretočne in nepretočne greznice, dolžan odvažati usedline na čistilno napravo. V letih 2003 do 2006 Nigrad te storitve ni opravljal, jo je pa zaračunaval. Teh »grezničarjev« naj bi bilo 2475. Nekaj upnikov je zato ustanovilo civilno iniciativo. Z letno članarino 15 evrov na člana so najeli odvetnika in sprožili postopek. Na ta način jim je uspelo, da so dobili vrnjen denar, ki so ga plačevali za neizvajano storitev. V pogovorih pa je žal sodelovalo le 452 upnikov, ki so nastopali z odvetnikom, tisti, ki se v civilno iniciativo niso včlanili, pa so žal ostali praznih rok. Danes Nigrad te storitve ne more več zaračunavati, razen v primeru, ko jo opravi.

Okoljska taksa

Računsko sodišče je mestno občino obtožilo tudi nezakonitega zaračunavanja in porabe okoljske dajatve zaradi odlaganja odpadkov v letih od 2002 do 2005. Dajatev je bila namenjena za celovito ravnanje z odpadki, kot so na primer mehansko biološka obdelava, kompostarna, energetska izraba in tudi reciklaža. Ta sredstva so bila namenjena za zapiranje Pobrežja, Dogoš, za iz-

gradnjo zbirnih centrov, odbiranje kosovnih odpadkov ... Računsko sodišče je presodilo, da je to neupravičeno in da lokalna skupnost ne sme zbirati okoljske dajatve in to preprosto zato, ker to ni storitev. Rezultat tega pa je, da mora občina v roku petih let občanom vrniti 2 milijona 400 tisoč evrov.

Metava, vrtničarji ...

Lansko jesen je dobila epilog tudi zgodba o Metavi. Zaprli so edino odlagališče nevarnih odpadkov v Sloveniji. Odlagališče je 30 let sprejemalo nevarne industrijske in gospodinjne odpadke. Za to naj bi krajanje že zdavnaj prejeli odškodnino, dobili pa jo bodo šele sedaj, ko je bil uspešno končan postopek poravnave. Slovenija je zdaj edina država v Evropski uniji, ki odlagališča nevarnih odpadkov nima. Pristojni za to področje pospešeno iščejo rešitve, te pa naj bi bile znane že v prvi polovici letošnjega leta.

Mestna občina Maribor je bila, podobno kot ljubljanska, kar nekaj let v sporu tudi z vrtničar-



občine Maribor

ji. Kljub temu da imajo vrtničkarji zelo stroge naravovarstvene kriterije, nadzornika ter obdelujejo zemljo v skladu z evropskimi standardi, so bili zaradi strahu pred onesnaževanjem trn v peti že prejšnjemu vodstvu. Ne nek način in do določenih meja. Meje so bile tam, ko bi se vodstvo s svojimi konkretnimi ukrepi morda zamerilo »ljubitelskim obdelovalcem zemlje«. Tako je spor ostajal nerešen. Vrbanski plato je sicer namenjen kot vodni vir za mesto Maribor, vrtničkarji pa imajo za to zemljišče sklenjeno pogodbo za nedoločen čas. Kakor kaže, je spor po dolgih letih končan s kompromisno rešitvijo. V primeru, da se bo pokazala potreba po koriščenju

tega zemljišča, je občina dolžna vrtničkarje tri mesece pred tem obvestiti, ti pa se bodo, brez kakršnih koli zahtev do občine, odstranili s tega področja.

Nagrade za preteklo delo

Stroški »čiščenja« za preteklo mestno upravo so torej za Mestno občino Maribor izjemno visoki in kar nekaj let bo trajalo, da bodo dolgovi poravnani. In kje so tisti, ki so jih najbolj aktivno soustvarjali? Struktura oblasti se je po volitvah zamenjala in prej druga najmočnejša stranka bivšega župana je zdaj v opoziciji. Prejšnji poglavar občine, gospod Sovič, pa je za svoje usluge »nagrajen« z ambadorskim mestom v Izraelu. ■

Kristijan Jejič



S temi besedami se zaključijo misli o lepoti. Govori o tisti lepoti, ki jo vsak dan vidimo v oglasih. A oglašaji zamolčijo eno pomembno plat boja za lepoto – zdravje.

Samo iluzija

Nisem licemeren, zato vam ne bom zatrjeval, da zame šteje samo notranja, duševna lepota. Brez sramu priznam, da z veseljem pogledam mlado in čvrsto telo. A znam ločevati med zdravim razumom in bolno obsedenostjo. Žal, se bojim, da bo precej ljudi bližnji postni čas izkoristilo prav za svojo obsedenost z videzom. Prav simboličen pomen bi lahko pripisali dejstvu, da dandanašnji ljudje poznajo post bolj kot čas ukvarjanja s telesno težo kakor čas duševne prenove. Ob vsej maniji s hujšanjem in nadzorom telesne teže lahko sklenem le, da človeška vrsta nasprotuje pravilom evolucije. Človek postaja vse manj pameten. Povprečen uporabnik diet iz revij zanjo in zanj bo tako svoj vnos hranil z danes na jutri znižal za več kot sto odstotkov in se nič hudega sluteč veselil sanjske postave. Sodoben človek, ki deluje z ledenodobno tehniko, je samoumevno pripravljen na nenadne spremembe v zalogah hrane. Gotovo je to eden mehanizmov, s katerimi smo stalno na preži za morebitno novo ledeno dobo. Morda koga zanimajo fiziološki in biokemijski argumenti, zakaj prejšnja trditev ne drži. Najenostavnejše je to prikazati s porabo sodobnega prenosnega računalnika. V obdobju energijskega izobilja si polni baterije in dela s polno paro. Ko ga izključimo iz

omrežja, preide v shemo porabe, ki troši manj. Podobno deluje naše telo, ki ob pomanjkanju začne varčevati z energijo. Za vse računalnikarje in tiste, ki razumemo prejšnjo poved, so izumili posebno vrsto diet. Učelniki na tem področju jim pravijo ločevalne. Gradijo na predpostavki, da človek ni nikoli lačen, a se kljub temu ne redi. Vse je lepo in prav, dokler nima teta »sadnega dneva« in mora pojesti toliko sadja, da si ga cela hiša deli z njo. Sprašujem se, ali so ti »sadni« in »zelenjavni« dnevi prilagojeni prebavilom kakšnega slona ali vsaj krave. Zanimivo se zdi tudi prepričanje, da ne rabimo raznovrstnih hranil. Tako mora uporabnik na »sadni dan« svojim celicam zapovedati, da se ne delijo, ker bo drugače premalo beljakovin za vse. Ko sme jesti samo ogljikove hidrate, pa lahko samo upa, da njegove celice delajo brez napak, ker žal ne razpolaga z vitamini za popravilo. Ali je tudi ta oblika diete pomanjkljiva? Pogosta težava diet je prav njihova pomanjkljivost. Za lepotni cilj tako ne zadostuje samo, da s hiranjem dosežemo zaželeno težo, ampak tudi stalna skrb zase in za svoje telo. Samo uravnotežena prehrana in veliko gibanja nas lahko resnično napravita lepe. Verjetno se strinjate, da ne boste prav lepi, ko boste zaradi spodletele diete priklopljeni na ducat infuzij ... ■



Je možen obstoj države b

Nacionalizem v državi predstavljal največjo zavest posameznika ali aspekt, s katerim naj se posameznik definira, torej nekaj na podlagi česar posameznik v državi postane, kar je. Ampak nacionalizem, ki v osnovi tvori povezovalno vlogo države, ima tudi negativen predznak.

ALJAŽ SELINŠEK

Kaj je nacionalizem?

Nacionalizem naprej gotovo pomeni družbeno politično gibanje, ki temelji na zavesti določenega naroda, ki se kot le-ta opredeljuje navadno na podlagi jezika, kulture, verske pripadnosti ipd., pri čemer vodilno vlogo odigra etnična zavest, ki sploh v posamezniku omogoči zavest etnične pripadnosti določenemu narodu, ampak le ona tudi pripadnike enega naroda na nek način politično osami. In tako nas tudi zgodovina uči, da so se nacionalistične, če lahko rečemo, opredelitve, nemalokrat sprevrgle v skrajnosti in so določeno narodnost postavljale nad preostale in v takšnem kontekstu bi lahko nacionalizem nemoteno opredelili ali postavili v okvir neke politične borbe oziroma svetovne prevlade posamezne narodnosti. Kakorkoli, pričakuje se, da bodo pripadniki nacionalizma ali bolje rečeno, nacionalistični ideologije meje države v kateri živijo, prilagodili meji narodnosti ali narodu, ki v njej živi in tako naj bi meja države potekala vzporedno z narodnostno oziroma bi bila prav na podlagi te osnovana, kar pomeni, da bi politične opredelitve tukaj bile odveč. Prav tako ideologije nacionalizma priznavajo t.i. pred nacijo, kar pomeni, da sami sebe vidijo ali obravnavajo kot pripadnike narodnosti, ki mora nujno obstajati pred samo politično skupnostjo ali državo, kar pomeni, da v skladu z njimi obstaja narodnost pred izdelano ideologijo nacionalizma in tako torej pred osnovano državo. Nacionalizem torej ljudstvo vedno opredeljuje kot pripadajoče določenemu narodu, kar je večino krat opredeljeno z njegovim etničnim statusom, kulturo in podobnimi nacionalističnimi opredelitvami, ampak vprašanje je, ali s tem posledično nujno ne impli-

cira njegove več vrednosti in pa ali potemtakem ni nacionalizem zmeraj nujno povezan z nastrojenostjo zoper ostalih narodnosti oziroma nacij, kar lahko pripelje do neodobravanja le-teh?

Samo en narod!

Fraza gotovo najprej povežemo z različnimi totalitarnimi režimi, prisotnimi predvsem od začetka dvajsetega stoletja naprej, kjer je režimu nacionalizem služil za podporo in je posledično prav z njegovo pomočjo požel lastne uspehe, kar pa niti najmanj ne pomeni, da je bil prisoten le v teh političnih sistemih oziroma režimih, res pa je, da je tukaj nastopal v svoji radikalnejši različici. Npr. Mussolini, Hitler, kot tudi Stalin so nacionalizem izrabljali za svojo podporo in tudi z njegovo pomočjo so postali ali bili priljubljeni kot so bili, kar pomeni, da so jim sledile več milijonske množice. Poudarjanje nacionalizma je tako delovalo kot neke vrste podpihovanje osnovnih nacionalnih značilnosti in čustev pri ljudstvu, kar je privedlo do poudarjanja le ene narodnosti in s tem posledično zaničevanja vseh drugih. Ampak prav za vsak politični sistem kot samobitno entiteto bo namreč apeliranje na nacionalna čustva prvina in neke vrste nujnost, saj le tako bo sistem preverjal ali bolje rečeno nad-

zadnje Zmago Jelinčič Plemeniti pri nas v Sloveniji. Za prvega je znana »simpatija« do nacističnega genocida oziroma bolje rečeno stopnja ne zadržanosti pri poskusu uvajanja lastnih političnih teženj, kjer se mu je ravno poskus eksekucije določene narodnosti zdel politična nuja za dosežek nacionalističnih teženj, pri drugem pa je verjetno odveč omenjati nastrojenost zoper romsko manjšino v Sloveniji in nastrojeno, neodobravajočo politiko zoper sosed, predvsem Hrvaške, s pomočjo katere se torej implicira in igra na nacionalna čustva pri ljudstvu.¹ Res pa je, da bo nacionalizem kot tak, prav tako v posamezniku predstavljal nekaj drugega, torej osebno zvestobo do narodnosti, kateri pripada in bo tako oddaljen od simpatij do političnih usmeritev v državi ali širše nasploh državne usmeritve. Nacionalizem v splošnem tako predstavlja zavest o bitnosti ali obstoju naroda, ki se povečuje oziroma, ki vrednostno dominira in je sprva navadno opredeljen z jezikom, ki nacionalistom tudi služi kot neke vrste vzgib za poudarjanje nacionalnosti pri ljudstvu. Slednje je poudarjeno tudi s simboli, ki jih navadno vsaka narodnost ima ali celo nosi, pri čemer so ene manj, druge bolj vidne.² Tako, da odgovor na vprašanje, če nacionalizem s svojo prepričanostjo zaničuje dru-

Ob vsem tem pa je zanimiv pristop, ki ga politik ubira, vsaj sodeč po izjavah njegovih volivcev, od katerih večina pravi, da ga podpira, ker »pove, kar misli«.

ziral pripadnost ali simpatijo do njege. Vsekakor pa po drugi strani poznamo nacionaliste tudi v sodobnih demokratičnih sistemih, kot sta npr. Jean Marie Le Pen v Franciji in nena-

ge narodnosti niti najmanj ne bo enostaven, saj na eni strani predstavlja skrajnosti in opravičuje radikalno opredeljene politične režime, medtem, ko na drugi posamezniku



preprosto nudi možnost identifikacije na osnovi pripadnosti enemu narodu. Niti si ni napačno in zgrešeno zamisliti samega nacionalizma kot neke vrste poskusa romantičnega ideala, ki naj ne bi mogel obstajati, saj se zdi zelo težko najti določene značilnosti, ki naj bi jih imeli vsi pripadniki določene nacije ali naroda hkrati.

Podpora slovenskega nacionalizma?

Razumljivo je, da ljudje podpirajo politične opredelitve, ki so nacionalistično obarvane, vsaj do takrat, ko se zdijo drugim nedolžne. Namreč z nacionalizmom kot zavestjo o pripadnosti lastnemu narodu naj ne bi bilo nič narobe, ampak, ko se slednje preobrazi v prezir ali celo v sovraštvo do preostalih nacij, pa postane toliko bolj negotov in vprašljiv. Ali si res ljudje želijo nastrojenosti zoper so ljudi, ki ne eksistirajo v »njihovi« domovini? Je pripadnost npr. slovenstvu resnično nekaj, kar mora nujno vsebovati sovraštvo in podrejanje preostalih narodnosti? Sodeč

rez nacionalizma?

Rojstvo in pomen nacionalizma

Marsikateri zgodovinar bo zagovarjal tezo, da nacionalizem ne more nastati pred 18. stoletjem, torej preden se začnejo oblikovati posamezne nacije oziroma, ko se prične določeno ljudstvo opredeljevati kot tako na podlagi narodnostne zavesti, in tako tvoriti t.i. narodne, politične skupnosti ali nacionalne države. Nemalokrat se rojstvo nacionalizma zaznamuje s časom znamenite francoske revolucije, ki se je odvijala usodnega leta 1789, ko so ljudje »dokončno« zadali udarec monarhiji in dejali, da si, kot osnovni tvorci države, želijo slednjo tudi sami oblikovati in voditi. Prav tako pa se takrat prvič pojavi tudi sama beseda nacionalizem, ki naj bi jo v evforiji upora zapisal nek francoski menih. Neodvisno od tega se lahko vprašamo, ali je nacionalizem, torej kot samozavest ljudstva kot tak nekaj dobrega in je prav, da ga vsak narod goji ali pa implicira narodno večvrednost in s tem posledično sovražstvo do t.i. so narodov? Če pomislimo zdravo razumsko je torej nacionalizem kot prvina države potreben, saj zavest posameznega državljanca terja spoznanje, da je pripadnik le-tega naroda. Toliko je torej nacionalizem potreben, ker nudi zavest o pripadnosti določeni državi ali politični skupnosti. Ampak nacionalizem se navadno opredeljuje z negativnim prizvokom, kjer kot smo videli predstavlja in implicira posameznikovo večvrednost, v kolikor je del njegovega naroda in najverjetneje celo nastrojenost zoper ostalih nacij. Ampak razvoj nacionalizma je verjetno bil pričakovani in predvidevan že davnim monarhom in prav je tako, saj kakorkoli nacionalizem predstavlja osrčje posamezne države.



po izjavah Zmaga Jelinčiča je. Slednji kot vodilni nacionalist na slovenskem političnem parketu v okviru razglašanja nacionalističnih pogledov namreč opravičuje ne malo dejanj neprimernih za politični habitat in nenazadnje neprimernih tudi za sam nacionalizem. Saj nacionalizem res, da spoštuje in »časti« lastni narod, ampak prav tako eksistira tudi z drugimi, česar se mora politik, kot tudi politična usmeritev, ali bolje, česar se morajo njegovi privrženci, še posebej zavedati. Ampak nje-

nehumano in celo protiustavno. Ampak zanimivo je dejstvo, da mu »slovenčki« kot smo, v tem početju sledimo. Samo spomnimo se rezultata zadnjih predsedniških volitev, kjer je kandidat prejel kar lepo število volilnih glasov, kljub temu, da, kot sam pravi, ni bil korektno obravnavan s strani medijev, in za vprašati se je, ali nam primanjkuje prav tiste etnične zavesti, ki nas identificira z narodom in smo pripravljeni sprejeti tudi nastrojeno-politiko za njen doseg, ali se preprosto slednje zaveda-

od katerih večina pravi, da ga podpira, ker »pove, kar misli«, od razlike preostalih, ki bojda nagovarjajo ljudstvo s pomočjo izrabljenih retoričnih šablon in fraz, ki ne povedo nič dejanskega, navadnemu človeku dojemljivega. Zanimivo pri slednjem je dejstvo, da je takšen pristop značilen prav za nacionalistične politike, ki so tako s takšnimi prijemi kar najbolj dostopni kar največji količini ljudstva. In, če takšen pristop povežemo z igranjem na nacionalistična čustva množice in ga začnimo z apolitičnimi izjavami, dobimo »prikupen« slovenski nacionalizem, ki se mu, kot kaže obeta nagel vzpon. Ampak ali si tega želimo? ■

Z nacionalizmom kot zavestjo o pripadnosti narodu ni nič narobe, ampak, ko se preobrazi v prezir ali v sovražstvo do ostalih nacij, pa postane vprašljiv.

gova radikalna drža zoper slovenskih manjšin, predvsem Romov, se zdi torej neprimerna in za lase privlečena, saj pridobivati si podporo na takšnih zgrešenih temeljih nacionalizma se zdi za politični subjekt

mo in jo tako zavestno podpiramo, kar bi nas opredelilo kot neke vrste izganjalcev ali političnih radikalcev? Ob vsem tem pa je še posebej zanimiv pristop, ki ga politik ubira, vsaj sodeč po izjavah njegovih volivcev,

¹ Spomnimo se zanimive izjave »kultiviranega politika« nedolgo nazaj, v kateri opredeljuje hrvaško politiko, kot govejo.

² Nenazadnje že zastava posamezne države kaže pripadnost le njej oziroma predstavlja njene zaščitne barve.

Najboljši izmed vseh možnih svetov – Slovenija

Vzvišenost politične retorike, napolnjene z visokoletečimi krilaticami, ni nič posebnega in je v politiki bolj pravilo kot izjema.

SAMO BOHAK

Normalno in sprejemljivo je, da politiki uporabljajo demagogijo, logične zmote, nezdrave argumente in včasih, če je to v interesu stranke, celo natolcevanja, polresnice, nedolžne, bele ali kar stare dobre laži. Ker smo takšnega govoričenja že navajeni, nas ne presenetijo slivospevi, ki jih veljaki pejejo sami sebi, ali insinuuacije, s katerimi se obkladajo med seboj. Dokler so količina, pogostost in stopnja laži še v mejah normale (meja, ki je zadnja leta vedno bolj meglena), nevarnost še ni tako prežeča, ko pa se laži, natolcevanje in zavažanje dvignejo na višjo raven in namesto standardnega odklona postanejo sama forma politične retorike, se moramo državljani zamisliti in odkrito pokazati svoje nestrinjanje s takšnim načinom vodenja države. O (ne)sproščenosti politične klime zaradi borbe za oblast, v kateri so dovoljena vsa sredstva, je bilo prelito že veliko črnih, in dejstvo, da politik spet mori politika brata,

nas (začuda?) več ne preseneča, zato se bom podrobno ukvarjal z drugo platjo kovanca, z vzvišeno samohvalo zmagovalcev.

Kot paradigmatični primer pretirane samohvale lahko vzamemo govor velikega vodje na proslavi, ko je govoril o Sloveniji kot svetilniku 21. stoletja in o želji, da moramo biti boljši od najboljših, da bomo tako postali najboljši. Z željo po izboljševanju in napredku sicer ne bi bilo nič narobe, če ne bi naša vlada samo sebe že proglasila za najboljšo. Vsi poznamo visokoleteče govore o najvišji gospodarski rasti v zgodovini in najuspešnejšem letu za Slovenijo. Sodeč po besedah vodje se prerokba o dosegu standarda Švice očitno samouresničuje. Neoliberalni eksperiment je uspel v vsej svoji popolnosti, vlada je svoje delo opravila izvrstno in njeni kri-

ljane, ki spomladi napovedujejo splošno stavko, pravi drugače. Mlade družine, ki jim nova strategija za dvig rodnosti ni pomagala do nujno potrebnega stanovanja za nove rodove Slovencev, se tudi ne strinjajo. Celotisti, ki niso na samem družbenem robu, se sprašujejo, kako bodo plačali položnice, poravnali stroške vrtca in prihajajoče šolnine, so dnevno v dvomih, kako naj sploh zagotovijo prihodnost svojim otrokom, ko odrastejo, ne potrjujejo teze o najboljšem izmed vseh možnih svetov. Armadi nezadovoljnih se pridružujejo še študentje, ki jim bodo prihajajoče šolnine otežile, če že ne onemogočile študij, izbrisani, ki so sramota za pravno državo, Romi, ki so postali nacionalni sovražnik številka ena, in novinarji, ki zahtevajo nezaslišano; da smejo v naši demokra-

dar že en sam primer ovrže celotno tezo o pravičnem, kaj šele o najboljšem izmed vseh možnih svetov, ki jo trenutna oblast tako vehementno razglašča.

Kljub vsemu pa moram oblasti priznati, da ji je v določenem obziru uspelo. Uspelo jim je dvigniti gospodarsko rast, slovensko gospodarstvo se je odprlo za svetovne trge in uspešno v Slovenijo uvajamo prosti trg, ki je edina možna alternativa za prihodnost. Bogati (p)ostajajo vse bogatejši. Edini problem je, da gospodarska rast ne koristi večini državljanov, ki od nje nimajo velike koristi, in da procenti in statistike ljudem z roba družbe, ki se sprašujejo, kako bodo plačali račune, ko delajo nadure za ljubi kruhek, ki se draži in draži, ne pomaga dosti.

Veliki vodja v očeh nezadovoljnih državljanov postaja vedno bolj podoben filozofu Leibnitzu, ki je z zapleteno metafizično teorijo dokazoval, da je naš svet najboljši izmed vseh možnih, ko z zapletenimi grafi in enačbami dokazuje želodcem državljanom, da niso in ne morejo biti lačni, in njihovim možganom, da je nezadovoljstvo nesmiselno. Čakajoč na Voltaira, ki bo iz filozofa kralja naredil karikaturu, ljudje še vedno odkimavajo, medtem ko jim želodci krulijo vedno glasneje. ■

Kljub vsemu pa moram oblasti priznati, da ji je v določenem obziru uspelo. Bogati (p)ostajajo vse bogatejši.

tiki so v najboljšem primeru nepravilno nezaupljivi državljani, v najslabšem pa ciniki, skeptiki in sile kontinuitete.

30.000 delavcev na ulicah Ljub-

ljane, svobodni in pluralni družbi neodvisno poročati o dogodkih brez neposrednih in posrednih pritiskov nanje. Seznam bi lahko nadaljeval v neskončnost, ven-



Referenca

izobraževalni servis

Jezikovni tečaji ⚡ Strokovna usposabljanja

Športni programi in zdravje ⚡ Izobraževanje za duhovno rast

Učenje in trg dela ⚡ Računalniško usposabljanje

NE ZAMUDI
07/49-02-400

www.referenca.eu
info@referenca.eu



Kavarna & klub Zvezda

Polet med Zvezde!

Brežice
Černelčeva 3
8250 Brežice

Krško
CKŽ 36
8270 Krško

Strežemo izvrstno kavo *illy*
Privoščite si najboljšo!



ŽURMAHER



Servis in storitve za mlade:

Turistični aranžmaji, vse vrste fotokopiranja, tiskanje, prodaja študentskih bonov, brezplačni dostop do interneta, nakup vstopnic za koncerte, mladinske izkaznice

Agencije PUNKT:

Krško CKŽ 37, Krško, 07/49-05-480
Brežice Černelčeva 3, Brežice, 07/49-66-116
Sevnica Trg svobode 1, Sevnica, 07/81-44-355

www.punkt-on.net

SKUPNINA Z-REGGIO

www.reggio.si

Mičnosti reminescenc n

Otroštvo sem preživljala v Slovenski Bistrici, kjer nosi osnovna šola ime po Pohorskem bataljonu, šola s prilagojenim programom pa po Minki Namestnik – Sonji, pogumni borki taistega bataljona. Razumljivo, torej, da smo se kot predšolska otročad že v okviru vzgojnovarstvene ustanove navadili zreti iz oči v mrtve oči na okrvavljeni glavi prvega borca Pohorskega bataljona Alfonza Šarha – Iztoka. Še danes mi zato v tihoti pohorskega gozda pri Treh žeblih na Osankarici, kjer je moč slišati le veter v visokih smrekah, po hrbtu polzi spoštovanje, ki ježi kožo.

MATEJA RATEJ

V soboto, 5. januarja, so tisti, ki jim spomin na borce Pohorskega bataljona zbuja podobne občutke, s politično nomenklaturu na čelu na Osankarici obeležili 65. obletnico zadnjega boja bataljona. Osmega januarja 1943 so namreč partizansko enoto obkolili in napadli nemški vojaki, v levjem boju pa je življenje izgubilo 69 partizanov. »Slovenskemu narodu je treba povedati, kaj bi se zgodilo, če ne bi bilo partizanskega odpora,« je po poročanju Slovenske tiskovne agencije približno 400 zbranim na slovesnosti povedal osrednji govorec, minister za obrambo, Karl Erjavec in dodal: »Danes ne bi bilo Slovencev,

niti slovenske države, če Slovenci ne bi bili trdoživi in uporniški ter če ne bi imeli radi svoje domovine.« Po boj partizanov Pohorskega bataljona je ena najbolj tragičnih zgodb iz narodno-osvobodilne vojne, je nadaljeval: »To je dokaz slovenskega uporništva, ljubezni slovenskega človeka do domovine. Če se partizanski odpor ne bi zgodil, danes verjetno ne bi uživali sadov slovenske samostojnosti in slovenske državnosti,« je razpredal minister, za STA pa kot nesprijemljivo označil prizadevanje oblastnih elit za politično rehabilitacijo tistih, ki so sodelovali z okupatorjem. »Dosegli smo vse cilje, od samostojnosti do član-

stva v EU in celo predsedovanja letaj, in to je rezultat žrtev med drugo svetovno vojno in še pred njo ter rezultat vojne za samostojno Slovenijo.«

Pustimo ob strani zdaj že resnično dolgočasen diskurz, vezan na partizansko-domobransko strankarsko polarizacijo, ministrove državotvorne besede so namreč veliko bolj zanimive z vidika teorije zgodovinpisja. Kajti jasno je, da boj pohorskih partizanov ne more imeti zdravorazumske zveze s slovensko državno osamosvojitvijo ali celo s slovenskim predsedovanjem EU. Ministrove besede so, če imamo v mislih politično (iz)ra-

bo zgodovine, tako simptomatične, da se analiza simbolnega pomena partizanskega boja pri Treh žeblih vsiljuje kar sama od sebe. A fakti so na prvem mestu, pravi minister, in brez rezerve bi mu pritrdili predvsem tisti zgodovinarji, ki vidijo svoje profesionalno poslanstvo v ohranjanju nacionalne esence oz. identitete skupnosti, ki ji pripadajo. Opiram se na podatke, ki jih o bataljonu na svoji spletni strani ponuja Glavni odbor Zveze združenj borcev NOB Slovenije. Nemci so ob okupaciji Kraljevine Jugoslavije 1941. leta na slovenskem Štajerskem uvedli strog okupacijski režim, saj so to področje razumevali kot organski del historične Štajerske; nemška narodna manjšina na Štajerskem si je, denimo, med obema vojnama prizadevala za priključitev Štajerske k Avstriji oz. Tretjemu Rajhu. Nemci so 1941. leta razpustili slovenske ustanove, prebivalstvu pa namenili izselitev ali ponemčenje. Julija 1941 je bila na Pohorju organizirana prva skupina partizanov. Avgusta je napadla orožniško postaja v Ribnici na Pohorju, v naslednjih tednih pa je izvedla več manjših akcij. Borci so bili povečini mladi iz Maribora, Ruš, Rogoze, Hoč in Ptuja. Ko pravim mladi, ne mislim mladi po srcu, saj so bili z izjemo očaka Šarha stari med 15 in 25 let (sic!).

V odgovor na partizanske akcije so Nemci še bolj zaostri okupacijski režim. Zagrožena je bila smrtna kazen za partizanstvo, za sodelovanje s partizani, prav tako tudi za posedovanje orožja. Mislimo si lahko, da je povedano precej nagrizlo moralo pohorskih upornikov, kljub temu pa se je četa do septembra številčno okrepila. Pridružili so se ji partizani iz Šaleške doline, v začetku oktobra 1941 pa je nastal štajerski bataljon, ki mu je poveljeval Franc Rozman Stane. Novembra so se borci razšli na zimovanje, Stane pa je odpotoval v Ljubljano. Kasneje je na Dolenjskem prevzel poveljstvo nad novo partizansko formacijo, osnovano, da bi pomagala partizanom na Štajerskem – dobila je ime II. šta-

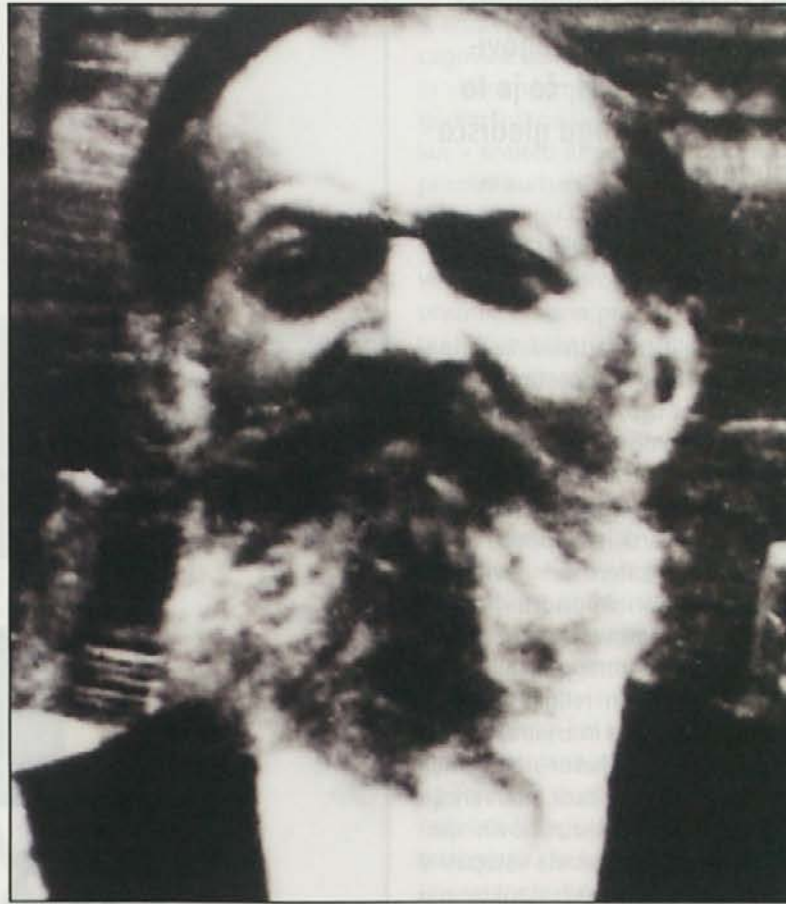


a pohorski bataljon

gerski bataljon. Ostanek pohorske čete je bil kmalu povsem razbit, saj so bili Štajerci prestrašeni spricho nemškega nasilja. Mreža Oslobojilne fronte je bila zaradi izdaj skoraj uničena. Razen tega je prva partizanska zima nasula toliko snega, kot ga ljudje niso pomnili desetletja. Hudič je zmeraj v podrobnostih in tudi v našem primeru se je našlo nekaj trdoživih pohorskih borcev, ki so prezimili pri aktivistih v Rušah. Postali so zamelek ruške čete, do jeseni 1942 pa je bil uspešno oblikovan pohorski bataljon. Za komandanta je bil imenovan Rudolf Mede Gropa, bataljon je imel tri čete in ženski vod s 13 članicami. Skupno je bilo v bataljonu 96 borcev. Sredi decembra so si pričeli urejati taborišče, znamenite pohorske zemljanke, na Osankarici, nedaleč od Treh žebelj.

Pohorski bataljon se je srečno izmikal nemškim napadom, dokler ni nemška ovaduška mreža 3. januarja 1943 ujela partizana, ki ji je posredoval podatke o taborišču. Veleakcija, kot so jo imenovali Nemci, je stekla; 8. januarja 1943 je v napadu sodelovalo okrog 2.000 vermanov. Nihče izmed 69 borcev Pohorskega bataljona ni preživel pokola, pri čemer je popolnoma odpovedala partizanska obveščevalna služba. Trupla pobitih borcev so Nemci odpeljali v Gradec, kjer so jih zakopali v jarke ob robu pokopališča. Ali jih je k pokopu borcev silil antigonski gon ali spoštovanje sovražnikove emancipatorične države, lahko samo ugibamo. Nekaj mesecev po boju na Osankarici je pričel na Pohorju delovati II. Pohorski bataljon, ki je jeseni 1943 prerasel v Pohorski odred, januarja 1944 pa v brigado Miloša Zidanška.

Slednjič je tu še legenda Pohorskega bataljona, fama, pohorski Che Guevara, markantni, dolgobradi Alfonz Šarh – Iztok. Njegova karizma je pohorsko mladino tako usodno privlačila, da je bila pripravljena umreti za bratski duh in duh pripadnosti drug drugemu. Drži, lahko vztrajamo pri ideološki dikciji, da so mladi umr-



Alfonz Šarh - IZTOK

Vir: Muzejska zbirka Pohorski bataljon, Osankarica

li za idejo, za narod, za svobodo, morda, morda, a če že vztrajamo, moramo vsaj toliko pozornosti kot opisanim abstraktumom nameniti pripovedim, kakršna je tista borca Janka Vincenca, ko govori o življenju v taboru na Osankarici: »Življenje v taborišču je bilo prav prijetno. Imeli smo radio, dobivali vesti. Takrat so potekale ogorčene bitke za Stalingrad. Morala je bila na višku, zlasti ker smo imeli na Pohorju že precej uspehov in smo vse napade srečno odbili. Imeli smo krasen pevski zbor, vsak večer smo čitali nekaj literature.«

ške fronte pobegnil domov in se priključil zelenemu kadru (dezertarjem) na Pohorju, leta 1918 pa je bil član skupine Rušanov, ki so prišli v Maribor na pomoč generalu Rudolfu Maistru. Dolga leta je bil zastavonoša sokolske organizacije. Ob nemški okupaciji je bil star 51 let, visoke in sloke postave, s košato sivečo brado. V prvih dneh okupacije se je znašel kot vojni ujetnik v meljski kasarni v Mariboru, po izpustitvi pa se je umaknil v partizansko ilegalo. Nemci so avgusta 1942 na Štajerskem izvedli široko akcijo aretacij, v okviru katere

Jasno je, da boj pohorskih partizanov ne more imeti zdravorazumske zveze s slovensko državno osamosvojitvijo ali celo s slovenskim predsedovanjem EU.

Šarh je bil mali kmet in gozdni posestnik na Lobnici pri Rušah. Bil je neukrotljive narave, domoljub in upornik. Že kot mladenič je s so-

so v nacistično taborišče Auschwitz odpeljali tudi Iztokovo soprogo, osmero otrok od devetih pa v mladinsko taborišče v bližini Celovca.

Od tam so 16-letni Lojzek, 14-letni Pepček in 12-letni Vanček pobegnili, se priključili ruši četi in postali borci Pohorskega bataljona. Skupaj z očetom so bili ubiti 8. januarja 1943 pri Treh žebelih.

Pred nekaj leti je govorec na slavnostni akademiji v počastitev Pohorskega bataljona Matjaž Kmecl bitko pri Treh žebelih primerjal z antičnimi Termopilami. Ozek prelaz v Malijskem zalivu je bil leta 480 pr. Kr. prizorišče bitke med Grki in Perzijci, ki jo je v korist številčno premočnih Perzijcev odločil izdajalec Efialt. Apokaliptični boj med dobrim in zlim je še zmeraj atraktivna substanca za oblikovanje političnih diskurzov, in kot smo se lahko prepričali ob zgornjih besedah ministra Erjavca, je »junaški boj« Pohorskega bataljona tudi januarja 2008 veliko več kot zgolj pietetni poklon ljudem, ki so se v določenem zgodovinskem trenutku znašli v tako dramatičnih življenjskih okoliščinah. Na Treh žebelih se vsako leto že več kot šestdeset let zbere nekaj stotnih ljudi. Nekateri od njih si zaradi svoje mladosti in popolnoma spremenjenih parametrov življenja v skupnosti, ki ji pravimo narod, le stežka predstavljajo tedanje stanje duha. Zakaj torej rinejo v tisti januarski pohorski sneg? Sto ljudi – sto čudi, pravijo balkanski sosede, a teorija pravi, da so pripravljeni poslušati vzhičene državotvorne nagovore vsakokratnih oblastnih struktur, ki si do kolen v snegu prizadevajo prilastiti bataljonov simbolni kapital (imeti monopol nad tako evidentnim elementom mitske samopodobe naroda pač ni majhna stvar), predvsem zato, ker se preko zgodb, ki jih tam poslušajo, počutijo povezani, počutijo se narod. V posameznih umetno izpostavljenih etapah življenja v bataljonu odčitavajo kontinuiteto v narodovem razvoju, kontinuiteta pa je za samopodobo naroda vitalnega pomena; to je lepo vidno, na primer, v aktualnih debatah o veličastni karantanski preteklosti kot temelju slovenske narodove samobitnosti, ki se zdijo seksi zlasti nacionalističnemu združenju Hervardi. ■

Zapletenost obeleževanja ver

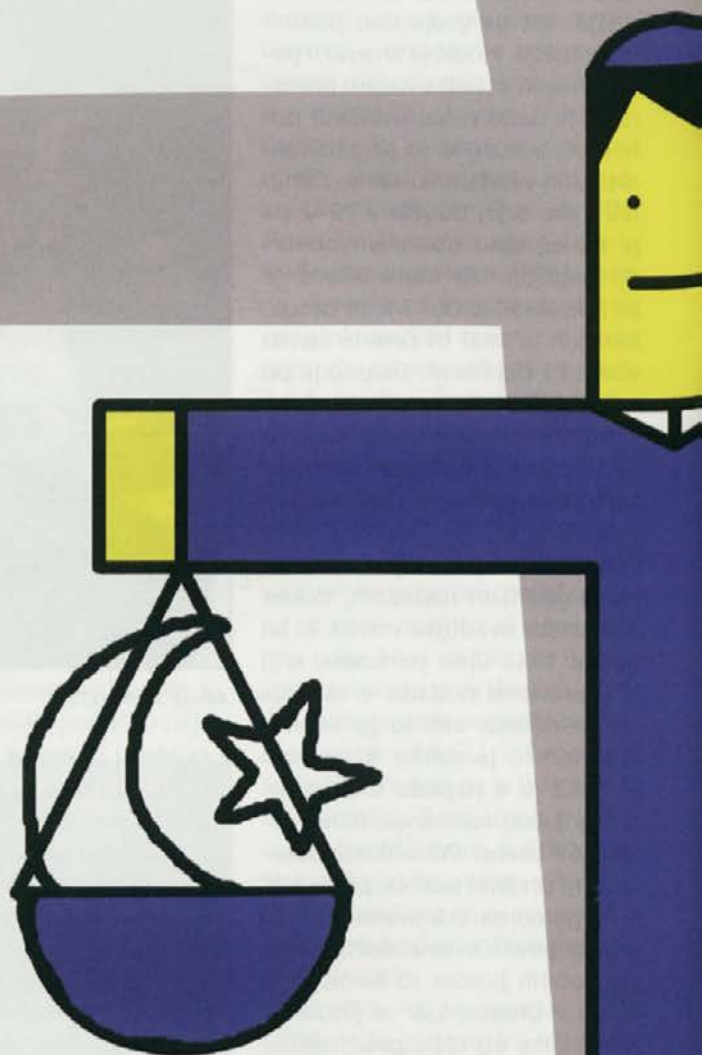
V razmišljanju, kako osvetliti ali razčleniti zapletenost obeleževanja verskih praznikov v Bosni in Hercegovini ter nato oceniti dejansko religioznost v BiH, če je to sploh mogoče, se pojavlja problem, s katerega gledišča pogledati ali spregledati to zapletenost.

DRAŽEN CRNOMAT, BANJA LUKA

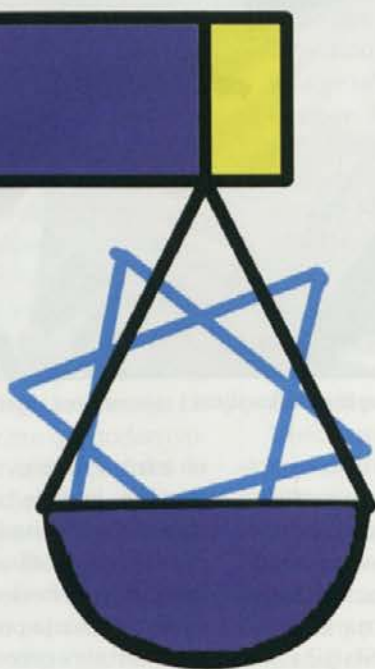
PREVOD: DARINKO KORES JACKS

Če mislimo na potrebe razvoja bosansko-hercegovske družbe, ta moment, kako se ti dogodki (verski prazniki) javno obeležujejo, govori drugače od onega, kar bi po definiciji ali pravni odredbi moral, in govori drugače od konstitucije prava in pravne enakosti, ki je utemeljena in zagotovljena s pravno ureditvijo BiH. Tukaj, v tem tekstu, se torej ne moremo lotiti kritike religioznosti v BiH, ampak prej kritike politične dimenzije religioznosti ali, natančneje, politične akcentualizacije verskega praznika, določenega verskega dogodka, in odnosa te akcentualizacije do komunikacije. Zdi se namreč, da se v BiH izgublja konsistentnost dosledne ločitve med cerkvami oziroma verskimi skupnostmi in državo, v čemer se nahaja tudi osnovni problem za politično enakost ali mero enakosti. Akcentualizacija določenih verskih obredov in praznikov ob hkratni deanticipaciji potrebnosti proslav in drugih verskih slavij, ne glede na to, kar o tem govori črka zakona - o njegovem duhu tukaj ne bi smelo biti niti govora -, gotovo ustvarja določeni način komunikacije, v katerem postane tisto skupno le to, kar je moje. In to ob hkratni odtujitvi tistega drugega od te skupnosti. Usoden moment bi torej bil način, kako se javno praznujejo in obeležujejo verski prazniki v BiH. Kadar se razmišlja o spoštovanju pravic verskih skupin in skupnosti do njihovih lastnih predpisov, nauk, vere, tradicije in prakse, torej tudi pravice, da jih uradno in javno obeležujejo, je spet vključeno srečanje z razliko med idejno zaželeno družbeno inkluzivnostjo, potrebno družbeno indiferentnostjo do vsebine religijske diverzitete v BiH in dejanske politične ekskluzivnosti pripadanja verskim skupnostim. Prav ta ekskluzivnost politične artikulacije pripadanja verskim skupnostim trga tisti moment družbene vključenosti.

Ker dokler le obstaja država - v tem primeru ne kot arbiter, ampak kot instanca, ki omogoča nemotenost življenja in verskih skupnosti in toka družbe, v katere širini se odvija življenje verskih skupnosti -, obstaja določena gotovost, da se država upravlja dobro, torej po t. i. ideji ločenosti države in religije. Stari in novi spopadi med in znotraj verskih skupnosti torej nikakor ne bi smeli potegniti za sabo tudi intervencije države pri reševanju njihovih sporov. Država ne bi smela vstopati v transcendenco verskih nauk niti se zanimati za verske vsebine, vsaj ne kot instanca meril in teološkega pravoreka. Prisotnost religije se torej - vsaj v tistem zunanem, empiričnem in telesnem delu, ki se ga da tako politično meriti kot uporabiti za pragmatične interese - odvija skozi vsiljevanje razumevanja odnosa med mojim in tvojim. Tak odnos ali razumevanje ni nič čudnega niti v drugih družbah. A specifikum BiH je v tem, da mora na novo in ob hkratnem vračanju na staro, ob spoštovanju in upoštevanju vse diverzitete religijskih verovanj, določiti tiste verske praznike, ki se bodo slavili in katerih javno slavljenje bo omogočala, izvajala in upravičevala država. Upravičiti takšno slavljenje in javno obeleževanje ter se pri tem ne naslanjati zgolj na začasno razmerje moči, ki se v diskurzu samovšečno in nasilno prenaša tudi na druge udeležence in udeleženke v razgovoru, ampak išče stvarne rešitve, bi bilo velik rezultat po volji bosansko-hercegovske družbe. Izbrati zgolj krščanske/kristjanske ali muslimanske praznike, bi pomenilo zavestno in namerno izključiti ene napram drugim in dajati prednost,



skih praznikov



utemeljeno na religiji in prepričanju, eni ali drugi skupini. Stvarna religioznost in spoštovanje religijske raznolikosti je torej izpuščeno oziroma drsi v politično akcentuirano določanje verskih praznikov. V entiteti Federacija Bosne in Hercegovine tako pravoslavni božič in velika noč nista prisotna kot dogodka širšega javnega pomena, kakor v entiteti Republika srbska niso prisotni kurban bajram in ramazanski bajram ter katoliški božič in velika noč. Zakon o praznikih¹ sicer govori ravno nasprotno - da so vsi ti prazniki uradno prazniki tudi v entiteti Republika srbska -, a kljub temu javno niso obeleženi enako kot pravoslavni. Če se neka institucija ali tradicija ne bo ohranjala in prenašala, se bo najbrž, ob vsem tem neodobranju, lahko bodisi izborila za svoje pravice ali izgnila. Iz tega sledi, da - ne glede na pravno enakost in črko zakona - ostajajo določene skupnosti brez stvarne podpore oblastnih instanc (ker se jim tisto moje kot skupno že v tujem izmika kot njihovo), obsojene ali obsojane na ekskomunikacijo. Torej, ko se oblast pojavi kot supervizor tistega religijsko omejenega mojega - in to tudi stalno počne -, postane problematični udeleženi in vključenost drugih verskih skupnosti v dejanski komunikaciji in resničnem sodelovanju pri tvorbi skupnega življenja. Tisto moje drugega se takrat vzpne v rod našega in pri tem izpusti moje drugega, ki se takrat odtuji izven tega rodu in od tako pojmovanega našega govora o njem. Moje nekega omejenega drugega se tako umešča v rod našega brez tistega drugega in tisto drugo postane tujek rodovne skupnosti in skupnosti v rodu. Tako postane ekskomunikacija religijsko drugega, onstran mojega, in njegovih pravic neizbežna. Njihova pravica, kot zamenjava za enakost, se reducira na moment verske svobode, ne pa tudi na pravice do vidne enakosti. Javna proslava pravoslavnega božiča v Republiki srbski kot verskega praznika entitete, ki je obvezen nedelovni dan za vse, razkriva zavest in vednost, kaj počne ta entiteta. Takšni postopki torej osveščajo činitelje, ki soodreajo bit, strukturo in interese te entitete. Enake postopke zaznamo tudi v Federaciji BiH, kjer pa strukturira odnose izključevanja drugega izpuščanje pravoslavnega božiča. Ver-

ska svoboda je v BiH zajamčena². Zakon o svobodi vere in pravnem položaju cerkev in verskih skupnosti v BiH jamči zgodovinski kontinuum pravnih oseb islamski skupnosti, srbski pravoslavni cerkvi, katoliški cerkvi in judovski skupnosti ter, na določen način, tudi drugim cerkvam in verskim skupnostim. Zakon o praznikih opredeljuje in kodificira pravico do prostih dni, da bi jih vsak državljan ali državljanica lahko izkoristila za svoje verske potrebe in obrede. Tak način reguliranja pravic do verske svobode vključuje ali bi vsaj lahko vključeval tudi osebe, ki v religijskem smislu niso verujoče, ter torej vključuje izkoristljivost tega obrazca tudi za neregiozne osebe. A javnost dogodka je izjemnega pomena! Tradicionalna ločenost zasebnega in javnega življenja tukaj dobi novo dimenzijo. Nekaterim verskim skupnostim se namreč garantira zasebnost njihove religije, medtem ko je drugim priskrbljeno še njihovo nevprašljivo in samoumevno mesto v javnosti. Da bi se zaradi spoštovanja družbene raznolikosti upoštevalo tudi pravico, da ti ni treba biti religiozen ali religiozna, bi morali prosti dnevi, zagotovljeni za religiozne potrebe in proslave religijskih dogodkov, biti regulirani in označeni kot dnevi za osebne potrebe. Morda pa si kdo zaželi preživeti tudi dva dneva več s svojim hišnim ljubljencem ali ju preprosto izkoristiti za svoje hiet nunc potrebe. Ali pa se kdo preprosto noče izjasniti o svojih prepričanjih ali si na njihovi osnovi vsaj noče zagotavljati prednosti. ■

¹ v. Zakon o praznikih Republike srbske: http://www.narodnaskupstinars.net/lat/zipovi/zak/zakon_o_praznicima.zip. Vlada entitete Federacija Bosna in Hercegovina nima reguliranega takega tipa zakona, pač pa s svojimi uredbami predpisuje, kaj in kdaj se bo obeleževalo, medtem ko Zakon o praznikih distrikta Brčko sploh ne regulira tega vidika verskih praznikov. v. <http://www.skupstinabd.ba/zakoni/57/s/Zakon%20o%20praznicima%20Brcko%20distrikta-Sl-glasnik%20Brcko%20DC,br.19-02.pdf>

² v. Zakon o svobodi vere in pravnem položaju cerkev in verskih skupnosti v Bosni in Hercegovini: http://www.mrv.ba/upload/Zakon_o_slobodi_vjereBOS_1_.doc

Skrivnosti društvenega ka

V Sloveniji si ponavljajoče sledijo trditve, da je denarja v športu vse manj. Ga je res vse manj? Eden izmed razlogov za takšno stanje je v neurejenih lastniških razmerjih, ostanku iz časov, ko je bil predmet last vseh in hkrati nikogar.

MILAN LAZAREVIČ

Pri Unionu Olimpiji gre sanacija h koncu. Ko je lansko pomlad direktor Janez Rajgelj naznanil javnosti, da znaša dolg 5,7 milijona evrov, se je zdelo, da so klubu šteti dnevi. Olimpija je preživela, rezultati na evropskih prizoriščih so primerni trenutnemu stanju. Kaj več se ne da narediti, tako vsaj govorijo v klubu. Kako so v manj kot letu dni čudežno vrnil dolgove, ostaja ovito v tančico skrivnosti. Klub deluje kot društvo. Deluje po istem načelu, kakor gasilsko, pevsko ali vrtičkarsko. Brez podcenjevanja omenjenih društev, vendar sredstva v slovenski košarkarski instituciji so v takšnem obsegu, da bi ta že zdavnaj morala delovati kot podjetje. Tako so pogodbe igralcev skrivnost, zagotovila za redne plače (nihče ne govori o njihovi višini) ali pa kar neposredna plače so prispevali sponzorji, saj če bi denar nakazali na račun, bi sredstva nemudoma odšla za odplačevanje dolgov. Tako je na polovici sezone prisotna celotna zasedba, ki jo je sestavil bivši trener Memi Bečirovič. Ta je odšel, ker se še za novo okrepitev ni našlo kakšnega evra viška. Saniranje dolgov je v tej sezoni prioriteta.

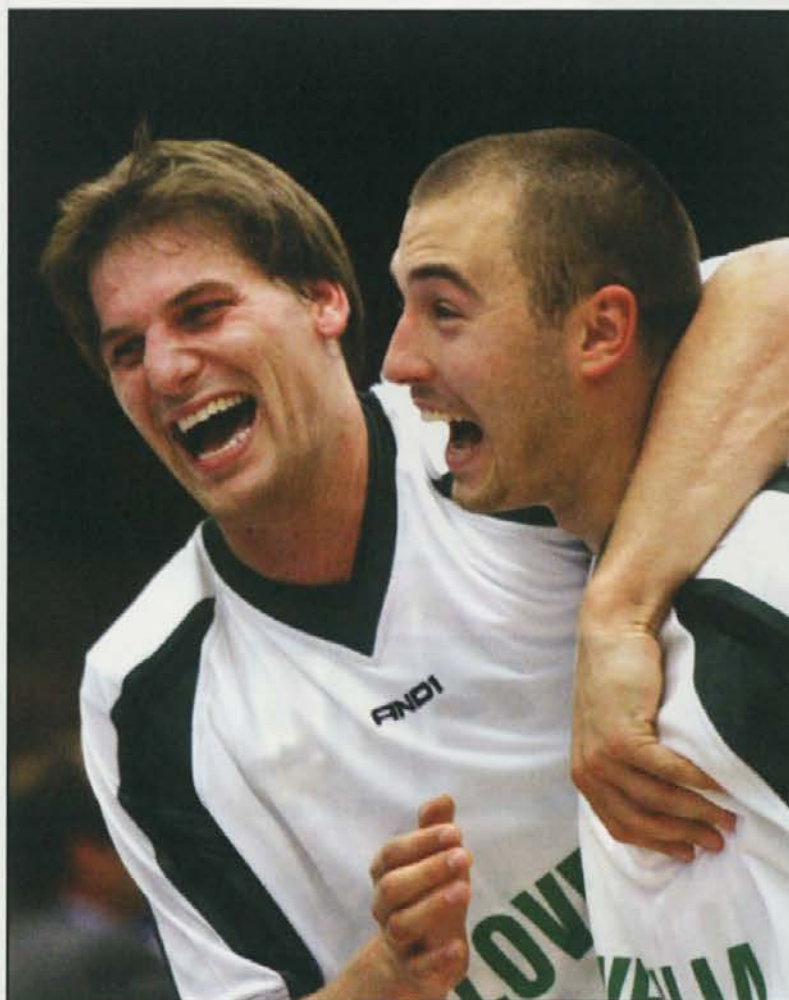
»Dolgo se je pripravljalo. Z direktorjem se nisva ujela glede sestave ekipe oziroma sprememb. Razumem, da zagovarja svoje stališče, sanacijo kluba. Jaz sem seveda zagovarjal svojega. Občutil sem, da ne gre več, da ne morem iztisniti iz ekipe maksimuma. Tudi ekipa je čutila razdvojenost. Olimpija je nad vsemi nami in je pomembna za slovensko košarko. To je vlečni konj. Nikomur ni vseeno, tudi meni ne. Vsi ji želimo najboljšo,« je ob odhodu dejal Bečirovič.

Društva so v preteklosti razveseljevala slovensko športno javnost, vendar so rezultati v zadnjih letih krivuljo obrnili navzdol. V Sloveni-

ji si ponavljajoče sledijo trditve, da je denarja v športu vse manj. Ga je res vse manj? Eden izmed razlogov za takšno stanje je v neurejenih lastniških razmerjih, ostanku iz časov, ko je bil predmet last vseh in hkrati nikogar. Predvsem se slednji izraz velikokrat zlorabi, ko je treba iskati odgovornega za neuspeh, za slabo poslovanje in velikanske dolgove. In potem nastopi izraz sanacija, skorajda nepogrešljiva spremeljevalka slovenskega športa.

Nogometno društvo Maribor je pred skoraj devetimi leti nastopilo v elitni ligi prvakov. Komaj leto dni zatem je evforiji sledil trden padec na realna tla. Denar se je nesmotrno rabil, potem pa je klub šel v sanacijo. Ta še zdaj ni povsem zaključena. Ker je šlo za društvo in ne podjetje, bo tudi v primeru Maribora ostalo mnogo skrivnosti v času poslovanja tedanjega predsednika Jožeta Jagodnika. Klub so nekako rešili, da ni doživel stečaja in izpada iz prve lige. Bivši predsednik Rudi Turk je dejal, da so o tem scenariju že razmišljali, naposled pa se le spravili vračati dolgove. Turk ni več prvi mož kluba, sponzorji oziroma podjetja, prijazna sedanjemu političnemu vrhu, so pred poldrugim letom prevzela vajeti v svoje roke. Kaj več pa se ni naredilo. Zdaj je položaj absurden, saj kadrovske in poslovne politike vodi športni direktor Zlatko Zahovič. Ta kupuje in prodaja igralce, ker se v tem društvu trenutno le on spozna na nepisana pravila v tem športu. A takšen položaj je možen le v društvih. Bivše nogometne spoštujemo po vsem svetu, vendar tam, kjer je lastnik znan, lahko bivši nogometni dobi le častno funkcijo. Lahko je skavt in s svojim imenom privablja mlade igralce, vodi kakšno šolo, vendar glavne poslovne odločitve vedno sprejema lastnik.

Manipulacije so možne v hokeju



Plača Marka Miliča pri Olimpiji je podkrepljena s sponzorskimi zagotovili.

na ledu. Ker slovenski hokej premore le eno ligo, lahko teoretično vsak klub gre v stečaj po koncu sezone, se na upravni enoti preregistriira in zaživi na novo. Puščice so usmerjene predvsem na Olimpijo in njenega direktorja Matjaža Sek-

ni znan. Primerov je v naši državi veliko, le da je bilo v obtoku bistveno manj denarja, kakor v omenjenih treh zgodbah. Zakon o društvih zdaj predvideva, da za poslovanje odgovarja predsednik s celotnim lastnim premoženjem. Kako

Če bi lastniki klubov imeli glavno besedo, potem bi se marsikateri predsednik, direktor ali pa sekretar kluba moral posloviti.

lja. Klub je v zadnjem desetletju kar trikrat menjal firmo. Bil je hokejski klub, nato hokejsko društvo, zdaj je hokejsko-drsalno društvo. Prejšnji upniki si lahko terjatve obrišejo pod nos, Olimpija zdaj igra v avstrijski ligi. In kaj imajo skupnega omenjeni trije primeri? Netransparentnost, možnost zlorabe, ki je značilna za društva, kjer lastnik

se ta člen zakona izvaja v praksi in koliko predsednikov društev je že zastavilo kakšno nepremičnino, bi bilo treba vprašati upnike. Ne glede na spremembe zakona, so društva še naprej primerna za uveljavljanje lastnih ambicij, okolje pa ima pri tem zelo majhno korist. Ko je prof. dr. Šime Ivanjko s Pravne fakultete v Mariboru za Nogometno

pitala

Milan Lazarević



Ali Čeplakova sploh upa povedati, kaj se je dogajalo v času, ko je žela uspehe, in do trenutka, ko so jo odkrili? Verjetno ne. Grožnja, da boš zavržen na obrobje, vnese takšen strah, da je najbolje biti tiho in zadevo prepustiti odvetniku, dokler je še denar zanj.

Šampioni s pripomočki

zvezo Slovenije delal elaborat, kako naj bi bili klubi organizirani, se je pričakoval pravi odziv. Zveza je upala, da bodo slovenski prvotigaši sprejeli to in da bo zadeva zaživela v praksi. A za zdaj ima le Interblock premožnega Jožeta Pečičnika zna-nega lastnika. Vsi drugi klubi so še naprej društva, ki čakajo na sponzorski denar, zadeve se premikajo zelo počasi. Ti po Ivanjkovem mnenju sponzorjem nabijajo kompleks, zakaj ne vlagajo v šport. Primernejše bi bilo, če bi se šlo v partnerski odnos v okviru delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo. Plače športnikov bi bile javne, prav tako funkcionarjev v podjetju. Izraz poslovna skrivnost bi uporabljali vse manj, saj bi javnost zanimalo, kako posluje podjetje KK Olimpija ali NK Maribor. Če bi bili podjetji delniški družbi, bi delničarje še kako zanimalo, kako kotirajo delnice. Izplačana dividenda bi bila nagrada za dobro poslovanje. A v takšnem stanju se zadeve trenutno zdijo utopične. Gre za proces, ki bi v glavah športnih delavcev spremenil razmišljanje. Marsikdo bi doživel podoben šok, podoben tistemu, kakršen je bil pri prehodu v tržno gospodarstvo. Marsikdo se od takšnega šoka ne bi pobral. Zato je malo verjetno, da bi se spremembe zgodile kar čez noč. Če bi v Sloveniji zavladal red in bi lastnik imel glavno besedo, potem bi se marsikateri predsednik, direktor ali pa sekretar kluba moral posloviti. Osebni interes je v družtvih zelo prisoten, kar pa je velika zavora pri nadaljnjem razvoju. Zapiranje v lastno dvorišče, držanje priborjenih pozicij nezadržno pelje nazaj. Voz je treba potegniti naprej, ker evropska konkurenca drvi z nezmanjšano hitrostjo. Slovenski športni kolektivi se po proračunu ne morejo primerjati z drugimi. Najbližje sta bila Olimpija in Celje pri rokometiših, a okolje ni preneslo takšnega pritiska. Tudi Mercator verjetno nikoli ne bo dosegel vrednosti svetovnih trgovskih verig. Toda obstajajo načini, kako se da tekmovalci s konkurenco, biti še naprej konkurenčni. ■

Marion Jones je za rešetkami. Nekoč atletska šampionka je vrnila vse osvojene medalje, njene zmage so enostavno izbrisali, po vrnitvi iz ječe pa bo še morala opraviti 400 ur javnih del. Tudi to je cena slave za poziranje pred fotografskimi aparati, snemanje reklamnih spotov in uvrstitev v visoko družbo. Jonesova je lagala pred ameriškim sodiščem, zato je morala v zapor. Je primer, kako se go-ljuvanje lahko vrne kot bumerang in da ima laž kratke noge. Američani lahko marsikaj prenesejo, laganja na sodišču pa ne oprostijo. Lahko šampionom s pripomočki sploh lahko rečemo šampioni? Dr. Stanislav Pinter s Fakultete za šport je mnenja, da to niso šampioni, ampak le zmagovalci. Šampion ima zmagovalno miselnost, ki ni podkrepjena z raznimi pripomočki. Šampion je psihološko stabilen in telesno izjemno pripravljen. Toda obstajajo športi, ki so rizični, ki zahtevajo nadčloveške napore. Ti so izpostavljeni predvsem pri individualnih panogah, ko je letvico treba dvigniti višje, časovno mejo prestaviti naprej ali pa tekmeča ugnati v zadnjih desetih metrih ciljne ravnine. Nedvomno pri vsem gre za velik posel. Spone med športniki in »skrbniki« za zdravje tekmovalca so čvrste. Želja po zmagi, slavi in naposled denarju je velika. Športnik za dosežek gara, pri tem pa gre v izkušnjo. Ta ga lahko stane ugleda, saj so na koncu le tekmovalci grešni kozli. »Bor-trov« ponavadi ne razkrijejo, saj so športniki večinoma zavezani k molčečnosti. Redki so primeri, ko so se tekmovalci skesali ter odkrili dobavitelja. Slovenija je prejšnje poletje pretresla afera, ko je inšpekcija v Monte Carlu pri atletski divi Jolandi Čeplak odkrila prisotnost nedovoljenih sredstev v telesu. Čeplakova se še vedno zagovarja na napačen postopek, čeprav sta vzorca A in B potrdila, da v njenih žilah le ni tekla samo njena kri. Solze ji niso pomagale, prišel je trenutek resnice. Je tudi Čeplakova zamolčala dobavitelje in »botre«, ki so ji pomagali na svetovni piedestal? Ali sploh upa povedati, kaj se je dogajalo v času, ko je žela uspehe, in do trenutka, ko so jo odkrili? Verjetno ne. Grožnja, da boš zavržen na obrobje, vnese takšen strah, da je najboljši biti tiho in zadevo prepustiti odvetniku, dokler je še denarja zanj. Dveletna prepoved za »šampionko« je tudi napoved slovesa z atletskih stez. Razlika med Jone-

sovo in Čeplakovo je v tem, da se Slovenka (še) ni znašla pred sodiščem. Slovenska zakonodaja kazensko ne preganja uporabe nedovoljenih poživil. Bo pa sporna njena vloga po karieri. Zdaj je kondicijska vaditeljica nogometašev Interblocka, ker si Jože Pečičnik lahko privoščiti tudi to potezo. Kaj pa edukacija najmlajših, ki so še pred časom iskali njeno sliko s podpisom? Kako bodo malčki gledali na »dopingirano« vzgojiteljico, ko jim bo ta v kakšni šoli predavala o športnih vrednotah? Da slovenski športniki niso imuni na jemanje nedovoljenih poživil, je pokazal čas pred in po osamosvojitvi. Vse več je govora, da naj bi bil v Sloveniji pravi distribucijski center za oskrbovanje športnikov. Pravih dokazov zaenkrat ni, čeprav se je televizijski komentator in zdravnik Andrej Stare lotil nekaterih slovenskih strokovnjakov. Zaenkrat je vse ostalo le pri besedah. Prvi razvpiti primer je bil z Borutom Bilačem leta 1990. Ta se je potem pritožil na postopek laboratorija v Vzhodni Nemčiji. Bilač je zmagal, glej ga zlomka, sporni laboratorij je nekaj let zatem zgorel. Namenoma ali po naključju so bili uničeni dokazi o skrivnostnem uspehu vzhodnonemških športnic in športnikov. Ti še zdaj čutijo posledice načrtnega dela z njimi. Telesne okvare so prisotne pri njihovih otrocih, vse več je družinskih dram. V minulem letu je odjeknila še ena afera med kolesarji. Tomaža Noseta, dvakratnega zmagovalca dirke Po Sloveniji, je protidopinška komisija suspendirala, nato je vodstvo Kolesarske zveze Slovenije razpustilo komisijo, Nose pa zdaj čaka na odločitev častnega razsodišča v Lozani. Zdravil se je za osteoporozo. Vprašajte kakšnega zdravnika splošne prakse, kaj si misli o prisotni osteoporozni pri 25-letnem športniku, ki je pri polni moči in sposoben premagovati tudi najbolj strme klance. Mednarodna protidopinška agencija Wada je v zadnjih letih sprejela vrsto ukrepov, njihovi postopki so vse bolj učinkoviti, vendar ena dobljena bitka še ne pomeni zmage v vojni. Na seznamu je vse več prepovedanih poživil, ni pa znano, koliko je še neodkritih poživil, ki športnikom pomagajo k »izstrelitvi« med zvezde. Čeprav je težko napovedati, v kakšnem obsegu, bo Slovenija še naprej na udaru raznih dopinških afer, saj je del športnega sveta. Želja po slavi pa bo še naprej prisotna tudi na sončni strani Alp. ■

Love's Miracle

(Ipecac, 2007)



QUI

Eden izvrnejših anti-pevcev David Yow je po Scratch Acid in Jesus Lizard našel novo zatočišče pri kalifornijski kitara-boben skupini Qui. Z zmaličenim zavijanjem in jezikavim žongliranjem ji je dolil ekstra-naboj, da je na plano privršal psiho-križanec omenjenih Jesus Lizard in metalurško ostrih Melvins. Čeprav silovito tolče v slušni epicenter, je pozornost obrnjena zgolj na enega in edinega Yowa.

Dance Mamblita

(Eastbordersound, 2007)

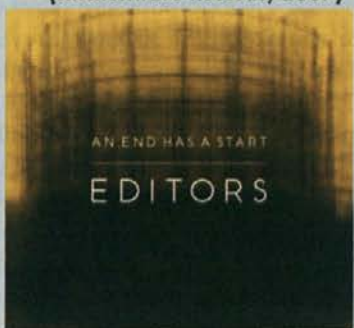


DANCE MAMBLITA

Če bi v slovenski popularni glasbi stvari stale kot se za razvito sceno spodobi, bi primorski dvojec brez krmarja pretendiral za debitanta leta 2007. Svež, neobremenjen, neposreden in sproščen prvenec ponuja pozitivno sožitje basa in bobna. Vsak dodatek bi bil kaplja čez rob. Tako pa gladina in globina neoporečne, multilingvistične glasbe vibrira in vneto draži s tezo, manj je več. Oj, marš na ples!

An End Has A Start

(Kitchenware Records, 2007)



EDITORS

Razloge za vsečnost aktualnega glasbenega trenda, imenovanega indie rock, je ob navezovanju na kult Joy Division, ki je dobil slavalok s celovečercem Nadzor, je treba iskati v melanholiji. Angleški Editors so ob Interpol, Bravery, Maximo Park še en trendseterski redaktor, ki spravlja ob pamet odraščajoče najstnike in študente po svetu, vendar posebnega presežka od vzornikov le ne ponudijo. Povprečno!

Uvod v strastno

(Hočem bit bogat/ Kif Kif, 2007)



DEMETER

Nekoč punkerja iz Racije, Miha Zbašnik in Jure Engelsberger, sta obrnila stran v svojem življenju in prestopila k posthipijem. Njuna elektro-akustična pripoved o potovanju iz mesta na morje je domišljeno podložena s šumi, valovanjem morja, mehкими elektrotitmi in drugimi blagimi posegi sodruga Aleša Dvořaka. V rokah imamo slovenski odgovor na psihedelično New Weird America - Nova čudna slovenika.

Spet se za

Letošnja 80. podelitev oskarjev bo potekala v nedeljo, 24. februarja. Voditelj bo po dveh letih ponovno Jon Stewart, najbolj znan po svojem političnem dnevem šovu. Organizatorji optimistično napovedujejo, da oskarji niso ogroženi, a če se bo stavka scenaristov nadaljevala, se igralci podelitve skoraj zagotovo ne bodo udeležili.

ALEŠ KUSTEC

Darjeeling Limited
(The Darjeeling Limited)
Wes Anderson, 2007

Kot toliko raznih iskalcev se tudi trije bratje Whitman, ki med sabo niso spregovorili že leto dni, odpravijo v Indijo, da bi obnovili medsebojni odnos. Vsak od njih se sooča s problemom v življenju. Francis (Owen Wilson) z nezacepljeno glavo je pred kratkim preživel prometno nesrečo. Peter (Adrien Brody) pričakuje otroka z ženo, s katero se namerava enkrat v prihodnosti ločiti. Jack (Jason Schwartzman) je še vedno obseden in hkrati ranjen od bivšega dekleta. Njihovo duhovno potovanje s hitrimi obiski templjev ob postankih vlaka se hitro izjalovi. Šele ko jih vržejo z vlaka, začnejo spoznavati resnično bistvo življenja, ki je skrito v medsebojni povezanosti vseh ljudi. Vsi ljudje tega sveta se namreč vozimo na enem vlaku, imenovanem življenje. Vsak od nas s svojim kupejem pa sestavlja pisan mozaik celotnega vlaka. Na tem potovanju tovorimo prtljago naših donedavnih izkušenj. Ko nas na našem potovanju prtljaga začne preveč ovirati, je najboljšje, da se jo preprosto znebimo in zaživimo na novo.

Skoraj razsvetljeno. (4-)

Daleč od nje
(Away from her)
Sarah Polley, 2006

Fiona Anderson (Julie Christie, nominirana za oskarja) izgublja spomin zaradi Alzheimerjeve bolezni. Tako se nekega dne, ko v naravi teče na smučeh, enostavno izgubi in znajde v mestu.

K sreči jo najde njen mož Grant (Gordon Pinsent). Slednji se po več kot 40 letih zakona težko sprijazni s tem, da njegova žena zaradi bolezni odhaja v negovalni dom. Ko jo Grant zaradi pravil negovalnega doma prvič obišče šele po enem mesecu, se ga žena le še bežno spominja. Še huje, obilo pozornosti namenja nememu Aubreyju, prikovanemu na invalidski voziček, ki je prav tako oskrbovanec doma. Grant se znajde pred nerešljivo nalogo, kako si pridobiti nazaj ženino ljubezen ob tem, da ona izgublja spomin. Njena življenjska ta-



Prizor iz filma Darjeeling Limited.

ččenja boj za oskarje

bla se počasi briše, dokler se dokončno ne bo izbrisala in bo tako kot ob rojstvu ostal le nepopisan list papirja. Grant spozna, da to ni nesreča, temveč življenje, ki morda izravna njegove grehe iz preteklosti. In življenja ne

moremo premagati. Lahko se mu zgolj prilagodimo in sprejmemo, kar nam prinaša, ali pa smo jezni nanj. Ljubezni drugih ne moremo izsiliti, lahko pa jim damo svojo ljubezen.

Življenjsko poučno. (4)



Prizora iz filma *Ni prostora za starce*.



Wilsonova vojna (*Charlie Wilson's War*) Mike Nichols, 2007

Charlie Wilson (Tom Hanks) je bil kongresnik iz Teksasa, ki je najrajši imel lepa dekleta in viski. Bil je eden izmed najbolj nedejavnih kongresnikov. Nič presenetljivega. Tudi Bush je na začetku svojega mandata skoraj polovico časa preživel na dopustu. In tudi Bush je bil iz Teksasa. Kot se je Bush zbudil ob 11. septembru in začel vojno proti terorizmu, se je Charlie zbudil ob vdoru Sovjetske zveze v Afganistan in začel vojno proti komunizmu. No, s posteljnimi užitki ga je vzpodbudila tudi goreča nasprotnica komunizma Joanne Herring (Julia Roberts). Charlieju nato s pomočjo agenta CIE Gusta Avrakotosa (Philip S. Hoffman, nominiran za oskarja) uspe nemogoče, saj proti Sovjetom ustvari zavezništvo med Pakistanci, Egipčani, Saudskimi Arabci in Izraelci. Hej, če se vedno uspeš izvleči iz škandalov s striptizetami in kokainom, potem je združitev sovražnikov mačji kašelj. In Charlie je tudi uredil, da se je znesek, namenjen tajnim operacijam v Afganistanu, povečal s 5 milijonov na 1 milijardo dolarjev. Charlie je že vedel, saj kongresniki večinoma tako ali tako ne vedo, za kaj glasujejo. Lepota (ameriške) demokracije.

Politično zanimivo. (3+)

Ni prostora za starce (*No country for old man*) Joel in Ethan Coen, 2007

Llewelyn Moss (Josh Brolin) med lovom po pustinjah ameriškega juga odkrije pravo morišče s kopicco trupel in mrtvih psov. Naloženi poltovornjak s heroinom in kovček poln denarja pričata na neuspeli drogeraški posel. Moss se ne more upreti svojemu pohlepu in si prisvoji denar. Ne zaveda pa se, da je v kovčku skrita sledilna naprava. Mafijski šefi v iskanje kovčka pošljejo smrt – morilca Antona Chigurha (Javier Bardem, nominiran za oskar-

ja). Chigurh ne ubija iz veselja ali zadoščanja, nima emocij, temveč zgolj poslanstvo smrti. Zato se sam ne odloča, kdo bo umrl in kdo ne, temveč za to uporablja metanje kovanca. In če ti je kovanec ali sreča slučajno naklonjena, te bo tako kot v življenju smrt slej kot prej pričakala. Ne moreš je obvladati. Ubije vse, tudi svoje nadrejene in sodelavca Carsona Wellsa (Woody Harrelson). Ob tem pa je nikoli ne vidiš, je kot duh, ki vedno izgine brez sledu. Smrti ne more premagati nihče, niti lokalni šerif Ed (Tommy Lee Jones) ne. Tega, kar prihaja, pač ne moreš zaustaviti. Film je prejel 8 nominacij za oskarja, med drugimi za najboljši film in režijo.

Smrtno napeto. (4+)

Smrtne obljube (*Eastern Promises*)

David Cronenberg, 2007

Porodničarka Anna Khitrova (Nomi Watts) skuša najti sled za družino umrle mladoletne nosečnice in njenega preživelega dojenčka. S pomočjo pokojničinega dnevnika naleti na premožno in uglajeno rusko družino. Oče družine Semyon (Armin Mueller-Stahl), ki se ponudi, da prevede dnevnik, napisan v ruščini, je pravo nasprotje svojega hitro vzkipljivega sina Kirilla (Vincent Cassel). Anna se ne zaveda, da je družina del kriminalne bratovščine Vory V Zakone ter da je ponavadi najhujši mafijec prav najbolj prijazen in vljuden mafijec. Član združbe, pravzaprav njihov voznik, je tudi skrivnostnik Nikolai (Viggo Mortensen, nominiran za oskarja), ki poskrbi za vse umazane posle. Slednji se znajde v središču verige izdaj, maščevanja in umorov. Njegova vdanost družini je na težki preizkušnji. Nasploh se dandanes Rusi, še posebej premožni, v Angliji dobro počutijo, pa čeprav jim London ni všeč, saj nikoli ne sneži in nikoli ni vroče. A ima eno pomembno prednost. V Londonu namreč ni KGB-ja oziroma FSB-ja, kot se imenuje danes.

Z ruskim naglasom. (4)





Lahko pozabite na našo spletno stran,
ampak Mi ne bomo pozabili na Vas.

Mlada, nedolžna, skoraj nedotaknjena,

išče mlade, izkušene, študente novinarje,
multimedijske ustvarjalce in razvijalce spletnih aplikacij,

potentne, polne idej, zanosa,
za občasno ali redno sodelovanje.

Postanite sodelavec spletne Katedre,
Pišite na...info@katedra-on.net

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ZBORNICA

KATEDRA

moč besed



P 6710/3, 2008



120800088, 2

COBISS



Časnik, ki te potegne vase.

www.vecer.com

VEČER